

Oláh Tamás: 16–19. századi keresztelői, házassági, valamint temetési meghívó- és értesítőlevelek mint genealógiai források a történelmi Magyarországon¹

A forrástípus meghatározása, általános jellemzői és jelentősége

A genealógiai kutatások során mind a kezdő, mind a tapasztaltabb kutatók gyakran felteszik maguknak a kérdést, hogy merre haladjanak tovább, ha a leginkább használt források, az anyakönyvek feltárását befejezték, vagy azok nem nyújthatnak segítséget. Jelen tanulmány e kérdés megválaszolásához járul hozzá a címben szereplő forrástípus bemutatásával.²

A keresztelői, menyegzői/lakodalmi, valamint temetési meghívó- és értesítőlevelekkel (gyászjelentések, szomorúlevelek, szomorújelentések) mint az anyakönyvek előtti időszak³

---

¹ (A tanulmány nyomtatásban megjelent: 16–19. századi keresztelői, házassági, valamint temetési meghívó- és értesítőlevelek mint genealógiai források. In: *Genealógia* 3. Szerk.: Kollega Tarsoly István – Kovács Eleonóra – Vitek Gábor. Tarsoly Kiadó, Bp., 2015. (A történelem segédtudományai I. Sorozatszerk.: Kollega Tarsoly István – Kovács Eleonóra) 43–93.; amelynek főszövegén csak kisebb helyesírási javításokat tettem, valamint a lábjegyzetek pontosítását, a levéltári jelzetek aktualizálását, frissítését végeztem el.) Ezúton szeretnék köszönetet mondani a tanulmány elkészítésében nyújtott segítségért dr. Pandula Attilának, dr. Rác Györgynek és Szabó András Péternek.

² A tanulmányban szereplő levéltári források közül az idegen nyelvű (latin, francia) szövegek, szavak esetében betűhű, a magyar nyelvű források átírásánál a modern közlést választottam. Utóbbi esetben a szavakat a mai helyesírás szerint írtam át, ugyanakkor megtartottam az eredeti szövegekből a fontos formai jegyeket, így amely szavak nagy kezdőbetűvel íródtak, azokat nagy kezdőbetűvel írtam át, továbbá megőriztem az egybeírás és különírás jellegzetességeit. A személyneveket ott, ahol az egyes személyek vezetéknevei azonosíthatóak voltak, szintén a mai helyesírás szabályai szerint írtam át. A forráskiadványokban megjelent szövegeket betűhíven írtam át. Ha bármely okból (rövidítés, vagy sérülés miatt) szövegrész hiányzik az eredeti forrásból, akkor a hiányzó részt kipótoltam, ha ez lehetséges volt és szögletes zárójelben közlöm. *Bak Borbála:* A XVI–XVIII. századi magyar nyelvű források kiadásának kérdései. In: *Fons*, VII. (2000) 1. sz. 91–137.

³ Magyarországon a polgári anyakönyveket az 1894:XXXIII. tc. nyomán 1895. október 1-jétől kezdve vezetik. Fontos változás, hogy 2014. július 1-jével az anyakönyvi eljárásról szóló 2010:I. tc. alapján lezárult a papír alapú anyakönyvezés és helyébe az elektronikus anyakönyvezés lépett. Az egyházi anyakönyvezést pedig kötelező jelleggel a tridentini egyetemes zsinat (1545–1564) rendelte el a római katolikus egyházban. Ugyanakkor egyes szabad királyi városokból már a 16. század elejéről is fennmaradtak egyházi anyakönyvek, ám ezek többé-kevésbé folyamatos sorozatai Magyarországon általában a 17–18. század fordulójától maradtak fenn. A bevett felekezeteknél az egyházi anyakönyvek két példányban történő kötelező vezetését a Magyar Királyság területén az 1827:XXIII. tc. rendelte el – az egyházi anyakönyvek vezetése a zsidó felekezetnél csak 1851-től válik kötelezővé –, amelyekből a másodpéldányok a területileg illetékes vármegyei és szabad királyi városi levéltárakba kerültek. A történelmi Zemplén vármegye területén például viszonylag korainak tekinthető a sárospataki római katolikus anyakönyvek sorozata, míg az egyházi anyakönyvi másodpéldányoknál is találunk már 1820–1821-ből származó másodpéldányokat a Sátoraljúj helyi Fióklevéltárban. Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára MNL BAZML IV. 2420. Zemplén vármegye felekezeti anyakönyvi másodpéldányainak levéltári gyűjteménye 1820–1895 (1946.); Sárospataki Római Katolikus Plébánia. Sárospataki római katolikus anyakönyvek 1663–2011. A legkorábbi fennmaradt anyakönyvi kötetben az alábbi anyakönyvek találhatóak: Keresztelési anyakönyv 1663–1696., Házassági anyakönyv 1663–1696., Bércmálási anyakönyv 1690., 1694., 1665., Halotti anyakönyv 1668.; A felekezeti anyakönyvek és anyakönyvi másodpéldányok kutatásával kapcsolatosan lásd: *Berkes József:* Tájékoztató családtörténeti kutatásokhoz (Interneten:

http://mnl.gov.hu/bal_menusor/hasznalat/oktatas/mindenkinek/csaladfakutatas/csaladtorteneti_kutatasok.html, utolsó letöltés: 2020. április 27.);

Kovács Eleonóra: A Magyarországi Evangélikus Egyház levéltári forrásai. In: *Genealógia* 1. (Szerk.: Kollega Tarsoly István – Kovács Eleonóra – Pandula Attila – Vitek Gábor.) Bp., 2012. (A történelem segédtudományai I. Sorozatszerk.: Kollega Tarsoly István – Pandula Attila) 71–87. 71–87.; *Lakatos Andor:* A genealógiai kutatás lehetőségei a római katolikus egyházi levéltárakban. In: *Genealógia* 1. 41–60.; *Szabadi István:* Genealógiai források a

genealógiai kutatásainak alapvető fontosságú forrásaival a 19. századtól kezdve foglalkoztak a történészek és a családtörténet-kutatók. Munkáik során gyakran támaszkodtak e dokumentumokra, használták és használják őket ma is. Bár közülük számos darabot napjainkig kisebb-nagyobb forrásismertetésben, vagy forrásközleményben publikáltak, ennek ellenére mint önálló forrástípusra – jelentőségükhöz képest – talán nem irányult kellő figyelem. Szerteágazó levéltári kutatásai eredményeként a 19. második felében Radvánszky Béla közölt számos keresztelői, lakodalmi és temetési meghívót művelődéstörténeti főműve, a „Magyar családélet és háztartás” 3. kötetében. Nagy jelentőségű a Horn Ildikó, Kreutzer Andrea és Szabó András Péter által 2005-ben összeállított forráskiadvány is, amely Magyarországon első alkalommal tett közzé kizárólag kora újkori, családi eseményekre szóló meghívókat.⁴

A forrástípus bemutatása során érdemes röviden meghatározni, hogy mit is tekintünk meghívó- és értesítőlevélnek. Vizsgálatunk tárgya tehát olyan, családi eseményre meghívó, vagy arról értesítő személyes hangvételű irat, amely rendelkezik a levelekre (missilis) jellemző elemekkel (megszólítás, üdvözlés, dátum, aláírás) és kizárólag csak egy tárgya van, a benne leírt családi esemény. A meghívó- és értesítőlevelet (legyen az kéziratos, vagy nyomtatott, keresztelőre, házasságkötésre, vagy temetésre szóló) egy tényező különbözteti meg egymástól: megtalálható-e benne a családi eseményre történő meghívás, vagy sem. Amennyiben igen, úgy meghívólevélről,

---

magyarországi református egyházi levéltárakban. In: *Genealógia* 1. 61–70.; *Vitek Gábor*: A genealógiai kutatás forrásai a magyarországi megyei levéltárakban. In: *Genealógia* 1. 161–192.; Turul, 85. kötet. (2012.) 1. füzet. – Anyakönyvi kutatásokkal kapcsolatos különszám.; *Bottló Béla*: *Genealógia*. In: *Történeti segédtudományi alapismeretek II.* (Öa.: Borsa Iván, Bottló Béla, Ila Bálint) Bp., 1963. (Levéltári szakmai továbbképzés. Felsőfok. 5. Kézirat) 59–86.; *Kállay István*: *Genealógia*. In: *A történelem segédtudományai.* (Szerk.: Kállay István.) Bp., 1986. 102–123.; *Pandula Attila*: *Genealógia*. In: *A történelem segédtudományai.* (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 11–28. Utóbbi három tanulmány kapcsán szükséges megemlíteni, hogy csak a nyomtatott források között tesznek említést a születési, keresztelési, eljegyzési, házassági és gyászjelentésekről.

⁴ Természetesen e források nem csak a genealógiában, de más történeti segédtudományokban (pl. archontológia, heraldika, paleográfia, szfragisztika), vagy történeti kutatási területeken (pl. hadtörténet, művelődéstörténet, társadalomtörténet) is alapvető fontosságúak, azonban ezeket most nem vizsgáljuk. A forráscsoport fontosságára hívja fel a figyelmet az alábbi publikáció is: *Kovács Eleonóra*: A városi polgárság genealógiai kutatásának legfontosabb forrásai. In: *Genealógia* 2. (Szerk.: Kollega Tarsoly István – Kovács Eleonóra – Pandula Attila – Vitek Gábor.) Bp., 2013. 121–135. (A történelem segédtudományai I. Sorozatszerk.: Kollega Tarsoly István – Pandula Attila); *Morvai Zsuzsanna*: Nem hagyományos könyvtári dokumentumok az OSZK Kisnyomtatványtárában: a gyászjelentés-gyűjtemény. In: *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 17. (2008. jan.) 1. sz. 43–52. (Interneten: <http://www.epa.oszk.hu/01300/01367/00133/pdf/04eselyteremtes.pdf>, utolsó letöltés: 2020. április 27.); *Radvánszky Béla*: Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. I. köt. Bp., 1896. [A képeket válogatta és az utószót írta: László Emőke, H. Kolba Judit, Vadászi Erzsébet. Bővített reprint kiadás, 1986.] 293–295.; *Radvánszky Béla*: Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. III. köt. (Adatgyűjtemény II.) Bp., 1879. [Reprint, 1986.]; *Politika és házasság. Mennyegzőre hivatkozó levelek a 16. századi Erdélyből.* Sajtó alá rendezte: Horn Ildikó–Kreutzer Andrea–Szabó András Péter. Bp., 2005. (TDI Könyvek 2. Sorozatszerk.: Gergely Jenő); *Szabó András Péter*: Mennyegzőtől mennyegzőig. Gondolatok a házasságkötési szokásrend magyarországi fejlődéséről. *Századok*. 144. (2010) 5. sz. 1027–1083. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_2010/?pg=1060&layout=s, utolsó letöltés: 2020. május 11.); Külön ki kell emelni e két utóbbi mű irodalomjegyzékét, amely nagyon sok, a történelmi Magyarország területére vonatkozó magyar és külföldi forrásközlésre hívja fel a figyelmet, ezeket azonban a terjedelmi korlátok miatt nem közölhetjük. Ezekon kívül több, e forrástípussal foglalkozó, a 19. századtól kezdődően megjelent publikációt, a tanulmány végén válogatott irodalomjegyzékben közlünk.

amennyiben nem, értesítőlevélről beszélhetünk irattani szempontból. (Ugyanazon forrástípuson belül jelentenek egy-egy csoportot.⁵)

A meghívó- és értesítőlevelekkel mint sajátos genealógiai forrástípussal Nyugat-Európában már a 15. században is viszonylag nagy számban találkozhatunk, de ekkortól Magyarországon is megjelenik. A Mohács előtt keletkezettekkel azonban nem kívánok foglalkozni, mivel az 1526 előtti írásos források az oklevéltan tárgykörébe tartoznak. A forrástípus kapcsán hasznos tudni, hogy a címben jelzett korszakból fennmaradt iratok a nemesi és polgári genealógiai kutatásokat segítik.⁶

A dokumentumtípus átalakulása a 18. század második felére tehető, amikortól egyre nagyobb számban jelentek meg előbb a főúri, majd a tekintélyesebb köznemesi családoknál a nyomtatott házassági, valamint temetési értesítők. A 19. század első feléig azonban még utóbbiak sem nélkülözték a levelek formai jegyeit (megszólítás, köszöntés, dátum, aláírás – amelyek közül a megszólítás, köszöntés, valamint az aláírás saját kezűleg történt, személyes jelleget kölcsönözve ezzel a nyomtatott értesítésnek). A 19. század első felétől viszont e személyes jelleg mindinkább eltűnik a meghívó- és értesítőlevelekből és a forrástípus személytelenebb jellegű dokumentummá alakul át.⁷

Hogy mennyire nem könnyű a lezáró korszakhatárt meghúzni, arra a 19. század első felében keletkezett források közül könnyen találhatunk egy-egy példát, amelyek igazolják a kézzel írott és a nyomtatott meghívó- és értesítőlevelek, valamint a nyomtatott értesítő párhuzamos használatát.

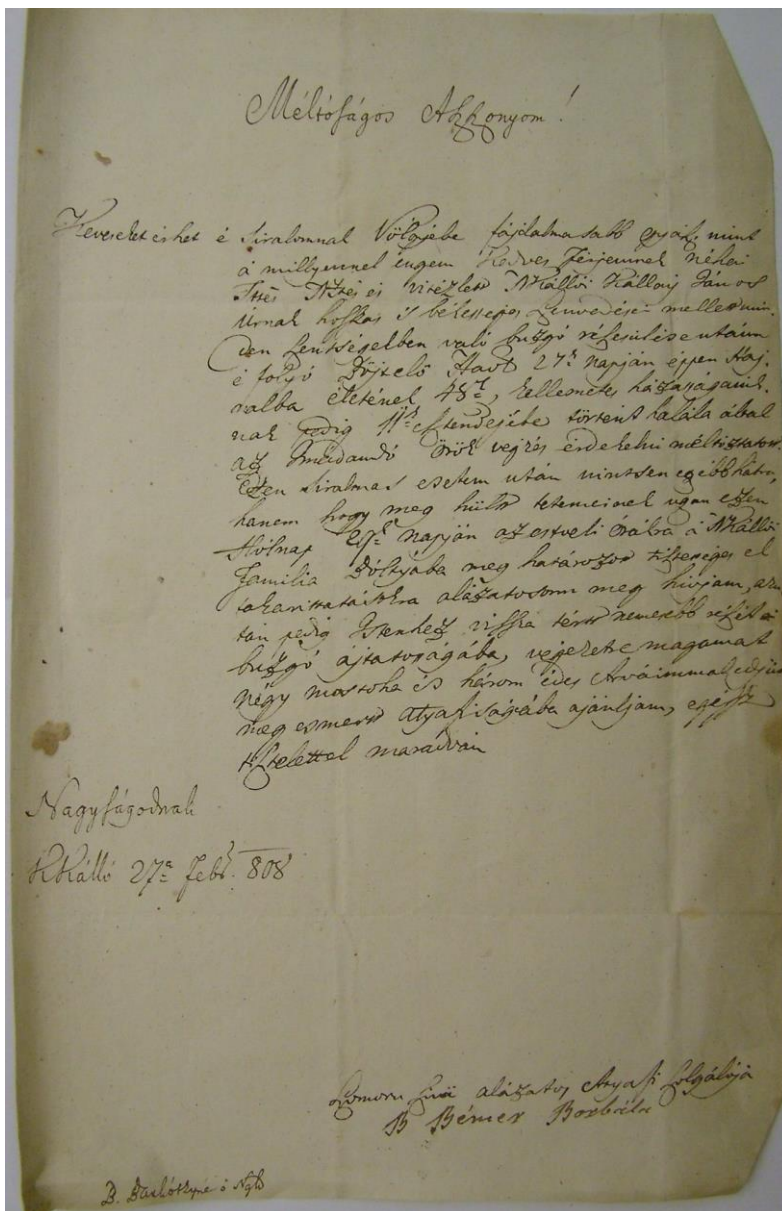
⁵ *Borsodi Csaba*: Irattan. In: A történelem segédtudományai. (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 194–215.; *Morvai Zs.*: i. m. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 17. (2008. jan.) 1. sz. 43–44. (<http://www.epa.oszk.hu/01300/01367/00133/pdf/04eselyteremtes.pdf>, utolsó letöltés: 2020. április 27.)

⁶ *Morvai Zs.*: i. m. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 17. (2008. jan.) 1. sz. 43–52. (<http://www.epa.oszk.hu/01300/01367/00133/pdf/04eselyteremtes.pdf>, utolsó letöltés: 2020. április 27.); – Az Országos Széchényi Könyvtár Plakát- és Kisnyomtatványtárában őrzött gyászjelentés-gyűjteményt bemutató tanulmány kapcsán fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a szomorúlevél műfaja nem a 18. században jelenik meg Magyarországon, ugyanis temetési meghívó- és értesítőlevelekkel már a 16. században is találkozunk. E levelek formai jegyei a 19. századig nem sokat változtak. A temetési meghívók, valamint 18–19. századi levél formájú gyászjelentések, amelyekben nem található meg a temetésre történő meghívás, egyaránt a szomorúlevelek csoportjába sorolhatóak, hiszen a legfontosabb, a gyászeseményről történő személyes hangvételű értesítés mindkettőben előfordul. A szerző egyébként maga is példaként említi a szomorúlevelek között temetési meghívót (Kabos Péter temetési meghívója, Kolozsvár, 1787. jan. 4.); *Szabó A. P.*: i. m. 1034–1035., 1040.

⁷ Kézírtas értesítőlevelek már korábban is előfordulnak, ilyen például gróf sárvári és felsővidéki Széchényi Zsigmond kézírtas gyászjelentése, amelyet özvegye, báró Barkóczy Mária küldött báró Barkóczy Zsigmondnak. MNL BAZML XIII. 1. A báró szalai Barkóczy család levéltára (1257) 1527–1872 (1930). Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759 – 1819). 1736–1739: Gróf Széchényi Zsigmond (†1738. október 14.)? gyászjelentése. Széplak, 1738. október 16. (Sajnos a levél jelentős része hiányzik); *Morvai Zs.*: i. m. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 17. (2008. jan.) 1. sz. 43–45. (<http://www.epa.oszk.hu/01300/01367/00133/pdf/04eselyteremtes.pdf>, utolsó letöltés: 2014. augusztus 17.); *Szabó A. P.*: i. m. 1042.

Kézzel írott meghívó:

Nagykállói Kállay János halála minden bizonnyal nem váratlanul érte a családot, hiszen hosszas szenvedés után, 1808. február 27-én, hajnalban hunyt el. Özvegye, báró Bémer Borbála még aznap kézzel írott levélben értesítette és egyben meghívta a február 29-i gyászszertartásra özv. báró Barkóczy Ferencné hiripi Szuhányi Anna Máriát.⁸

1. kép. Meghívó nagykállói Kállay János temetésére. Kiskálló, 1808. február 27.

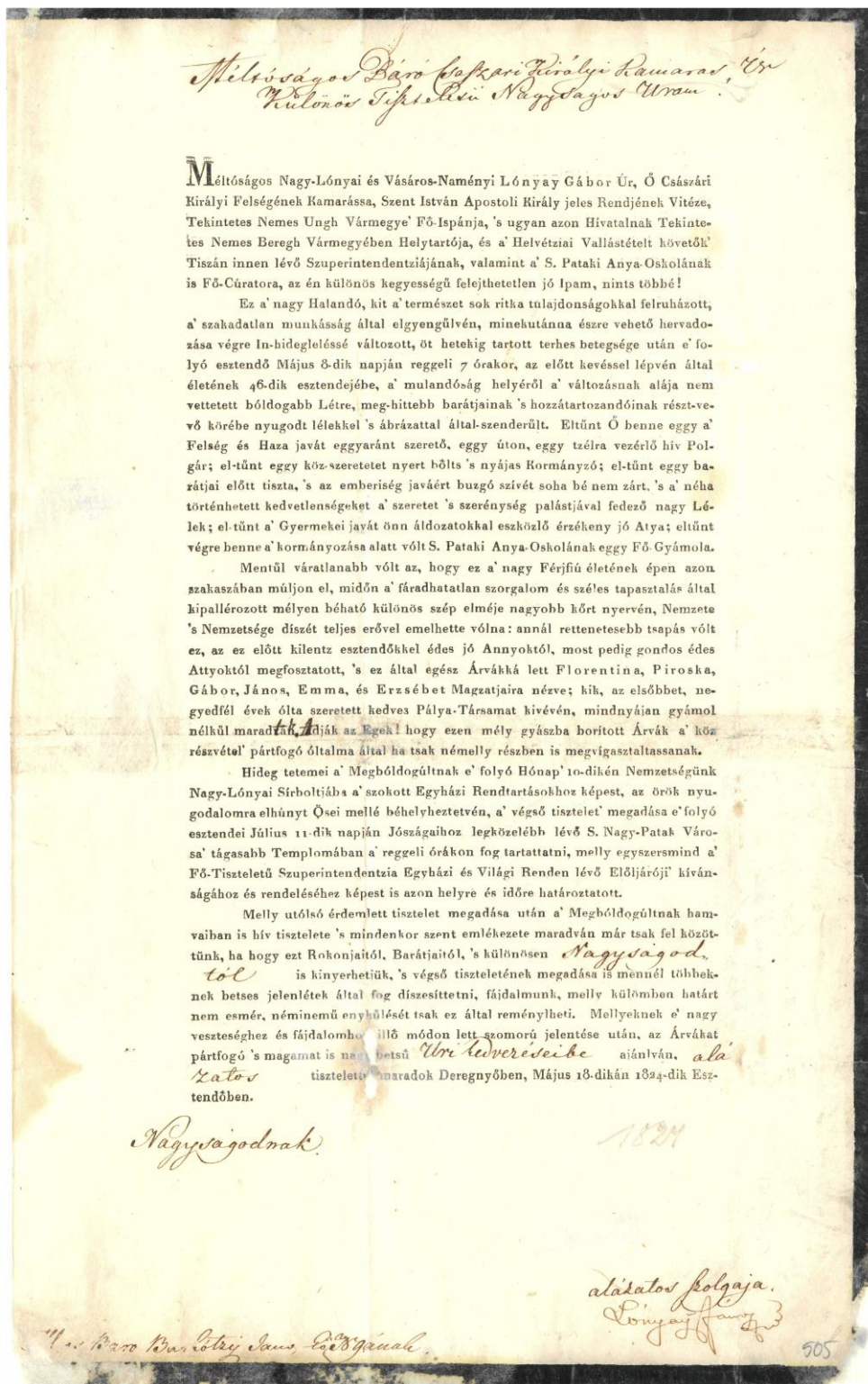
⁸ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 8. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) (1765) 1798–1817 (1838). (1765) 1806–1809: Meghívó nagykállói Kállay János temetésére. Kiskálló, 1808. február 27.

Nyomatott gyászjelentés és meghívólevél:

Nagylónyai és vásárosnaményi Lónyay Gábor, cs. kir. kamarás, a Szent István Rend vitéze, Ung vármegye főispánja, Bereg vármegye főispáni helytartója, a Tiszáninneri Református Egyházkerület és a Sárospataki Református Kollégium főgondnoka súlyos betegséget követően, 46 éves korában, 1824. május 8-án hunyt el. A halálesetről szóló, veje Lónyay János által báró Barkóczy Jánosnak küldött gyászjelentés és meghívólevélből kiderül, hogy gyermekei (Florentina, Piroska, Gábor, János, Emma és Erzsébet) édesanyjukat is elvesztették kilenc évvel korábban, és Florentina kivételével, aki Lónyay János neje lett, a többi gyermek árván maradt. A temetésre református szertartás szerint július 10-én, az ősi nagylónyai családi sírboltban, a végtisztesség megadására pedig a Tiszáninneri Református Egyházkerület egyházi és világi előjárói kérésére a birtokaihoz legközelebbi, tágasabb sárospataki református templomban július 11-én, reggel kerül sor, amely eseményre báró Barkóczy Jánost is meghívta Lónyay János.⁹

---

⁹ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 9. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) (1780) 1818–1826 (1930). 1824–1825 (1930): Gyászjelentés és meghívólevél nagylónyai és vásárosnaményi Lónyay Gábor, cs. kir. kamarás, a Szent István Rend vitéze, Ung vármegye főispánja, Bereg vármegye főispáni helytartója, a Tiszáninneri Református Egyházkerület és a Sárospataki Református Kollégium főgondnoka halála alkalmából vejétől, Lónyay Jánostól báró Barkóczy János cs. kir. kamarás részére. Deregnyő, 1824. május 18. (†1824. május 8.);

2. kép. Gyászjelentés és meghívólevél nagylónyai és vásárosnaményi Lónyay Gábor halála alkalmából vejétől, Lónyay Jánostól báró Barkóczy János cs. kir. kamarás részére. Deregnő, 1824. május 18.

Kézzel írott gyászjelentés:

Ilyen típusú iratokkal is találkozunk a 19. század elején. A három hónapi betegeskedést követõen, 1806. március 6-án Nagykárolyban elhunyt Szuhányi Jánosné Finta Antónia haláláról, és március 9-én szintén Nagykárolyban sorra kerülõ gyászszertartásáról férje, Szuhányi János még a haláleset napján saját kezûleg írott levélben értesítette nõvérét, özv. báró Barkóczyné Szuhányi Anna Máriát.¹⁰

Nyomtatott értesítõlevél:

Vajai Vay József császári-királyi udvari tanácsos, a Hétszemélyes Tábla bírása (†1821. december 30.) haláláról szóló gyászjelentése elõrenyomtatott, de a nyomtatott szöveg felett személyes jellegû megszólítással kezdõdik („Tekintetes Tábla Bíró Úr, Kedves Öcsém Uram!”), s helyet hagytak benne olyan részek számára, amelyek kifejezetten a levél címzettjének, ez esetben márkusfalvi Máriássy Lászlónak szóltak.¹¹

Nyomtatott értesítõ:

A hagyományos levélformát már nélkülözte például gróf Mailáth Józsefné kissennyei gróf Sennyey Antónia csillagkeresztes dáma 1819-bõl, vagy nemzetes és vitézlett Ágoston Ferenc fõtáblabíró 1844-bõl származó nyomtatott gyászjelentése. Nem található meg rajtuk a megszólítás és az aláírás. Ugyanilyen jellegû, a levelek formai jegyeit nélkülözõ, rendkívül rövid házassági értesítõt és egyben meghívót küldött a bezdédi és kisbákai báró Bémer család a rokon Rátkay családnak. Az értesítõ nyomtatott része mindössze az alábbiakból állt: „Bezdedi és kis-bákai báró Bémer József örömmel jelenti, Erzsébet leányának, péchújfalusi Péchy Ferenc úrral e' folyó 1844. évi nyárutó' 21-kén leendő házasságra lépését.” (1844. augusztus 21.) Hátoldalán kézzel írt meghívás szerepelt: „Melyre szívesen meg hívja Rátkay Honore rokonát B. Bémer Eli[se?].¹²

¹⁰ MNL BAZML XIII. 1. A báró szalai Barkóczy család levéltára (1280) 1527–1872 (1930). Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 8. doboz. (1765) 1806–1809: Szuhányi Jánosné Finta Antónia gyászjelentése. Nagykároly, 1806. március 6.

¹¹ MNL BAZML XIII. 11. A márkusfalvi és batizfalvi Máriássy család mádi levéltára 1622–1949. 11. doboz. Miskolcra kapott iratok 1622–1850. Vay József császári-királyi udvari tanácsos, septemvir gyászjelentése. Alsószolca, 1822. január 9.

¹² MNL BAZML XIII. 8. A csabacsüdi Dókus család sátoraljaújhelyi levéltára (1636) 1699–1928 (1936). Dókus és rokon családok birtokjogi és családi iratai, levelezései (Birtokpercek, gazdasági és adóügyi iratok, számadások, számlák, levelezések). 2. doboz. (1636) 1699–1849. Báró Bémer Erzsébet és Péchy Ferenc esküvõi értesítése. 1844.; XV. 89. Zemplén vármegye levéltárában õrzött gyászjelentések gyûjteménye 1819–2017. 1. doboz. A–E. A: Nemzetes és vitézlett Ágoston Ferenc fõtáblabíró gyászjelentése. († Sánta, 1844. március 30.). 3. doboz. L–R. M: gróf Mailáth Józsefné kissennyei gróf Sennyey Antónia csillagkeresztes dáma gyászjelentése. († Perbenyik, 1819. október 20.).

Felmerül természetesen a kérdés, hogy hol lelhetők fel ilyen típusú források? Kézenfekvő, hogy elsősorban a családi, személyi levéltárak jutnak eszünkbe, hiszen a családi események (keresztelők, menyegzők/lakodalmak, temetések) meghívóit, valamint a gyászjelentéseket ma is saját irataik közé (írártáraikba) helyezik el, s őrzik a családok több-kevesebb ideig. Gazdag forrásbázissal találkozhatunk emellett a történelmi Magyarország törvényhatósági (szabad királyi városi, vármegyei) levéltáraiban is, ugyanis az uralkodók, a rendi főméltóságok, a tekintélyes köznemesi és városi polgárcsaládok gyakran meghívták családi eseményeikre a szabad királyi városokat, s a vármegyéket. Ezek egyúttal gyakorta voltak nagy jelentőségű politikai tárgyalások helyszínei is. Ilyenek voltak például a Báthori Gábor ellen készülő katolikus főuraknak a Zemplén vármegyei Parnón, 1610 telén Kendi István „menyegzői lakodalma”, majd Páciban az Alaghyak kastélyában, egy másik „menyegzői lakodalom” alkalmával tartott titkos tanácskozásai, vagy I. Rákóczi Ferenc, Erdély választott fejedelme és gróf Zrínyi Péter horvát bán leánya, Zrínyi Ilona lakodalma 1666. március 1-jén a zborói kastélyban.¹³

Érdeemes azzal is számolni, hogy lakodalmi és temetési meghívókkal nagyobb számban találkozhatunk, mint keresztelőkre szólókkal, ugyanis a gyermekáldás örömét, bár szintén megosztották a rokonsággal és a barátokkal, s a tehetősebb családok nagy vendégséget rendeztek

---

¹³ MNL BAZML IV. 2001/b. Zemplén Vármegye Nemesi Közgyűlésének, Bizottmányának és Haynau-féle közigazgatásának iratai 1214–1850 (1937). Szirmay-Kazinczy-féle históriai iratok – Acta Politica 1214–1786 (1870). Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 97. Báthori Zsófia meghívója Zemplén vármegyének fia, Rákóczi Ferenc és gróf Zrínyi Ilona lakodalmára. Munkács vára, 1666. január 20.; *Köpeczi Béla–R. Várkonyi Ágnes*: II. Rákóczi Ferenc. Bp., 2004. (Millenniumi magyar történelem. Életrajzok. Sorozatszerk.: Gyurgyák János, Pótv János.) 30–31.; Magyar főrangúak temetkezési szertartása a XVII. században. Közl.: A–a. In: Történelmi Tár. 1894. IV. Bp., 1894. 738–744.; *Radvánszky B.*: i. m. I. Bp., 1896. [1986.] 145–146. – Radvánszky pontatlanul tette a két gyűlés időpontját 1616-ra, mivel Szepesi Laczkó Máté a „pápista urak” erdélyi fejedelmek elleni fellépést tervező gyűléseinek felsorolását közbevetőleg tárgyalja az 1616. év eseményeinél, ám a fent hivatkozott két gyűlésen a Báthori Gábor elleni fellépésről tárgyaltak, így ezekre 1610–1611-ben került sor. Kendi István erdélyi kancellár lakodalma Hídvégi Mikó Ferenc emlékirata szerint 1610 telén volt. Forgách Zsigmond kassai főkapitány pedig a pácini tanácskozás után 1611-ben vezetett hadjáratot Erdélybe Báthori ellen. Pácin ura, báró bekényi Alaghy Ferenc pedig 1612-ben már halott volt! Lásd ehhez: Hídvégi Mikó Ferenc emlékirata. (Részlet), Szepesi Laczkó Máté: Emlékezetre való dolgok. (Részletek) In: Bethlen Gábor krónikásai. Krónikák, emlékiratok, naplók a nagy fejedelemtől. (Öa., bevezette és jegyzetekkel ellátta: Makkai László) Bp., 1980. 20–77., 79–133. *Veres László*: Bodroközi Kastélymúzeum Pácin. Szerk: Viga Gyula. Miskolc, 2007. (Múzeumi Mozaik) 7.; *Szabó A. P.*: i. m. 1029–1038. – A tanulmány egyik jegyzete (9.), azonban felhívja figyelmünket arra a körülményre egy Lőcse városához címzett meghívó kapcsán, hogy a törvényhatósági levéltárak a történelem folyamán szétszakadhattak és egyes darabjai ma más levéltárak részeit képezik. E folyamat még inkább megfigyelhető a családi levéltáraknál, ahol az egyes családok levéltárai, levéltár-részei, illetve iratai bekerültek rokon családok, vagy adott esetben a levéltárnak helyet adó birtokközpont új tulajdonosainak levéltáraiba, esetleg egyes törvényhatóságok levéltáraiba. Ez utóbbi esetre hívom fel a figyelmet Szepes vármegye Lőcsén őrzött iratai kapcsán: Štátny archív v Prešove Spišský archív v Levoči (Eperjesi Állami Levéltár Szepességi Levéltár, Lőcse, a továbbiakban ŠAP ŠAL) Spišská župa (Szepes vármegye) 1314–1849 (1861). I. Administratívne písomnosti 1314–1849 (1861). A. Kongregačné písomnosti. Spisy. (Politische Akten) 1500–1785. Inv. č. 478. 1707. 131. doboz. No. 24. Görgey Ferenc levele özv. Görgey Zsigmondné Szmracsányi Zsófia részére Toporczra, amelyben meghívja őt nemzeti és vitézlő Pottornyay („Poturnyai”) László, valamint leánya, Görgey Erzsébet lakodalmi ünnepségére, 1707. július 24-ére, görgői házába. Görgő, 1707. július 11.

ekkor is, de a lakodalmakkal összehasonlítva mindig kevesebb vendég volt a keresztelőkön.¹⁴

Van még egy tényező, amelyre figyelni kell a források feltárása során, ez pedig az, hogy nem csak eredetiben, de egykorú másolatban is fennmaradhettek meghívó- és értesítőlevelek. Zemplén vármegye közgyűlési jegyzőkönyveiben például a 18. század folyamán találunk olyan bemásolt temetési meghívókat és gyászjelentéseket, amelyeket a megyegyűlésen tárgyaltak. Ezek persze elsősorban a vármegyében fontosabb nemesi családok tagjainak haláláról tudósítanak. Erre a gyakorlatra következik két példa az alábbiakban:

1. Az 1729. augusztus 18-án kezdődött megyegyűlésen olvasták fel Tussay György és Tussay János augusztus 10-én kelt levelét, amelyben értesítik Zemplén vármegye közönségét, hogy édesapjuk, Tussay Márton¹⁵ „életének circit[e]r 93 utóbbi tisztán eltöltött Özvegységének 9dik Esztendejében”, június 9-én meghalt. Temetési szertartására a család tussaujfalui házánál kerül sor, 1729. szeptember 4-én. Kérik a vármegyét, hogy jelenlétükkel ékesíttessék fel („condecoraltassék”) az elhunyt „temetési alkalmatossága” és jelenjenek meg a megírt napon és helyen 9 órakor, ahonnan a holttestet őseik temetkező helyére, a tussai templomba viszik. Zemplén vármegye egyeteme nevében a temetési szertartásra, mivel Tussay Márton a vármegye első táblabírája volt („ubi Primarius Tabulae Judriae hujus Co[m]it[at]us Assessor fuisse”), elküldték kohanóci és ozoróci Ottlyk Pált¹⁶ (Rákóczi egykori udvarmestere és brigadérosa, Ottlyk György fiát), aki ekkor Trautson herceg jószágainak tiszttartója és csicseri Orosz Boldizsár Zemplén vármegyei jegyzőt.¹⁷

2. Az 1765. június 17-én kezdődött megyegyűlésen olvasták fel Pottornyay Zsuzsanna („Árva Pothurnyai Susanna”) június 12-én kelt szomorúlevelét, amelyben hírül adja a vármegye számára, hogy férje, Okolicsányi János – aki „Consiliarius” és Zemplén vármegye alispánja volt –, 38 évig tartó házasságot követően, hosszas betegség után, június 7-én, reggel négy órakor, 66 éves

¹⁴ *Radvánszky B.* i. m. I. Bp., 1896. [1986.] 153.; *Szabó A. P.*: i. m. 1031.

¹⁵ Tussay Márton református vallású, Zemplén vármegyei tekintélyes birtokos nemes, Kazinczy András ungi alispán sógora, a Rákóczi-szabadságharc idején 1703–1704-ben bártfai kuruc kommandáns, valamint bártfai harmincados is. Anna leánya pongyeloki/deregyői Galambos Ferenc felesége. *Heckenast Gusztáv: Ki kicsoda a Rákóczi-szabadságharcban? Életrajzi adattár. Sajtó alá rendezte, kiegészítette és az előszót írta: Mészáros Kálmán. Bp., 2005. (História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 8. Sorozatszerk.: Glatz Ferenc) 441.; Oláh Tamás: Adalékok Sáros vármegye Rákóczi-szabadságharc kori katonai archontológiájához. Bártfai helyőrségparancsnokai. In: Doba kuruckých bojov. Kuruc küzdelmek kora. Ed.: Peter Kónya. Vydavateľstvo Prešovskej University, Prešov, 2014. 154–190.*

(Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/EperjesiEgyetemKiadv_2014_KurucKuzdelmekKora/?pg=155&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 2.)

¹⁶ *Heckenast Gusztáv*: i. m. Bp., 2005. 320–321.

¹⁷ MNL BAZML IV. 2001/a. Zemplén Vármegye Nemesi Közgyűlésének, Bizottmányának és Haynau-féle közigazgatásának iratai 1214–1850 (1937). Közgyűlési és törvényeségi jegyzőkönyvek 1558–1786. Prot. 20. Protocolum Comitatus Zempleniensis (Politicum, expeditionale) 1729. Az 1729. augusztus 18-án kezdődött megyegyűlés jegyzőkönyve. Tussay György és Tussay János meghívólevele édesapjuk, Tussay Márton (†Tussaujfalu, 1729. június 9.) tussaujfalui temetési szertartására és a tussai templomban történő eltemetésére, 1729. szeptember 4-ére. Tussaujfalu, 1729. augusztus 10., valamint Zemplén vármegye rendjeinek határozata. 230–230/a. pp.

korában elhunyt, szomorúságban hagyva az özvegyet és két gyermekét. A gyász esetet az özvegy hírül adja a vármegyének és férjét – aki igyekezetét és tehetségét a vármegye szolgálatára feláldozva örökös hűséggel élt – buzgó és ájtatos emlékezetükbe, őt és gyermekeit pedig a vármegye kegyelmébe ajánlotta. A vármegye válaszul részvétlevelet küldött az özvegy számára, amelyben együttérzésükről biztosították és megemlékeztek az elhunyt sok évig dicséretesen viselt alispáni és egyéb hivatalaiban a haza, a vármegye és a nép javára tett szolgálatairól. Végezetül vigasztalódást kívántak a gyászoló családnak és jóakaratakról biztosították.¹⁸

Egyes esetekben a gyűjteményes jellegű fondok is rejthetnek magukban 16–19. századi meghívó- és értesítőleveleket. Például a Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Levéltára Sátorlajújhelyi Fióklevéltárában található egy – feltehetően Dongó Gyárfás Géza Zemplén vármegyei főlevéltárnok által – a vármegyében élt nemesi családok tagjaitól származó, jó állapotú címeres pecsétlenyomatokat tartalmazó dokumentumokból összeállított gyűjtemény, amelyben ugyancsak találunk 18. századi lakodalmi meghívót.¹⁹ (Ez ma a címeres nemeslevelek fondjának részét képezi.)

Fontos tudni, hogy hol és milyen formában tájékozódhatnak a kutatók a vármegyei, családi és személyi levéltárak iratairól, honnan tudhatják meg, hogy az őket érdeklő korszak, terület, vagy család irataiból fennmaradt-e egyáltalán valami, vagy mely forráskiadványokban, történelmi szakfolyóiratokban érdemes alaposabb kutatást végezni.

Az alapmunka ebben az esetben az ún. „Kosáry-féle bibliográfia” 1970-es kiadása, valamint új, jelentősen kibővített, de nem teljesen befejezett sorozata, amelyből 2000 óta az alábbi kötetek jelentek meg:

Kosáry Domokos: Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába. I. Általános rész. I–II. Bp., 1970.

Kosáry Domokos: Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába. I. Általános rész.

1. Könyvtárak és bibliográfiák. Bp., 2000.
2. Országos jellegű levéltárak és forrásközlések. Bp., 2003.
3. Megyei levéltárak és forrásközlések. Bp., 2008.

---

¹⁸ MNL BAZML IV. 2001/a. Prot. 56. *Protocolum Comitatus Zempleniensis 1765*. Az 1765. június 17-én kezdődött megyegyűlés jegyzőkönyve. No. 36. „Árva” Pottornyay („Pothurnyai”) Zsuzsanna gyászjelentése néhai férje, Okolicsányi János volt „Consiliarius” és Zemplén vármegyei alispán haláláról (†Garany, 1765. június 7.). Garany, 1765. június 12., valamint Zemplén vármegye rendjeinek részvétlevele. 494–496.

¹⁹ MNL BAZML XV. 79. Zemplén vármegye levéltárában kezelt címeres nemeslevelek levéltári gyűjteménye (1550–1799 (20. sz.) 4. cs. Címeres pecsétlenyomatok A–Z. 16–19. sz. T. Tornay János özvegye, „Árva Bencze Éva” meghívója leánya, Klára és nemzetes, vitézlő Szerdahelyi Ádám lakodalmára Rutkay/Ruttkay Dániel Zemplén vármegyei nótárius számára Magyarjesztrebre. Bacska, 1733. július 19.

E bibliográfia-sorozat bőséges alapismereteket ad a történelmi Magyarország valamennyi olyan levéltáráról, amelyben e téma kutatásánál számításba vehető vármegyei, városi, családi és személyi fondok találhatóak, sőt az intézmények nyomtatásban megjelent, részletesebb segédletei, valamint egyes levéltári fondokhoz kapcsolódó fontosabb ismertetések, forráskiadványok is szerepelnek benne. A levéltárakat bemutató ismertetéseknel, valamint az irodalomjegyzékben megtalálhatóak azok a 19. század második felétől megindított periodikák is, amelyekben a témakörhöz kapcsolódó további írásokkal találkozhatunk.

Azt is tudni kell, hogy 2004–2006-tól a magyarországi területi általános (megyei) és települési önkormányzati (városi) levéltárakban őrzött iratokról az új „fonszerkesztési példatár” alapelvei szerint új fondjegyzékeket kezdtek készíteni, amelyek több területen jelentős különbségeket mutatnak a korábbiakhoz képest, például a családi, személyi levéltárak, vagy a gyűjtemények esetében. Nagy segítség, hogy az új fondjegyzékek már digitális formában készültek és interneten is hozzáférhetőek, sőt egyes levéltáraknál letölthetőek az intézmények honlapjáról, a magyarországi közlevéltárak egységes törzskönyvi adatbázisa pedig az Európai Levéltári Portálon online is elérhető. A levéltári feldolgozó munka további lépéseként az egyes fondokról részletesebb tájékoztatást nyújtó segédletek (raktári jegyzékek, áttekintő raktári jegyzékek, repertóriumok, jegyzékek, lajstromok) digitális feldolgozása is folyamatos zajlik a levéltárakban. Az e munka eredményeként létrejött segédletfajták is több helyen hozzáférővé váltak az Internet segítségével a kutatók számára is.²⁰

A meghívó- és értesítőlevelek irattani ismertetése

Ezt követően térjünk át a forrástípus részletesebb bemutatásán belül az irattani jellemzők ismertetésére. Irattani szempontból a meghívó- és értesítőleveleket a következő módszerek segítségével vizsgálhatjuk:

a) Szisztematikus irattan – az iratokat küldőik és címzettjeik alá- és fölérendeltségi viszonya alapján vizsgálja és rendszerezi. E tekintetben a forrástípushoz tartozó dokumentumokat elvileg a

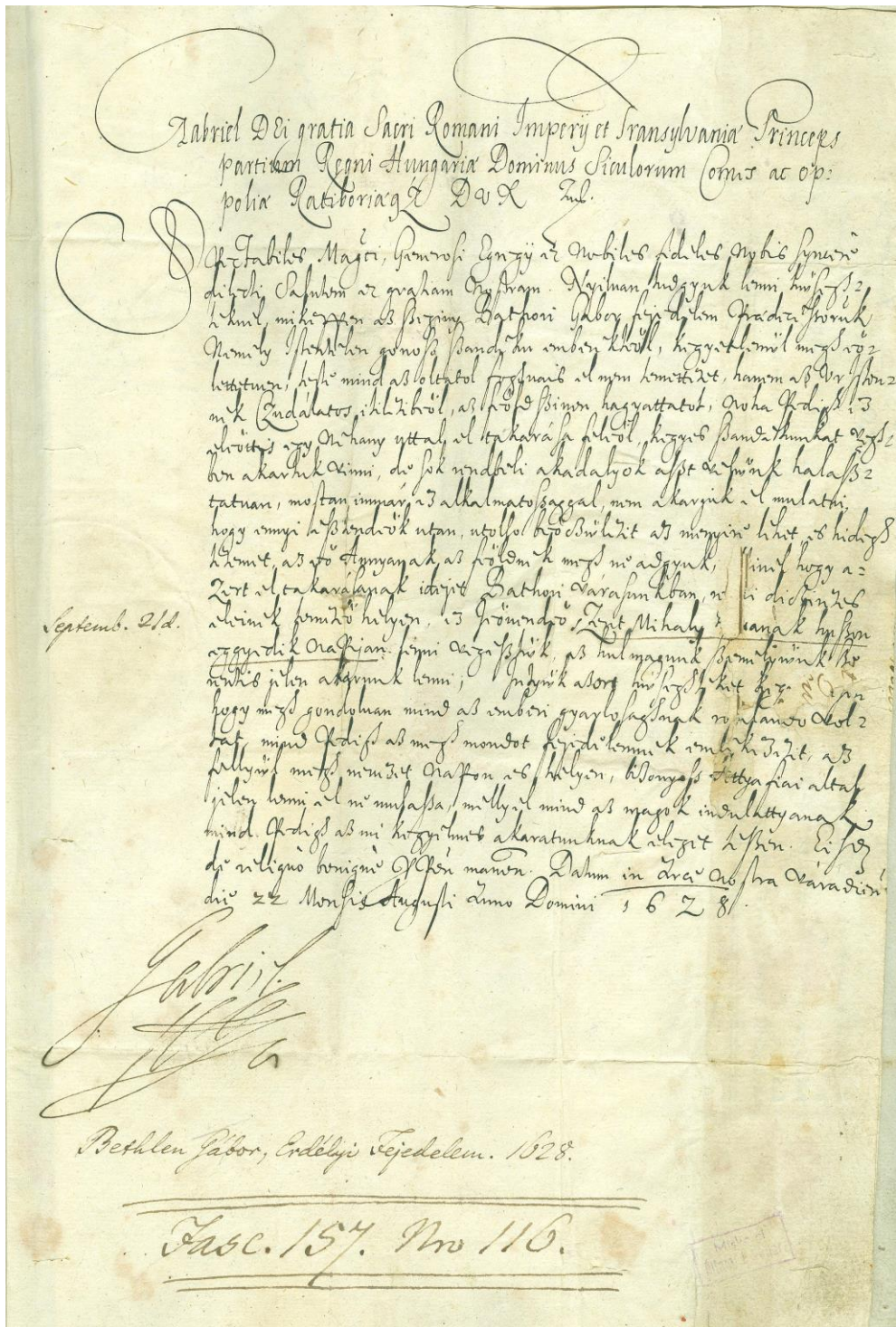
---

²⁰ Lásd a Magyar Nemzeti Levéltár honlapját: www.mnl.gov.hu, ezen belül pl. a MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár tagintézményi aloldalán a fondjegyzék fület: <https://mnl.gov.hu/mnl/bazml/fondjegyzek> – ahol a fond, vagy állag nevére kattintva a részletesebb segédletek, nyilvántartások egy része is elérhető már, Budapest Fővárosi Levéltára honlapját és azon belül a kutatószolgálati tájékoztatást: <http://bparchiv.hu/kutatoknak>, illetve az Európai Levéltári Portál honlapját: <http://www.archivesportaleurope.net/search>; a városi levéltárak közül pl. lásd Városi Levéltár és Kutatóintézet, Székesfehérvár honlapján Székesfehérvár Megyei Jogú Város Levéltára fondjegyzékét: <http://www.albaarchivum.hu/hu/2014-07-07-09-25-03/fond-es-allagjegyzek>; Példatár a területi általános és a települési önkormányzati levéltárak új fond(jegyzék-)szerkezetéhez. Ó.Á.: Apró Erzsébet, Bán Péter, Dóka Klára, Kellner Judit, Papp Imréné, Tilcsik György. Bp., 2009. (Kézirat)

mellérendeltséget kifejező iratfajták közé sorolhatnánk, mivel nem parancsot, vagy utasítást közölnek, mint a fölérendeltséget kifejező iratfajták, nem alárendeltséget fejeznek ki, mint a jelentések, vagy feliratok és nem is belső ügyviteli iratok, hanem értesítenek valamely családi eseményről. Egyes esetekben azonban mégis előfordulhat, hogy fölérendeltséget kifejező iratként azonosíthatóak. Így például az egyes uralkodóktól érkezett levelek, amelyekben udvariasan utasítást adnak a családi eseményen való részvételre. Erre példák a következők: Bethlen Gábor erdélyi fejedelem 1628. augusztus 22-én meghívta Zemplén vármegyét elődje, Báthori Gábor 1628. szeptember 21-i nyírbátori temetésére. A meghívást az alábbiakkal nyomatékosította: „*Intjük azért hívségteket kegyelmesen* hogy meggondolván mind az emberi gyarlóságnak romlandó voltát, mind pedig az megmondott Fejedelemnek emlékezetét, *az felül meg nevezett napon és helyen, bizonyos atyafiai által jelen lenni el ne mulassa*, mellyel mind az magok indulatának, mind pedig *az mi kegyelmes akaratumnak* eleget teszen.” II. Rákóczi György 1648. október 12-i levelében értesítette Zemplén vármegyét atyja, I. Rákóczi György erdélyi fejedelem, előző napon 12 óra tájban bekövetkezett haláláról, valamint arról, hogy „Fejedelmi állapotához illendő” temetési szertartását Lorántffy Zsuzsanna fejedelemasszonnyal, öccsével, Rákóczi Zsigmonddal, és a fejedelmi tanáccsal egyetértésben, késelem nélkül készítik elő. Majd ezek után a következőket írja: „Melyet kegyelme]tek[ne]k értésére akarunk adni, el hívén azt, hogy *köteles Devotiojat*, mind addig míg az föld színén lészen, *ő N[a]g[y]ságá]hoz observálni fogja.*”²¹

---

²¹ Zemplén vármegye 1619 augusztusától, illetve az ún. „hét vármegye” részeként az 1621. évi nikolsburgi, valamint az 1645. évi linzi béke értelmében előbb Bethlen Gábor, majd I. Rákóczi György élete végéig az Erdélyi Fejedelemség fennhatósága alá tartozott, így nem véletlen az udvarias hangú figyelmeztetés a temetéseken való részvételre. MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 157. No. 116. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem meghívója Zemplén vármegyéhez, Báthori Gábor fejedelem 1628. szeptember 21-ei nyírbátori temetésére. Várad vára, 1628. augusztus 22., Rákóczi-ház. Fasc. 216. No. 78. II. Rákóczi György levele Zemplén vármegyéhez, atyja, I. Rákóczi György erdélyi fejedelem 1648. október 11-én bekövetkezett haláláról. Gyulafehérvár, 1648. október 12. (A Zemplén vármegyének küldöttől csak kis mértékben eltérő Borsod vármegyei példány jelzete: MNL BAZML IV. 501/b. Borsod Vármegye Nemesi Közgyűlésének iratai 1270–1858 (1930). Közgyűlési iratok – Acta politica 1600–1791. Materia XIII. Fasc. I. Frust. 12. II. Rákóczi György levele Borsod vármegyéhez, atyja, I. Rákóczi György erdélyi fejedelem 1648. október 11-én bekövetkezett haláláról. Gyulafehérvár, 1648. október 12.)

3. kép. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem meghívója Zemplén vármegyéhez, Báthori Gábor fejedelem 1628. szeptember 21-ei nyírbátori temetésére. Várada vára, 1628. augusztus 22.

b) Analitikus irattan – elemzi az iratok formáját, szerkezetét külső és belső ismertetőjegyei alapján. E módszer segítségével érdemes részletesebben is megvizsgálni a forrástípust, ezért a következőkben külön is foglalkozunk vele.

c) Genetikus irattan – az iratok létrejöttét, ügyvitelben elfoglalt helyét, vagyis a dokumentumok létrejöttének folyamatát vizsgálja. Ebből a szempontból a meghívó- és értesítőlevél eredeti irat, vagyis az irat első, keletkezése időpontjában létrejött példánya;²² tisztázat, azaz elküldésre szánt (elküldött), valamely személy, vagy szerv (itt általában személy, vagy személyek) által aláírt és lepecsételt végleges formájú irat.²³

Ha visszatérve az *analitikus irattan* szempontjaihoz, alaposabb vizsgálatnak vetjük alá a meghívó- és értesítőleveleket, akkor az alábbi információk nyerhetők belőlük.

Külső ismertetőjegyek:

- Az irat formája, terjedelme, mérete: A forrástípushoz tartozó levelek a vizsgált korszakban általában folio alakúak, azaz egy közepén kettéhajtott papírviből állnak, egy vagy kétoldalasak, méretük a különböző korszakokban eltérő. A 17. századi, vagy a 18. század eleji források között például találunk 210x315 mm-es, 200x330 mm-es, vagy 210x310 mm-es méretű foliókat is. A 18. század második felében, illetve a 19. század első felében azonban a foliók nagyobb méretűek (pl. 215x335 mm, 232x370 mm, 235x365 mm, 245x383 mm).²⁴

- Írásmód, íróanyag: A 18. század közepéig kéziratos levelekkel találkozhatunk, majd ezt követően a 19. század első feléig, a forrástípus átalakulásáig egyre dominánsabbak az előrenyomtatott levelek, amelyeken kézzel írott részeket is találunk. Íróanyaguk a 19. századig korom- és csergubacs (vas-gallus) tinta.²⁵

- Pecsételés: A leveleket küldőik hitelesítés céljából általában megpecsételték; a nemesek ilyen esetben címeres pecsétjüket használták. A megpecsételés módja: rányomott pecsét, a pecsét

---

²² Bár a nyomtatott meghívó- és értesítőlevelek esetében felmerülhetne, hogy azokat másodlatnak, azaz több példányban keletkezett eredeti iratnak tekintsük, ez azonban azért nem lenne helytálló, mert a kéziratos kiegészítések révén egyedi, eredeti irattá válik, hiszen mindegyiket más-más címzettnek szánták. *Borsodi Csaba*: i. m. In: A történelem segéd tudományai. (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 194–215.; *Ember Győző*: Levéltári terminológiai lexikon. Bp., 1982. (A MOL kiadványai IV. Levéltár- és történelmi forrástudományok 4.) 38.

²³ *Borsodi Csaba*: i. m. In: A történelem segéd tudományai. (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 194–215.; *Haraszti Viktor*: Az irattanról általában. In: Levéltári kézikönyv. (Szerk.: Körmeny Lajos.) Bp., 2009. (Osiris kézikönyvek) 345–356.

²⁴ *Borsodi Csaba*: i. m. In: A történelem segéd tudományai. (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 203.

²⁵ *Albrechtné Kunszéri Gabriella*: Állományvédelmi alapelvek. In: Levéltári kézikönyv. (Szerk.: Körmeny Lajos.) Bp., 2009. (Osiris kézikönyvek) 549.; *Borsodi Csaba*: i. m. In: A történelem segéd tudományai. (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 204.

anyaga viasz. Mivel a meghívó- és értesítőlevelek nem nyílt (pátens), hanem zárt levelek (litterae clausae), így a viaszpecsét egyben zárópecsét is, amely vagy a többször összehajtogatott levél hátlapján, vagy a 18. századtól egyre gyakrabban előforduló borítékokon található. Ily módon zárták le a leveleket, megőrizve tartalmuk titkosságát.²⁶

- Gyászkeret: Sajátos, a 18. század folyamán már általánosan jellemző külső ismertetőjegy a meghívó- és értesítőlevelek egyik csoportját alkotó szomorúleveleken.²⁷

Belső ismertetőjegyek, azaz az iratok szerkezeti elemei:

A meghívó- és értesítőlevelek felépítése, kifejezései, nyelvi sajátosságai kapcsán előljáróban el kell mondani, hogy a korabeli levélminták, formuláskönyvek használata kimutatható.²⁸

A kora újkori levelek szerkezeti felépítése, bár részben eltér a középkori oklevelektől, több elemében azonos azzal, így a szerkezeti elemeket a középkori okleveleknél használatos felosztás szerint mutatom be.²⁹

A) Bevezető rész (protocollum):

- A levél írójának neve és címe (intitulatio) alázatosági formulával (formula devotionis) – pl. „Dei gratia”. Ez viszonylag ritkábban fordul elő a korszak irataiban, uralkodóházak tagjai által küldött meghívó- és értesítőlevelekben találkozhatunk vele: „Gabriel DEI gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps partium Regni Hungariae Dominus Siculorum Comes ac oppoliae Ratiboriaeque DUX”, „Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni hungariae D[omi]nus, et Siculor[um] Comes etc.”, „Susanna Lorantfi Cels[itud]i[ni]ssimi quondam Domini Georgii Rakoci Principis Tran[sylva]niae partium regni hungariae Domini, et Siculor[um] Comitissae e[t]c. Relicta e[t]c.”.³⁰

²⁶ *Borsodi Csaba*: i. m. In: A történelem segédtudományai. (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 204.; *Érszegi Géza*: Oklevéltan., *Bertényi Iván*: Szfragisztika. In: A történelem segédtudományai. (Szerk.: Kállay István.) Bp., 1986. 12–28., 169–193.; *Szentpétery Imre*: Magyar oklevéltan. Bp., 1930. (A magyar történettudomány kézikönyve. II. köt. 3. füzet.) 13–15.

²⁷ 18. sz. első feléből való példák magyarországi gyászjelentéseken: MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1730–1735: Gróf karancsberényi Berényi György (†1733. július 31.) gyászjelentése. Bodok, 1733. augusztus 2.; 1736–1739: Gróf Széchényi Zsigmond (†1738. október 14.)? gyászjelentése. Széplak, 1738. október 16.

²⁸ *Radvánszky B.*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 388.; *Szabó A. P.*: i. m. 1039–1040.

²⁹ A házassági meghívók tagolásáról lásd: *Szabó A. P.*: i. m. 1040–1042.; A középkori oklevelek szerkezeti felosztását lásd: *Szentpétery I.*: i. m. Bp., 1930. 18–21.

³⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 157. No. 116., Rákóczi-ház. Fasc. 216. No. 78.; Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Levéltára (a továbbiakban: SRK TGYL) Dókus-hagyaték. Barkóczy–Bakos–Szentiványi és más családok levéltárai (A báró szalai Barkóczy család levéltára) 1288–1946. (A továbbiakban: Dókus-hagyaték) K. I. l. IV. 5. Fasc. 38. No. 1071. Lorántffy Zuzsanna meghívója oszgyáni Bakos Gábor szendrői főkapitánynak Rákóczi Zsigmond és Pfalzi Henrietta lakodalmára. Sárospatak vára, 1651.

- Keltezés: A 16–19. századi leveleken keltezéssel nemcsak a levél végén, hanem a bal, vagy jobb felső sarkában is találkozhatunk.³¹

- Megszólítás és üdvözlés (salutatio): A magyarországi levelezésben eleinte latin, majd a 16. század végétől magyar, illetve német formulák is jelen vannak. A megszólítás természetesen eltér a személyeknek („Generose D[omin]e nobis honorand[e] Salutem et prosperit[a]tem”, „Méltóságos Gróf, és Praeses Kedves Uram Bátyám!”, „Bizodalmos Drága Uram Öcsém!”), valamint a testületeknek (városok, illetve vármegyék) íródott levelek esetében. Vármegyék esetében az egész nemesi universitast („Spectabiles, Mag[nifi]ci, Generosi Egregii et Nobiles fideles nobis sincere dilecti Salutem et gratiam nostram.”, „Tekintetes Nemes Vármegye”, „Nagy Méltóságú Méltóságos, Fő Tisztelendő, Tisztelendő, Tekintetes Nemes Nemzetes, és Vitézlő Rendek!”, stb). A szabad királyi városokhoz írott meghívókban vagy a főbíró, vagy a belső tanácsot (szenátust) is megszólítják a levelekben („Generosi Domini, et vicini mihi obs[ervandi]s[im]o”, „Generosi d[omi]ni mihi observandiss[im]i”).³²

B) Tárgyalás (contextus):

- Arenga: A meghívó-, vagy értesítőlevél jellegének megfelelő általános bibliai, teológiai, illetve filozófiai gondolatot tartalmazó szakasz, amely felvezeti a levél tárgyául szolgáló családi esemény leírását tartalmazó részeket, gyakran azonban hiányzik.

április 16.

³¹ Két példa a keltezés elhelyezésére: MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 157. No. 116. (levél végi keltezés); XV. 79. 4. cs. Címeres pecsétlenyomatok A–Z. 16–19. sz. T. Tornay János özvegye, „Árva Bencze Éva” meghívója leánya, Klára és nemzetes, vitézlő Szerdahelyi Ádám lakodalmára Rutkay/Ruttkay Dániel Zemplén vármegyei nótárius számára Magyarjesztrebre. Bacska, 1733. július 19. (jobb felső sarokban elhelyezkedő keltezés)

³² Természetesen ez nem zárja ki, hogy e formulás résznél találkozhatunk a történelmi Magyarországon előfordult más nyelveken íródott forrásokkal, de jómagam a kutatásaim során a fentiekre találtam adatokat. Később, a levelek nyelvének bemutatásakor szólnunk arról, hogy a 18. századból ismerünk például tót/szlovák meghívóleveleket is, de elterjedt volt a francia nyelv részleges használata is. MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 157. No. 116., Barkóczy család. Loc. 90. No. 1055. Gróf Barkóczy János szabolcsi főispán meghívója Zemplén vármegyének, testvére, gróf szalai Barkóczy Ferenc esztergomi érsek temetésére. Pozsony, 1765. június 18., Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165. Id. gróf Keglevich Károly szomorúlevele Zemplén vármegyéhez, testvére, gróf buzini Keglevich József haláláról és temetéséről. Torna, 1798. szeptember 21.; MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1736–1739: Gróf Széchenyi Zsigmond (†1738. október 14.)? gyászjelentése. Széplak, 1738. október 16.; XIII. 11. 11. doboz. Komlóskeresztesi Fejérváry Károly, több vármegye törvényes táblabírája (†1794. december 6.) gyászjelentése özvegyétől, Semsey Poxlinától márkusfalvi Máriássy Boldizsárnak. Komlóskeresztes, 1794. december. 13.; SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. I. IV. 5. Fasc. 38. No. 1071.; Štatný Archív v Prešove Pracovisko Archív Bardejov (Eperjesi Állami Levéltár Bártfai Fióklevéltára) Magistrát mesta Bardejova Korešpondencia (Levelezés, városi iratok). (a továbbiakban: ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia) 1709: Fasc. 2. No. 1. a. Ottlyk György brigadéros, udvarmester levele Bártfa szabad királyi város főbírájának és szenátorainak, amelyben meghívja őket Korlátkeőy László és leánya, Julianna lakodalmi ünnepségére, 1709. február 3-ára, a sárosi kastélyba. Munkács, 1709. január 2., b. Ottlyk György levele Bártfa sz. kir. város főbírájának és szenátorainak, amelyben tájékoztatja őket, hogy a lakodalmat a változó hírekre nézve előrehozta február 3-áról január 27-ére és helyszíné sem Eperjes, hanem a sárosi kastély lesz. Eperjes, 1709. január 20.; *Szabó A. P.*: i. m. 1040.b.

Menyegzői (lakodalmi) meghívóknál:

Az esküvői meghívók arengáiban gyakran visszaköszön az asszony teremtésének ígéje – 1 Mózes 2:18.: „És monda az Úr Isten: **Nem jó az embernek egyedül lenni; szerzek néki segítőtársat, hozzá illőt.**” Rendszeresen előfordul azonban, hogy az arenga teológiai indoklása mindössze csak a következő: az „Isten rendelése/törvénye szerint”. Ezt kiegészítheti az alábbi példákban bemutatott kifejezés, hogy „az Anyaszentegyház/keresztyén/római katolikus egyház jó rendelése/szokása szerint”, vagy „hogy az elhatározás a rokonság »tetszéséből« született”.³³

„Mivel az Úr I[ste]nek rendeléséből az keresztyén Anya Szentegyházának bevett régi jó szokása szerint”,³⁴

„Mivel az Felséges Istennek bölcs rendeléséből, és az Keresztyényi Anya Szentegyháznak jó rendelése szerint”,³⁵

„Istennek ez aránt való rendeléséhez, s a' közönséges Római Anya Sz[ent] Egyháznak szokott folyásához, mind két részről való akaratok meg egyezvén, alkalmaztatta életének folyását...”³⁶

Temetési meghívóknál:

A temetési meghívók arengáiban visszatérő elem a bűnesetre (bűnbeesésre) és az emiatti isteni büntetésre való utalás – 1 Mózes 3., különösen is 1 Mózes 3:19.: „**Orczád verítékével egyed a te kenyeredet, míglen visszatérsz a földbe, mert abból vétettél: mert por vagy te s ismét porrá leszesz.**”

„Mivel az mindeneke[n] bölcsen uralkodó Felséges Istennek el végezett Decretuma tartja, hogy világra született minde[n] embernek egyszer meg kellessék kóstolni az testi halált.”³⁷

„Mivel Is[ten]nek Ő Sz[ent] Felségének elvégezett akaratata s Decretoma az, hogy minden ez világra született embernek egyszer meg kellessék halnia:”³⁸

„Az Felséges mindenható bölcs Istennek az mi Első Szüleink Vétkes Esete miatt az egész világra

---

³³ Az igevers használatára felhívja a figyelmet: *Szabó A. P.*: i. m. 1040.; Régi magyar nyelvemlékek. Szerk. Döbrentei Gábor. II. kötet. Buda, 1840. II. Vegyes tárgyú régi magyar iratok. CCLXXVII számmal. Időkor: 1600-zig. „CLX. 1563. november 9dikén. Menekezőre hívó. Hegykői Mikulich Márk, Sopron városához. Hegykőről, Sopron megye Rábán kívüli felső járásában.” „CCXI. 1578. januarius 17dikén. Menyegzőre hívó. Briberi Melyth Pál, Deregnye Dorkó ángyához. Czekéről, Zemplén bodrogi járásában.” 178., 252–253. (Interneten: http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/regi_magyar_nyelvemlekek, <http://mek.oszk.hu/07800/07897/pdf/> – utolsó letöltés: 2020. május 11.)

³⁴ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 805. Bánchy Zsigmond meghívója Mokcsay Ilona és Berthóti László lakodalmára Szentiványi Mihálynak. Bánóc, 1643. június 20.

³⁵ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 807. Domik Péter meghívója Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós esküvőjére Szentiványi Mihálynak. Szőlőske, 1643. június 21. (esetleg 25.)

³⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 97.

³⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus V. Fasc. 159. No. 294. Bornemissza Mária árvái meghívják Zemplén vármegyét, nagyapjuk, báró Bornemissza János temetésére. Kassa, 1653. május 4.

³⁸ MNL BAZML IV. 2001/p. Zemplén Vármegye Nemesi Közgyűlésének, Bizottmányának és Haynau-féle közigazgatásának iratai 1214–1850 (1898). Vegyes közgyűlési iratok 1560–1849 (1898). Lajstromozatlan, évrendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. 17. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, Paczolai Borbála meghívja férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. január 16.

született Emberi Nemzet ellen ki mondatott Decretuma alá rekesztett lévén...”;³⁹

„Az eset miatt minden Emberekre kihatott bölcs Istennek meg másolhatatlan kemény Sententiaja alatt, Vévén Világi romlandó eredetét...”;⁴⁰

„Hogy az Úr Isten ő Szent Fölsége maga titkos tetszéséből reám bocsátván keservesen látogató Szent kezeit”;⁴¹

„Az Keserűség Poharát, igen nagy mértékben meg kóstoltatta vélem a’ Mindenható, végre hajtván az Emberi nemzetre ki szabott változhatatlan Törvényének Súlyát”.⁴²

- Promulgatio/notificatio (közzététel):

Összekötő rész az arenga és a meghívó-, valamint értesítőlevelekben szereplő családi eseményeket tárgyaló rész között, s a levelek tárgyának az érdekeltekkel való közlését fejezi ki.

Általánosabb formájú kifejezések: „hjem hogi kg^{nel} nyilván vagon”,⁴³ „Bizodalmas uram és szerelmes atyámfia, hiszem, kdnél immár nyilván vagon”.⁴⁴

Szomorúleveleknél előforduló kifejezések:

„Szívemet méltán epesztő fájdalommal adom atyafiságos kötelességgel értésére

---

³⁹ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102. Mellétei Barna Ferenc özvegye, Czezey Dorkó és gyermekei meghívója mellétei Barna György temetésére Zemplén vármegyének. Ternye, 1663. június 2.

⁴⁰ SRK TGyL Dókus-hagyaték. 8. d. Fasc. 67. No. 1952. Gróf Thököly István, Árva vármegye örökös főispánja meghívója gróf Rhédey Ferenc volt erdélyi fejedelem, fejedelmi tanácsúr, máramarosi főispán és huszti főkapitány özvegyének, gróf iktári Bethlen Drusiannának huszti temetésére szentiványi Szentiványi Mihály részére. Árva vára, 1670. május 26. (Fia, a kiskorú Thököly Imre, iktári Bethlen István unokája, 1665-től Máramaros vármegye főispánja.); Angyal Dávid: Késmárki Thököly Imre 1657–1705. I. Bp., 1888–1889. (Magyar Történelmi Életrajzok. Szerk.: Szilágyi Sándor) I. fejezet. III–IV. (Interneten: I. kötet: <https://mek.oszk.hu/05600/05641/html/1kotet/index.htm> - utolsó letöltés: 2020. május 12.; Trócsányi Zsolt: Erdély központi kormányzata 1540–1690. Akadémiai Kiadó, Bp., 1980. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai III. Hatóság- és hivaltörténet 6.) (Interneten: https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv3_06/?pg=0&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 11.) 33., 43–44., 67–68.

⁴¹ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1736–1739: Gróf Széchenyi Zsigmond (†1738. október 14.)? gyászjelentése. Széplak, 1738. október 16.

⁴² MNL BAZML XIII. 1. A báró szalai Barkóczy család levéltára (1280) 1527–1872 (1930). Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 8. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) (1765) 1798–1817 (1838). (1792) 1798–1805 (1838): Özv. gr. Szirmay József Tamásné gr. Schmidegg Anna gyászjelentése báró Barkóczy Zsuzsanna Mária Anna Máriának Imregre, férje, szirmabesenyői és cserneki gróf Szirmay József Tamás cs. kir. kamarásnak tíz heti betegeskedés után, életének 71. esztendejében, 1804. október 28-án éjjel „tizenkettő fél Órakor” bekövetkezett haláláról és ősei tárcái templomában római katolikus szertartás szerint temetéséről. Az elhunyt lelkéért tartandó fényesebb halotti tiszteletet november 6-ára rendelte el valamennyi uradalmában. Eperjes, 1804. november 1.

⁴³ Régi magyar nyelvemlékek.: i. m. II. Buda, 1840. II. Vegyes tárgyú régi magyar iratok. CCLXXVII számmal. Időkör: 1600-zig. „CCII. 1574. július 16-dikán. Keresztelésre hívó. Perényi István főispán, Kisvárdai Istvánhoz. Nyaláb várából, Ugocsa tiszántúli járásában.” 240–241. (Interneten http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/regi_magyar nyelvemlekek, <http://mek.oszk.hu/07800/07897/pdf/> – utolsó letöltés: 2020. május 12.)

⁴⁴ Idézi: *Radvánszky B.*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 4.; A formula menyezői meghívókban való előfordulására hoz példát: *Szabó A. P.*: i. m. 1040–1041.

k[é]g[ye]ll[me]dnek”,⁴⁵

„Szívemnek Felejthetetlen fájdalmával, s könnyes szemmel való méltó zokogással jelentem”.⁴⁶

- A meghívó és értesítőlevelek legfontosabb része a családi események leírása. Ezek lehetnek:

- 1) tájékoztatás a gyermek születéséről, valamint a keresztelő helyének és idejének közlése;
- 2) a menyegző előtti házasságkötési eseménynek (eljegyzés, leány elígérése a vőlegénynek, pl. Domik Péter ír erről leánya Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós menyegzői meghívójában), a vőlegény és menyasszony nevének, továbbá a házasságkötés helyének és idejének megadása;⁴⁷
- 3) az elhunyt neve, esetleg tisztségei, címei és kitüntetései, birtokai, a haláletet körülményei, helye, ideje, továbbá a gyászszertartás helye és időpontja.

- Meghívólevelek esetén külön egységet képez a tényleges meghívás; ez gyakran szól arról is, hogy mikorra és hova érkezzon a meghívott, illetve hogyan zajlik le a szertartás.⁴⁸ Magánszemélyeknek küldött meghívókban, ha házas felekről van szó, akkor a meghívásban a férj mellett a feleséget is külön megemlítik, amelyre a későbbiekben, a genealógiai adattípusokat tárgyaló részekben hozok is példákat.⁴⁹ Törvényhatóságoknak szóló meghívókban gyakran csak az szerepel, hogy követeik útján vegyenek részt az eseményen. A különböző forrásokból egyébként a követek neve is megismerhető, így például gróf Homonnai Drugeth György felső-magyarországi főkapitány és ungi főispán 1662. január 30-i ungvári temetésén Zemplén vármegyét Bánchy Zsigmond alispán és Szemere László képviselte, amelyért az özvegy, gróf Esterházy Mária mondott köszönetet a megyének.⁵⁰

---

⁴⁵ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1730–1735: Gróf karancsberényi Berényi György (†1733. július 31.) gyászjelentése. Bodok, 1733. augusztus 2.

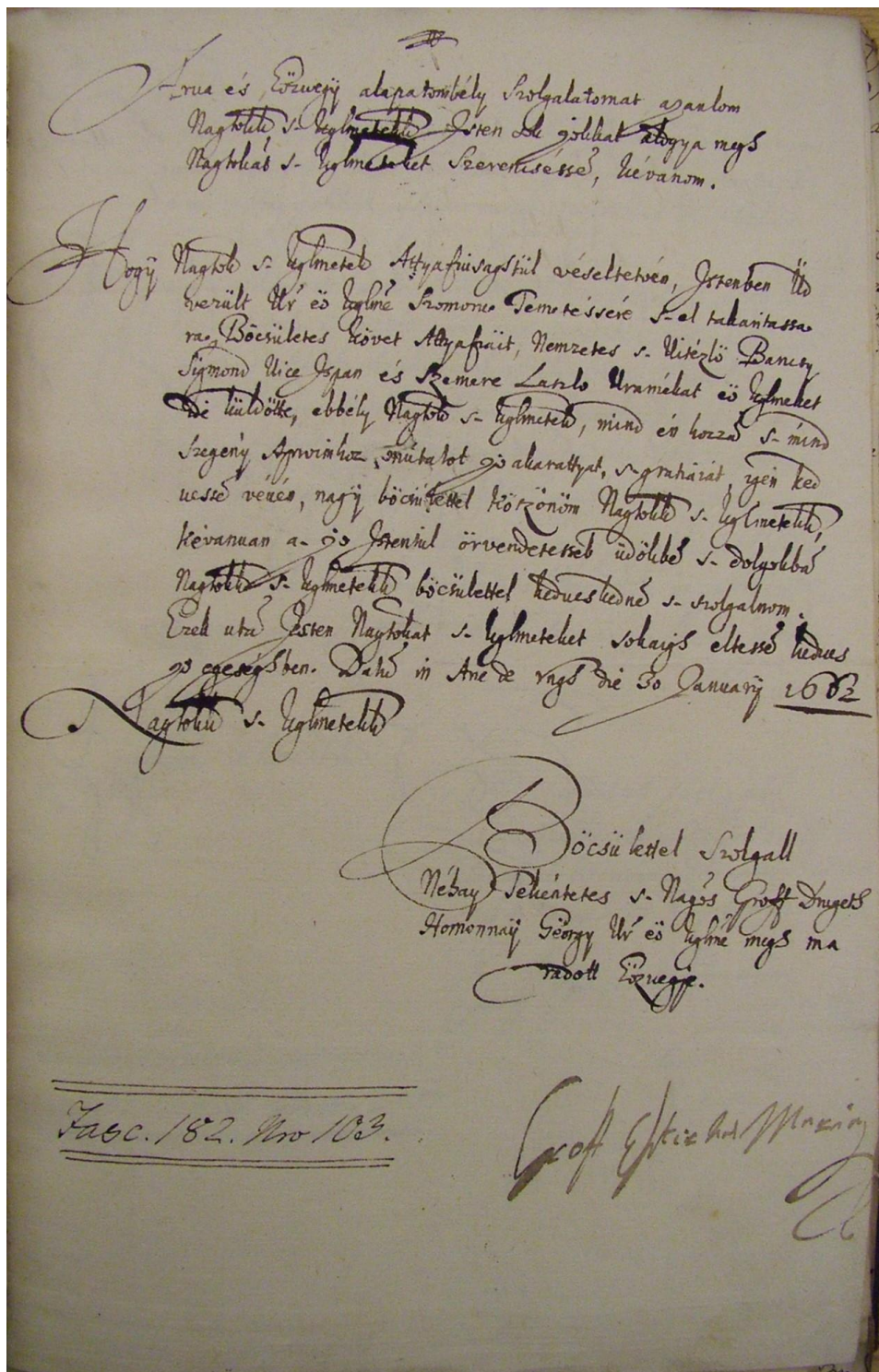
⁴⁶ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1736–1739: Gróf Széchényi Zsigmond (†1738. október 14.)? gyászjelentése. Széplak, 1738. október 16.

⁴⁷ A példákban is látható lesz majd később, hogy itt a vőlegény és menyasszony szüleinek, családi állapotunkra vonatkozó adatokkal is találkozhatunk. SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 805., Fasc. 31. No. 807.; *Szabó A. P.*: i. m. 1040–1041.

⁴⁸ Pl. nagylucsei Dóczy András temetési meghívójában özvegye arra kérte Zemplén vármegyét, hogy képviselői a temetés napján nagytárkányi házához menjenek reggel hétkor. Innen prédikáció után indul a temetési menet a leleszi konvent templomába, ahol kerül sor a temetésre. MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 8. Paczoth Judit meghívja feltehetően Zemplén vármegye közönségét, férje, báró Dóczy András temetésére. Nagytárkány, 1623. február 4.

⁴⁹ A meghívott fél gyermekeinek a meghívására az általam megismert forrásokban kevés példával találkoztam, de természetesen ilyen is előfordult. Berthóti János leánya keresztelőjére 1602. nov. 8-i keresztelőjére Máriaassy Ferencet feleségével és gyermekeivel együtt hívta meg. Asszonyoknak pedig férjeik nélkül a kora újkori Magyarországon nem illett egyedül elmenni családi eseményekre. *Radnászkönyv B.*: i. m. I. Bp., 1896. [1986.] 153.; *Radnászkönyv B.*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 3–6.

⁵⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus XIV. Fasc. 182. No. 103. Gróf Homonnai Drugeth György özvegye, gróf Esterházy Mária köszönőlevele Zemplén vármegyének, hogy férje temetésén követei részt vettek. Ungvár, 1662. jan. 30.; *Pálffy Géza*: Kerületi és végvidéki főkapitányok és főkapitány-helyettesek Magyarországon a

16–17. században. (Minta egy készülő főkapitányi archontológiai és „életrajzi lexikonból”) In: Történelmi Szemle 39 (1997) 2. sz. 257–288.; A Pálóczi Horvát család naplója 1622–1790. Közli és előszóval ellátta: Szopori Nagy Imre. In: Magyar Történelmi Évkönyvek és Naplók a XVI–XVIII. századokból. MTA. Bp., 1881. (Monumenta Hungariae Historica. Magyar történelmi emlékek. Második osztály: Írók. Harmincegyedik kötet.) 213., 215., 219. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MonHunHist_2_Scriptores_31/?pg=0&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 12.)

4. kép. Gróf Homonnai Drugeth György özvegye, gróf Esterházy Mária köszönőlevele Zemplén vármegyének, hogy férje temetésén követői részt vettek. Ungvár, 1662. január 30.

A meghívás indoklásaként keresztelői, menyegzői/lakodalmi, de temetési meghívásokban is gyakran szerepel az, hogy a meghívott jelenlétével a családi eseményt ékesíti (megékesít, condecorare, condecorál), valamint – keresztelői és menyegzői (lakodalmi) meghívások esetén –, hogy az illető vendég jelenlétével a házigazda a többi meghívott előtt tisztelkedhessen és dicsekedhessen.⁵¹ Temetési meghívókban emellett a végtisztesség megadásában való részvétellel is szokták indokolni a meghívást.⁵²

- Promulgatio/notificatio (közzététel): Ezzel a formulával a 18–19. századi meghívó- és értesítőlevelek végén is találkozhatunk.

„Mely szomorú, nékem el-felejtethetlen keserűséget okozó esetnek alázatos jelentése mellett...”⁵³

„Melyeknek mélyen megszorodott szívvel való jelentések után...”⁵⁴

- Szokásos udvariassági formula a levelek végén, hogy a levél küldője a szívességért, illetve meghívás esetén a címzettek megjelenéséért cserébe jövőbeli szolgálataira tesz ígéretet, míg szomorúlevelekben gyakran előfordul, hogy az elhunyt emlékét/lelkét a címzett kegyes emlékezetébe, míg a levél küldője magát és családját a címzett kegyelmébe ajánlja:

„én is pediglen ebbéli atyafiságos fáradságát és jó akaratát örvendetes dolgaimban Szolgálhassam meg k[e]g[yelme]dnek jó és kedves választ várván kegyelmedtől”;⁵⁵

„Mely nag[yság]tok és k[egyelmete]k istenes fáradságát adja I[ste]n örvendetesebb dologba[n] szolgálhassuk meg.”;⁵⁶

„Mely k[e]g[yelme]d fáradságát az Atyafiakkal ő k[e]g[ye]l[me]kkel együtt meg szolgálni

⁵¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.; Historicum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.; IV. 2001/p. Lajstromozatlan, évrendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. 17. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, Paczolai Borbála meghívva férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. jan. 16.; SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. l. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 805., Fasc. 31. No. 807.; *Radvánszky B.*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 3–6., 378–379.; *Szabó A. P.*: i. m. 1041.

⁵² MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.; Historicum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.; Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Loc. 90. No. 1055., Fasc. 181. No. 8.

⁵³ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

⁵⁴ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 8. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) (1765) 1798–1817 (1838). (1765) 1806–1809: Nagylónyai Lónyay Florentina gyászjelentése férjétől, Lónyay Jánostól báró Barkóczy János cs. kir. kamarás részére. Tuzsér, 1808. augusztus 13. (†1808. augusztus 8.)

⁵⁵ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. l. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 805.

⁵⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.

ígyekedvén, ajánlo[m] k[e]g[yelme]det Isten[n]ek oltalma s gondviselése alá”;⁵⁷

„Néhai Szeretett Kedves Uram Bátyámat Nagyságtoknak Kegyelmeteknek keresztényi emlékezetekben, magamat pedig gratiájokban ajánlván, minden tisztelettel maradok”;⁵⁸

„azután pedig Istenhez vissza tért nemesebb részét a buzgó ájtatosságába, végezetre magamat négy mostoha és három édes Árváimmal együtt meg ismert Atyafiségába ajánljam, egész tisztelettel maradván”.⁵⁹

C) Befejező rész (eschatocollum)

- Záró jókívánások, vagy áldáskérés (appreciatio) Pl.: „Ezek után Isten Tartsa jó Egészségben kegyelmedet.”⁶⁰

- Keltezés

- Aláírás

Címzés és megpecsételés

Amint arra korábban már utaltam, hogy e forrástípus a zárt levelek (litterae clausae) csoportjába tartozik. A levelek tartalmának titkosságát úgy őrizték meg, hogy összehajtották őket és a hajtásnál viaszpecséttel megpecsételték. Az így borítékká hajtogatott levél külső oldalára került a címzés. A 18. századtól kezdve azután egyre gyakrabban külön borítékba zárták a leveleket, így a címzés és megpecsételés fizikailag elkülönült a levéltől. A régiesebb címzési és megpecsételési forma, amikor a levélből hajtottak borítékot, ugyanakkor még a 19. század első felében is rendszeresen előfordul.⁶¹

Az iratok nyelve

⁵⁷ SRK TGyL Dókus-hagyaték. 8. d. Fasc. 67. No. 1952.

⁵⁸ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

⁵⁹ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 8. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) (1765) 1798–1817 (1838). (1765) 1806–1809: Meghívó nagykállói Kállay János temetésére. Kiskálló, 1808. február 27.

⁶⁰ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 805.

⁶¹ A levélből hajtogatott borítéknak a 19. század első feléből való előfordulására példa: MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 9. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) (1780) 1818–1826 (1930). 1822–1823: Özv. kölcei Kende Pálné Szuhányi Erzsébet gyászjelentése báró Barkóczy János Zemplén és több vármegye első rendű táblabírájának Butkára, férje, kölcei Kende Pálnak a szakolyi jószágában, 1823. augusztus 20-án bekövetkezett haláláról és Szakolyon, 1823. augusztus 22-én megtörtént temetéséről. Cseke, 1823. szeptember 1., 1824–1825 (1930): Gyászjelentés és meghívólevél nagylónyai és vásárosnaményi Lónyay Gábor, cs. kir. kamarás, a Szent István Rend vitéze, Ung vármegye főispánja, Bereg vármegye főispáni helytartója, a Tiszáninneni Református Egyházkerület és a Sárospataki Református Kollégium főgondnoka halála alkalmából vejétől, Lónyay Jánostól báró Barkóczy János cs. kir. kamarás részére. Deregyő, 1824. május 18. (†1824. május 8.); *Borsodí Csaba*: i. m. In: A történelem segédtudományai. (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 204.; *Érszegi Géza*: i. m., *Bertényi Iván*: i. m. In: A történelem segédtudományai. (Szerk.: Kállay István.) Bp., 1986. 14., 187.; *Szentpétery I.*: i. m. Bp., 1930. 13–15.

Az irattani elemzés során arra is érdemes kitérni, hogy milyen nyelven íródtak a levelek. Szabó András Péter rámutat arra, hogy a Magyar Királyság és az Erdélyi Fejedelemség területén a meghívólevelek a 16. század első feléig kevés kivételtől eltekintve latin nyelvűek. A nemzeti (ekkor elsősorban magyar és német) nyelvű meghívólevelek elterjedése és dominánsá válása az anyanyelvi írásbeliség megerősödésével párhuzamosan a 16. század második felére tehető. Pl. a 16. századi besztercei forrásanyagban az első magyar nyelvű meghívó 1560-ból származik; a szász elit esetében is megfigyelhető, hogy a 16. század második felétől tértek át a német nyelvű meghívólevelek használatára. Ez mintegy évszázados lemaradást jelent a Német-Római Birodalomhoz képest, ahol már a 15. század folyamán is gyakoriak az anyanyelvű meghívólevelek és csak a humanista értelmiség használta e forrástípusnál a latint.⁶²

A 17–19. században már inkább a nemzeti nyelvű meghívó- és értesítőlevelek a dominánsak. A 18. század első felében (1730–1740-es évek) pl. már tót/szlovák nyelvű temetési meghívólevelekkel is találkozhatunk többek között turóci köznemesi családok esetében.⁶³ Ez persze nem jelenti azt, hogy a latin nyelven írott meghívó- és értesítőlevelek teljesen eltűntek volna.⁶⁴

A 18. századtól kezdődően érdekes jelenséggel találkozunk a magyarországi levélírási gyakorlatban. A francia kultúra hatásaként a Habsburg Birodalom országaiban a műveltebb körökben egyre elterjedtebb lett a francia nyelv használata. Ennek sajátos lecsapódása a tekintélyesebb köznemesi és főnemesi családok 18–19. századi levelezésében a levelek hátlapján, vagy borítékjain található francia nyelvű címzés, függetlenül attól, hogy magát a dokumentumot latin, magyar, vagy német nyelven írták. Ezzel a gyakorlattal a meghívó- és értesítőleveleken is találkozunk.⁶⁵

---

⁶² Politika és házasság: i. m. Bp., 2005. 15., 39–40., 44–200.; Szabó A. P.: i. m. 1038–1040.

⁶³ Dr. Pandula Attila szíves közlése alapján.

⁶⁴ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. sine numero Fasciculi. Gróf Batthyány Ádám gyászjelentése Zemplén vármegyének, atyja, gróf Batthyány-Strattmann Lajos („Ludovicum de Batthyán et Stratman”) római szent birodalmi gróf, Németújvár örökös ura, Magyarország nádora és királyi helytartója 1765. október 26-i haláláról. Rohonc, 1765. október 30., Historiarum Tomus XVII. Fasc. 189. No. 27. Mezőszegedy Anna meghívója Zemplén vármegyének férje, Hartyáni András temetésére. Kassa, 1676. április 4.

⁶⁵ A magyarországi magánlevelek esetében ezzel a gyakorlattal saját kutatásaimban az 1710-es évektől kezdődően találkoztam, pl. a gróf Buttler család levéltárában a Blaskovich Ádám Márton udvari ágenstől a frissen honfűsített gróf Buttler János Lajoshoz írott levelekben, míg a meghívó- és értesítőlevelek esetében az általam eddig megismert legkorábbi darab 1738-ból származik. MNL BAZML SFL XIII. 6. A gróf párdányi és erdőtelki Buttler, valamint a gróf Buttler-Clonbough család iratai 1694–1864. 1. cs. Vegyes birtokjogi, gazdasági, családi iratok, levelezés (lymbus) 1694–1864. 1. sorozat. 2. tétel. Fasciculus sub Litera X. Correspondentiae Agentis Aulici Blaskovics. X. 1–23. 1700–1725. (Blaskovich Ádám Márton udvari ágens levelezése gróf Buttler János Lajossal.) Blaskovich Ádám Márton udvari ágens levele gróf Buttler János Lajoshoz. Bécs, 1716. febr. 29. (a levél nyelve német) Címzés: „A Monsieur Monsieur Louis Comte de Buttler. p[re]s[en]tament pa[r] (?) Ofen Erlau.”; XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1736–1739: Gróf Széchényi Zsigmond (†1738. október 14.)? gyászjelentése. Széplak, 1738. október 16. (a levél nyelve magyar) Címzés: „A Monsieur Monsieur le Baron Sigismonde Barkoczÿ Conseiller de La Mtte

Néhány fontos tudnivaló a keltezésről

Mielőtt az egyes meghívófajták részletesebb bemutatását elkezdjük, és felvázoljuk azokat az adatfajtákat, amelyeket a kutatás során megismerhetünk, érdemes néhány általános, keltezéssel kapcsolatos tudnivalóra is felhívni a figyelmet.

A levelekben szereplő dátumok feloldásánál két tényezőre kell különösen figyelni. 1582-ben XII. Gergely pápa az ún. Julius Caesar-féle, vagy Julianus-féle időszámítás hibáinak kiküszöbölése érdekében naptárreformot léptetett életbe. Az új naptárt, a „stilus novus”-t és a régi, julianusi naptárt azonban 1582-től a 17. század elejéig párhuzamosan használták Magyarországon. A protestánsok ugyanis a katolikus egyház által elrendelt naptárreformot sokáig annak ellenére sem akarták elfogadni, hogy a Magyar Királyságban 1588-tól, az Erdélyi Fejedelemségben 1590-től törvényben szabályozták bevezetésüket, sőt a Magyar Királyságban az 1599. évi országgyűlés 45. articulusa szigorú büntetést helyezett kilátásba a még mindig Julianus-naptárt használóknak. A „rég” és „új kalendárium” párhuzamos alkalmazásával a történelmi Magyarország területén elsősorban a 16. század végi–17. század eleji meghívóknál találkozhatunk, így ezek esetében figyelembe kell venni, hogy a Julianus-naptár tévedése miatt ebben az időszakban 10 nap eltérés volt a „rég” és a gregorianus, azaz „új kalendárium” között, így az ó-naptár szerinti dátumhoz 10 napot hozzá kell adni.⁶⁶

Imple Catholicus (?) p[re]sent. par Wienn Cassam a Körtvéles Eperies”; 1715. évi CXXXIV. törvénycikk. Főméltóságú s méltóságos Breuner Miksa Lajos, Gronsfeldt János Ferencz gróf urakat, Cusani Jakab őrgórfot, Montecucoli Hercules Pius, Welcsek Henrik Vilmos, Veterani Gyula, Buttler János Lajos és Huldenberg Dániel Erasmus szabad bárót hasonlóképpen magyarokká fogadják.” Magyar Törvénytár – Corpus Juris Hungarici 1000–1949. CD-ROM. Szerk.: Pomogyi László. KJK-KERSZÖV. Bp., é. n. (Interneten: Ezer év törvényei: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=71500134.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D23> – utolsó letöltés: 2020. május 12.); *Mályusz Elemér*: Magyarország története a felvilágosodás korában. Bp., 2004. (Millenniumi magyar történelem. Historikusok. Sorozatszerk.: Gyurgyák János, Pótó János.) 28–29.

⁶⁶ A naptárreform körüli vallási-politikai csatározásokat jól jelzi, ha megnézzük, hogyan is szólnak a Magyar Királyságban az új naptár bevezetéséről rendelkező jogszabályok: „1588. évi XXVIII. törvénycikk az ó naptár eltörléséről. A naptárra nézve, ámbár az ország karai és rendei inkább akarnák, hogy az ó naptár, a melyet annyi éven át használtak, és a melyhez ugy a szegények, mint a gazdagok magukat hosszú gyakorlattal alkalmazták, az előbbi állapotában maradjon; mindazonáltal Ő felsége kegyes és kegyelmes intelméhez is alkalmazkodni kívánván: nem ellenzik ugyan, hogy ezutánra az új és megjavított naptárt vegyék használatba. 1. § De azt nyíltan kifejezésre juttatni kívánják, hogy ezt semmi más, mint egyedül a királyi felség hatalmánál fogva engedik életbe léptetni. 2. § És hogy akár az új, akár a régi naptár szerint történt eddigi kiadványok és ítéletek, erejükben maradjanak.” „1599. évi XLV. törvénycikk a régi naptár használatát ezer magyar forint büntetés alatt teljesen megszüntetik. Szükséges, hogy az új és megjavított naptárt minden országglakó használja, a régi pedig, hogy teljesen megszűnjék. 1. § Minthogy pedig, az új naptárnak a használatát leginkább némely papok tartják kárhozatosnak és tilalmasnak, ezért elhatározták, hogy az olyan papok, a kiket rajta érnek, hogy e tárgyban a közönséges végzéseknél ellenszegülnek, legott és tetteleg az ő egyházi jövedelmeiket elveszítsék. 2. § Azokat a városokat és földes urakat pedig, a kik eme közönséges törvénynek ellenszegülni merészelnének, és a kiket az ő naptár nyomtatásán, vagy használásán rajta érne, Ő felsége valahányszor daczoskodáson találják, ugyanannyiszor ezer forinttal büntesse és sújtsa. Magyar Törvénytár – Corpus Juris Hungarici 1000–1949. CD-ROM. Szerk.: Pomogyi László. KJK-KERSZÖV. Bp., é. n. (Interneten: Ezer év

A kétféle naptár használata ugyanakkor közvetett módon támpontot is ad a családkutatók számára, hiszen pl. azok, akik még a 16–17. század fordulóján is ragaszkodtak a régi naptár használatához, feltehetően protestánsok voltak, így egyéb forrás hiányában a meghívók keltezése ebben az időszakban a családok felekezeti hovatartozásáról is adatot szolgáltathat. Erre példa Darholcz Kristófnak 1598. április 14-én Máriássy Ferenchez írott, fia keresztelőjére szóló meghívója, amelyben a következő szerepel: „melynek meg keresztelésére napot rendeltünk ez jövő húsvét nap után első vasárnapot az régi kalendárium szerint demecsei házamnál”. Lapispataki Segnyey Bálint 1599. évi, Máriássy Ferencnek küldött keresztelői meghívójában fia keresztelőjének időpontja (1599. húshagyó kedd, azaz március 5.) szintén arra utal, hogy a család protestáns volt, mivel az oklevéltani naptárakkal való összevetés szerint március 5. a régi, Julianus-féle időszámítás szerint esett ebben az évben húshagyó keddre.⁶⁷

A másik, keltezéssel kapcsolatos tényező, amelyre tekintettel kell lennünk, hogy a meghívólevelek datálása és a bennük szereplő családi események napjainak jelölése, a megismert források szerint nagyjából a 16. század középső harmadáig hagyományosan, vagyis a középkori keresztény dátumjelölés szerint történt. Ez azt jelenti, hogy a megfelelő egyházi ünnephez viszonyítva határozták meg az időpontot, így ezen esetekben mindig szükséges oklevéltani naptár a dátum feloldásához. Ezt láthatjuk a fentiekben már idézett – s az erdélyi Beszterce város gazdag levéltárának, 16. századi, magyar nemesi famíliák családi eseményeire szóló meghívóiból összeállított – forrásgyűjteményben is, ahol a középkori keresztény dátumjelölés az 1560-as évekig dominál, de találunk rá példát Radvánszky Béla főműve, a „Magyar családélet és háztartás” 3. kötetében is. A század középső harmadától azonban egyre gyakrabban használják a hónap, nap

---

törvényei: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=58800028.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei/%3Fpagenum%3D14>, <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=59900045.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei/%3Fpagenum%3D15> – utolsó letöltés: 2020. május 12.); *Kristó Gyula*: Kronológia. In: A történelem segédtudományai. (Szerk.: Kállay István.) Bp., 1986. 76–86. *Szögi László*: Kronológia. In: A történelem segédtudományai. (Szerk.: Bertényi Iván.) Bp., 1998. 98–110.; Oklevéltani naptár. Brinckmeier, Grotefend és Knauz művek felhasználásával szerkesztette: Szentpétery Imre. Bp., 1912. [Reprint, Bp., 1974.] 16–17. *Szentpétery Imre*: A kronológia kézikönyve. A Chronológia és az Oklevéltani naptár összevont, javított és bővített kiadása. A szerző hagyatékának felhasználásával sajtó alá rendezte: Gazda István. Kiegészítette: Érszegi Géza, Raj Tamás, Szögi László. Bp., 1985. (Tudománytár 15.) 26–27., 55–59., 210–211.; Az „új kalendárium” 16. század végi erdélyi használatáról: Politika és házasság: i. m. Bp., 2005. 182–183., 192–194.; A protestánsoknak a naptárreformhoz való viszonyulásáról: *Zoványi Jenő*: A magyarországi protestantizmus története 1895-ig. I. köt. Máriabesnyő–Gödöllő, 2004. (Historia Incognita. I. sorozat. Történettudomány. Szerk.: Bárány Attila) 129–131.

⁶⁷ Közli: *Radvánszky B.* i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 4–5.; Ennek megerősítésére hadd szolgáljon most itt egy másik, egyértelműen protestáns eredetű, bár nem genealógiai vonatkozású példa. Az újhelyi református particula rektora Tholnai? Ferenc magyar nyelvű jegyzőkönyvének címe, amelyben a Sátoraljaújhelyen állomászó német „fekete” vértések kártételeit panaszolta el: „Series Illatae Violentiae a Nigris cataphractis equibus Germanicus, super nostram Scholam Vyheliensem, Anno Domini 1590. 16 die Decemb[ri]s veteris Calendarij” Aláírás: „Franciscus Tholnaeiis? Rector Scholae Wÿheliens[is]” In: MNL BAZML SFL IV. 2001/b. IV. 2001/b. Loc. 96. No. 92. „Német katonák kihágásai” Zemplén megyében 1590–1673. (Excessus Militiae Germanicae.) Loc. 96. No. 92. Német katonák kihágásairól szóló jegyzőkönyv 1590–1591. 3–4.; lásd továbbá: Szentpétery Imre: i. m. Bp., 1985. (Tudománytár 15.) 166., 172., 206–207.

(nap, hónap) dátumjelölést is a levelekben, és a kétféle módszer egy ideig párhuzamosan jelenik meg egymás mellett.⁶⁸ A besztercei levéltár meghívóiból, valamint Radvánszky említett munkájából ugyanezt a következtetést lehet levonni, s hasonló példákat láthatunk a Döbrentei Gábor szerkesztette, 1840-ben megjelent Régi magyar nyelvemlékek című forráskiadvány második kötetében, hegykői Mikulich Márknak Sopron városához küldött menyegzői („Szent Andras nap előtth walo wasarnap, az az ez honak huszon nyolczadik napian” – menyegző napja: 1563. november 28.), Zrínyi Ilonának, Guti Országkristóf özvegyének Nagyszombat városához küldött temetési („az testnek el takarasanak walo Napoth hattuk mjnd zenth Nap wtan walo wasarnapot az az Nowembernek masodik Napjath” – temetés napja: 1567. november 2.), vagy briberi Melith Pálnak, briberi Melith Jánosné Deregyey Dorkó asszonyhoz küldött menyegzői meghívójánál („Gyerttja zentheleö bodog azzon Napyan, az az februarysnak hawanak .2. Napyan” – menyegző napja: 1578. február 2.), illetve Radvánszky már idézett művében, lapispataki Segnyey Bálint 1599-ben Máriássy Ferenchez címzett keresztelői meghívójánál („az jövendő hushagyó keddet, t: i: az jövendő martius hónap 5-ik napját”).⁶⁹

A keresztény ünnepek szerinti keltezési mód, valamint – az ókorban is már ismert és a középkor folyamán is előforduló, de általánosan csak az újkorban, a nemzeti nyelvek térhódításával elterjedő – a hónap napjait sorszámokkal jelölő keltezés párhuzamos használatára érdekes példa Losonczi Bánffy Pál Beszterce város tanácsához 1567. augusztus 12-én küldött levele, amelyben meghívja a város tanácsát rokona, néhai Bánffy László leánya Anna és Halabory Pál 1567. szeptember 8-án tartandó menyegzőjére. Itt a következőket olvashatjuk: „*quem diem veteri ritu consuevimus nominare nativitatem beatae Mariae virginis*” – „amely napot régi szokás szerint Szűz Mária

---

⁶⁸ Oklevéltani naptár: i. m. Bp., 1912. [1974.] 12–16.; Politika és házasság: i. m. Bp., 2005. 20–47.; *Radvánszky B*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 3.; *Szabó A. P.*: i. m. 1029–1032.; Régi magyar nyelvemlékek. Szerk. Döbrentei Gábor. II. Buda, 1840. II. Vegyes tárgyú régi magyar iratok. CCLXXVII számmal. Időkor: 1600-zig. 53–268. (Interneten (http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/regi_magyar_nyelvemlekek, <http://mek.oszk.hu/07800/07897/pdf/> – utolsó letöltés: 2020. május 12.) A forrásgyűjteményben megfigyelhető, hogy a kétféle dátumjelölést párhuzamosan használták a 16. század középső harmadában született magyar nyelvű források írói.

⁶⁹ MNL BAZML IV. 2005/a. Zemplén vármegye adószedőjének iratai 1553–1850 (1852). Szirmay-féle pénztári és biztossági iratok – Acta perceptoralia et comissariatia 1553–1777. P. Loc. 123. No. 66. Portarum totius Comitatus comnumeratio 1593.; Politika és házasság: i. m. Bp., 2005. 47–202.; *Radvánszky B*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 5.; Régi magyar nyelvemlékek.: i. m. II. Buda, 1840. II. Vegyes tárgyú régi magyar iratok. CCLXXVII számmal. Időkor: 1600-zig. CLX., „CLXXV. 1567. october 21dikén. Temetésre hívó. Zrínyi Ilona, Guti Országkristóf özvegye, Nagyszombathoz. Csejtéről, Nyitra’ vágújhelyi járásában”, CCXI. 178., 200–201., 252–253. (Interneten (http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/regi_magyar_nyelvemlekek, <http://mek.oszk.hu/07800/07897/pdf/> – utolsó letöltés: 2020. május 12.) (Döbrentei egyébként annyiban tévedett a település azonosításánál, hogy Czéke nem a tényleg a Bodroghközben fekvő Csékét, a mai Lácacsékét egyik részét, hanem a Sátoraljaújhelytől északra fekvő Cékét – ma Cejkov, Szlovákia – takarja, amelynek 1593-ban legnagyobb birtokosa Melith István volt és a 17. században is Melith-birtok.) Dokumentumok az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárából. Szerk.: Oláh Tamás. A forrásokat válogatta, átírta, jegyzetekkel ellátta: Uő. Életrajzi adattár és rövidítésjegyzék: Uő. MNL, Bp., 2018. (Forrásaink a reformációról. Sorozatszerk.: Kovács Eleonóra) 25–27., 149–150.; *Szentpétery Imre*: i. m. Bp., 1985. (Tudománytár 15.) 43.

születése napjának szoktunk nevezni.⁷⁰

A besztercei forrásanyag alapján a két keltezési mód párhuzamos használata kapcsán még két érdekességre hívjuk fel a figyelmet. Az antitrinitárius János Zsigmond (I. János) Magyarország, Dalmácia, Horvátország, etc. választott felsége („electae maiestatis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae”), erdélyi fejedelem és a magyarországi Részek ura 1571. május 17-én sorra kerülő temetésére a testamentumos urak olyan meghívót küldtek Besztercének, amelyben a temetés idejét és a levél keltét csak hónappal és nappal adták meg. Ezzel szemben a római katolikus somlyói Báthori Kristóf erdélyi vajda temetési meghívójában, amelyet fia Zsigmond küldött a városnak, a keltezésnél hónapot és napot használnak, míg a temetés napját – amelyet Báthori István lengyel király és erdélyi fejedelem elfoglaltságai miatt több mint másfél évvel a vajda halála (1581. május 27.) utánra tűztek ki – középkorias keltezéssel adták meg, „ad proximum diem dominicum palmarum” – „Virágvasárnap utáni következő napra” – (1583. március 24.).⁷¹

A 16. század utolsó harmadában válik dominánsabbá a hónap napjait sorszámokkal jelölő keltezés, amely a meghívókban is visszatükröződik. A 16–17. század fordulójától a keresztény ünnepek szerinti keltezést egyre gyakrabban teljesen elhagyják a levelekből és csak hónappal és nappal adják meg a családi események idejét.⁷²

A meghívó- és értesítőlevelekből nyerhető genealógiai adatok

Az alábbiakban annak áttekintése következik, hogy milyen genealógiai adatok ismerhetők meg e forrástípusból, hiszen leginkább ez kelti fel a családtörténettel foglalkozó kutatók érdeklődését.⁷³

Keresztelői meghívó- és értesítő adatok

A kutatás során fellelt 16–17. századi keresztelői meghívólevelek a következő genealógiai adatokat tartalmazzák:

---

⁷⁰ Politika és házasság: i. m. Bp., 2005. 50–51. Érdemes azt is megjegyezni, hogy a Losonczi Bánffyak a fejedelemség korában az erdélyi református főrendek közé tartoztak.; *Szentpétery Imre*: i. m. Bp., 1985. (Tudománytár 15.) 41–42.

⁷¹ Politika és házasság: i. m. Bp., 2005. 80–81., 167–168.

⁷² A levelekben szereplő családi esemény dátumára vonatkozóan a keresztény ünnepek szerinti, valamint a hónapot és napot is megadó keltezésre találunk még példát a 17. század első feléből Zemplén vármegyéből nagylucei Dóczy András felső-magyarországi főkapitány temetési meghívójában: „az Leleszi Konvent Templomában, ez jövendő Március havának ötödik napján, mely leszen quadragesima, azaz Böjt elő Vásárnap” MNL BAZML SFL IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 8.; Politika és házasság: i. m. Bp., 2005. 189–202.; *Radvánszky B.*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 4–6., 378–379.

⁷³ Az információk gazdagságát, sokféleségét saját kutatásaim során megismert példákkal is illusztrálom. A keresztelői meghívók esetében azonban azért nem szerepelnek ilyen példák, mert az általam kutatott iratok között ilyen nem találtam.

1. Az apa, egyben a meghívó küldőjének neve.
2. A gyermek(ek) neve.
3. A korábban született és esetleg már elhunyt gyermekekre történő utalás.⁷⁴
4. A keresztelés helye és ideje.
5. A címzettre (magánszemélyek esetében) vonatkozó genealógiai adatok (házas volt-e, voltak-e gyermekei).

A levelek ugyanakkor az anya nevét nem említik, vélhetően azért, mert a rokonság és a barátok előtt ismert volt, míg a gyermek csak a kereszteléskor kapott nevet. A gyermekek születésnapjára is csak következtetni lehet. Ha ismert a levél keltezése – mint Perényi István főispánnak Várday Istvánhoz 1574. július 16-án, vagy Darholcz Kristófnak 1598. április 14-én, illetve Berthóti Jánosnak 1602. november 2-án Máriássy Ferenchez címzett keresztlői meghívói esetében – akkor közelebbi adattal is rendelkezünk a születésnapot illetően, hiszen az a levél írása előttre tehető. Amennyiben nem ismert a levél keltezése – mint lapispataki Segnyey Bálint 1599-ben, vagy Palocsai Horváth György 1600-ban szintén Máriássy Ferenchez címzett keresztlői meghívói esetében – akkor elsődleges támpont a születés idejének hozzávetőleges megállapításánál a keresztlő időpontja, de akár ennél közelebbi adatot is nyerhetünk, hiszen például Segnyey Bálint fent említett meghívójában azt írta, hogy a keresztlőre a következő húshagyó kedden, azaz „jövendő martius hónap” 5. napján kerül sor, így fia feltehetően februárban, esetleg március legelején születhetett.⁷⁵

Menyegzői/lakodalmi meghívó- és értesítőlevelek adatai

Bár e tanulmánynak nem tárgya (Magyar Királyság és az Erdélyi Fejedelemség területén alkalmazott) kora újkori házasságkötési szokásrend bemutatása, de a források helyes értelmezése miatt szükséges röviden erre kitérni.

1. Az általam vizsgált 16.–18. századi kéziratok, illetve forrásközlésekben megjelent meghívólevelek hívogathatnak menyegzőre, illetve lakodalomra (a menyegző kifejezést a 16. század második felétől kiszorítja mindkét területen a lakodalom kifejezés). E két fogalom egyformán többértelmű, mert jelentheti kizárólag a házasságkötés világi részét – a lakodalmi

⁷⁴ Pl. Berthóti János 1602. nov. 2-án Máriássy Ferencnek küldött keresztlői meghívójában több, korábban született és meghalt gyermekére utal. *Radvánszky B*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 6.

⁷⁵ *Radvánszky B*: i. m. III. köt. Bp., 1879. [1986.] 3–6.; Régi magyar nyelvemlékek.: i. m. II. Buda, 1840. II. Vegyes tárgyú régi magyar iratok. CCLXXVII számmal. Időkör: 1600-zig. CCIII. 240–241. (Interneten (http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/regi_magyar nyelvemlekek, <http://mek.oszk.hu/07800/07897/pdf/> – utolsó letöltés: 2020. május 12.); A keresztelés és névadás összekapcsolódására lásd pl.: *S. Lackovits Emőke*: Református keresztelési szokások a Dunántúlon (19. sz. II. fele–20. sz.). In: A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 19–20. 90 esztendő a "Veszprémvármegyei" múzeum. Jubileumi évkönyv. Szerk.: K. Palágyi Sylvia. Veszprém, 1993–1994. 399–418. (Interneten: http://epa.oszk.hu/01600/01610/00019/pdf/vmm_19-20_1993-1994_27_slackovits.pdf - utolsó letöltés: 2020. május 13.)

ünnepséget –, amely ekkor szerves és elhagyhatatlan részét képezte a házasságkötésnek, nem úgy mint napjainkban, jelentheti ugyanakkor a tágabb értelemben vett esküvőt, amely magában foglalja a házasságkötés egyházi (esküvő) és világi részét (menyegző/lakodalom). Ezzel szemben a 17. századi meghívókban szereplő menyegzői lakodalom kifejezés inkább csak a házasságkötés világi részét, a lakodalmi ünnepséget jelenti.

2. Hasonlóan több értelmű fogalom ekkor a kézfogó is, amely jelentheti az eljegyzést, de a 17. századi házassági meghívókban szereplő kézfogás/kézfogásnak napja inkább a házasságkötés egyházi részét jelenti. A kézfogást (itt házasságkötést) ugyanis megelőzi, hogy a vőlegény eljegyezze magának a menyasszonyt („Mivel az Úr I[ste]nnek rendelkezéséből az keresztyén Anya Szentegyházának bevett régi jó szokása szerint jegyzette el magának” – Mokcsay Ilona és Berthóti László esküvője, 1643), vagy a menyasszony apja elígérte leányát a vőlegénynek házastársul („Mivel az Felsőleges Istennek bölcs rendelkezéséből, és az Keresztyény Anya Szentegyháznak jó rendelése szerint, az én szerelmes hajadon leányomat, Nemzetes Domik Zsuzsannát ígértem jövőendő házas társul” – Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós esküvője, 1643).

3. A kora újkori házasságkötések genealógiai szempontú vizsgálata során fontos azt is leszögezni, hogy a házasságkötés szokásrendje, folyamata egy részt változatos képet mutat, más részt térben és időben elhúzódhatott, ezért nem biztos, hogy egy időponttal le lehet írni ennek dátumát. Kezdődött az eljegyzéssel, folytatódott az egyházi házasságkötéssel, majd a lakodalommal, amely nem csupán multság volt, de jogi jelentőséggel is bírt, mivel részét képezte a házasság elhálása, illetve a házasfelek életközössége is a lakodalommal kezdődött meg, nem az egyházi házasságkötés után. A kora újkor folyamán a reformációt követő protestáns zsinati határozatok és a katolikus egyházi reformok hatására válik lassan általánossá a modern értelemben vett eljegyzés és „a lakodalomba integrált” egyházi esküvő, amely gyakran a mai szokásrendnek megfelelően egy napra esett, ugyanakkor az sem szokatlan még ekkor, hogy az eljegyzés keretében történik meg az egyházi esküvő, majd ez után kerül sor a világi lakodalomra. Utóbbi esetben pedig nem ritka, hogy az esküvő és a lakodalom között több hét telik el, amint erre 17–18. századi példák is figyelmeztetnek.⁷⁶

Ilyen, eljegyzéssel egy időben tartott esküvőre és az ettől eltérő időben és helyszínen tartott lakodalomra jó példa a Rákóczi-szabadságharc időszakából az evangélikus Ottlyk György

---

⁷⁶ Lásd Szabó András Péter kitűnő összegző tanulmányát: *Szabó A. P.*: i. m. 1027–1083.; ill. Menyegzői lakodalmakra szóló meghívók: Adattár. 6. I. Rákóczy György Bethlen Ferencet meghívja a fejedelemszöny két szolgáló leánya lakodalmára, Fogarasba. Medgyes, 1635. január 8.; 9. Rákóczy György Bethlen Ferencet Cserényi János és Szentiványi Anna lakodalmára hívja Fejérvárra. Fejérvártt, 1637. június 14. Közli: dr. Lukinich Imre. In: Genealógiai Füzetek. VI. (1908.) 1. sz. 29–31. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/GenealogiaiFuzetek_1908/?pg=36&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 13.); Adattár. 17. I. Rákóczy György meghívója Bethlen Ferenchez Káposztás György és Horváth Borbála lakodalmára. Gyulafehérvár, 1642. június 12. Közli: dr. Lukinich Imre. In: Genealógiai Füzetek. VI. (1908.) 6. sz. 191. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/GenealogiaiFuzetek_1908/?pg=198&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 13.); 17. sz. esküvői (itt „kézfogói”) meghívók: SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. I. IV. 4. Fasc. 31. No. 805., Fasc. 31. No. 807.

brigadéros, II. Rákóczi Ferenc fejedelem udvarmestere, 1710-től az Udvari Gazdasági Tanács elnöke leányának, Juliannának és idősebb Labsánszky János fiának, Korláthkeőy Lászlónak a házasságkötése. Mészáros Kálmán kutatásai feltárták, hogy Korláthkeőy László és Ottlyk Julianna házasságkötésének a menete a következő volt: Először is 1708 legvégén megtartották az eljegyzést, ahol megtörtént az egyházi esküvő is, mivel azt Ottlyk „szent copulával” confirmáltatta, vagyis az eljegyzést szent esküvel megerősítette. Ezt követően került sor a lakodalomra, amelyről fennmaradt három olyan eltérő keltezésű meghívó is, amelyben különböző időpontra és helyszínre hívja Ottlyk a vendégeket, ez egyben felhívja a figyelmünket arra is, hogy a házasságkötési események megadásának időpontja során óvatosnak kell lenni. Ebből az időrendben elsőnek egy példányát Mészáros Kálmán tárta fel és közölte 2013-as, azóta nyomtatásban is megjelent tanulmányában, egyet pedig kutatásaim során találtam meg Bártfa Város Levéltárában, a másodikat Mészáros Kálmán közli, míg a harmadikkal szintén Bártfán találkoztam.⁷⁷

1. Ottlyk György 1709. január 2-án Munkács várából Radvánszky Jánoshoz, valamint Bártfa szabad királyi város főbírójához és szenátoraihoz küldött meghívójában közli a címzettekkel, hogy az elmúlt napokban Korláthkeőy László eljegyezte magának „örökös kedves Házas Társul” egyetlen hajadon leányát, Juliannát. Lakodalmi ünnepségük helyszínéül Nagysárost, időpontjául 1709. február 3-át jelölte ki. Kéri ezután a meghívottakat, vegyenek részt a lakodalmi ünnepségen, jelenjenek meg a megírt helyen és napon, és maradjanak „déllesdi három órakor egy vacsorára” és más nap egy kis reggelire („fölstökemre”).⁷⁸

2. Három nappal később, szintén Munkácson keltezett és a fejedelemhez írott levelében Ottlyk közli, hogy leányát, Juliannát Korláthkeőy Lászlónak ígérte házastársul, amelyet szent esküvel megerősítettek (eljegyzés + esküvő). Meghívja továbbá Rákóczit a lakodalomra, amelyre február 5-én, eperjesi szállásán kerül sor. Kéri, hogy a megnevezett helyen és napon eperjesi szállásán, másnap pedig ebéden vegyen részt.⁷⁹

---

⁷⁷ Ez úton szeretném ismételtlen megköszönni Mészáros Kálmánnak, hogy a kutatási eredményei alapján összeállított 2013-as, azóta megjelent kéziratát megosztotta velem. ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. a) Ottlyk György brigadéros, udvarmester levele Bártfa szabad királyi város főbírójának és szenátorainak, amelyben meghívja őket Korláthkeőy László és leánya, Julianna lakodalmi ünnepségére, 1709. február 3-ára, a sárosi kastélyba. Munkács, 1709. január 2., b) Ottlyk György levele Bártfa sz. kir. város főbírójának és szenátorainak, amelyben tájékoztatja őket, hogy a lakodalmat a változó hírekre nézve előrehozta február 3-áról január 27-ére és helyszíne sem Eperjes, hanem a sárosi kastély lesz. Eperjes, 1709. január 20.; *Mészáros Kálmán*: Három lakodalom a Rákóczi-szabadságharc idején. Források Ráday Pál és Kajali Klára, Ráthonyi János és Nagvidai Anna, valamint Korláthkeőy László és Ottlyk Julianna házasságkötéséhez. In: Hadi és más nevezetes történetek. Tanulmányok Veszprémy László tiszteletére. Szerk.: Kincses Katalin Mária. HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, Bp., 2018. 336–343.

⁷⁸ A forrásközlés és a Bártfán őrzött levél összevetéséből kiderül, hogy a két levél szövegében megfigyelhetőek kisebb eltérések. ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. a) Munkács, 1709. január 2.; A Radvánszkyhoz küldött levél jelzete: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (a továbbiakban MNL OL) P 566 A Radvánszky család radványi levéltára 1533–20. század. III. osztály. Levelezések és Radvánszky II. János kuruckori politikai iratai. XXII. cs. 139. sz. Közli: *Mészáros K.*: i. m. 2018. 341–342.

⁷⁹ A fejedelemnek küldött levél jelzete: MNL OL G szekció. A Thököly- és a Rákóczi-szabadságharc levéltárai 16. század–1985. A Rákóczi-szabadságharc levéltára. 16. század–1985. G 19 Fejedelmi Kancellária /II. 2-3./ 1694–1712.

3. Ottlyk 1709. január 14-én elhagyja a fejedelmi udvart és Eperjes felé indult. Innen küldte január 20-án a harmadik ismert dátumú meghívót Bártfa szabad királyi város főbírójához és szenátoraihoz. Ebben közli velük, hogy a változó hírek miatt leánya lakodalmára nem február 3-án, hanem január 27-én és nem Eperjesen, hanem a (nagy-)sárosi kastélyban kerül sor. Kéri a városi tanácsot, hogy erre a napra, 12 órára ebédre és másnap is ebédre jelenjenek meg. (Érdekességként említem, hogy e levél alapján Eperjes, mint tervezett lakodalmi helyszín nem is lenne értelmezhető, ha nem ismernénk a 2. meghívót, hiszen ebből tudjuk, hogy Nagysáros helyett már ide tervezte a lakodalmat, ugyanakkor az is érdekes, hogy a 3. meghívóban a lakodalom eredetileg tervezett időpontjául február 3-át írja, és nem tesz említést a január 5-ei meghívóban szereplő időpontváltozásról.)⁸⁰

A kutatás során feltárt, s a címben foglalt korszakból származó házassági (esküvői/menyegzői/lakodalmi) meghívó- és értesítőlevelek, a következő genealógiai adatokat tartalmazzák:

1. A menyasszony neve, állapota (hajadon, özvegy):

„az néhai boldog emlékezetű Nemzetes Mokcsay László Úrn[ajk] meg maradott árva hajadon leányát Mokcsay Ilona Asszonyt” – Mokcsay Ilona és Berthóti László házasságkötése, 1643;⁸¹

„az én szerelmes hajadon leányomat, Nemzetes Domik Zsuzsannát” – Domik Péter leánya, Zsuzsanna – Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós házasságkötése, 1643;⁸²

„az Méltóságos, és N[agysá]g[os] Gróf Zrínyi Péter, Horvát Országi Bán ur[am] szerelmes hajadon Leányát Gróf Zrínyi Ilona Asszonyt” – Zrínyi Ilona és I. Rákóczi Ferenc házasságkötése, 1666;⁸³

II. 2. e/A. 1709. január. 8–9. pag. Közli: *Mészáros K.*: i. m. 2018. 343.

⁸⁰ ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. b) Eperjes, 1709. január 20.

⁸¹ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 805.

⁸² SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 807.

⁸³ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 97.

„az én kedves Édes Hajadon Leányomat, Nemzetes Görgey Erzsébetet” – Görgey Ferenc leánya, Erzsébet – Görgey Erzsébet és Pottornay László házasságkötése, 1707;⁸⁴

„egyetlen egy hajadon Julianna leányomat” – Ottlyk György leánya, Julianna – Ottlyk Julianna és Korláthkeőy László házasságkötése, 1708–1709.⁸⁵

„hajadon édes Leányomat Nemzetes Görgey Boriskát” – idősebb Görgey Ferenc leánya, Görgey Borbála – Görgey Borbála és Berzeviczy János házasságkötése, 1711;⁸⁶

„Klára nevű hajadon Leányomat” – néhai Tornay János⁸⁷ és Bencze Éva leánya – Tornay Klára és Szerdahelyi Ádám házasságkötése, 1733.⁸⁸

2. A vőlegény neve, címei, tisztségei, állapota (nőtlen, özvegy), utalás korábbi házasságára:⁸⁹

„Nemzetes és Vitézlő Berthóti László Uram” – Mokcsay Ilona és Berthóti László házasságkötése, 1643;⁹⁰

„Nemzetes Palotai Miklós Uramnak” – Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós házasságkötése, 1643;⁹¹

„az mi első szülött szerelmes Fiunk, Rákóczi Ferenc, Erdélynek választott fejedelme etc.” – Zrínyi Ilona és I. Rákóczi Ferenc házasságkötése, 1666;⁹²

„Tekintet[es] Nemzetes és Vitézlő Pottornay László Ur[am]” – Görgey Erzsébet és Pottornay László házasságkötése, 1707;⁹³

---

⁸⁴ ŠAP ŠAL Spišská župa 1314–1849 (1861) I. A. Spisy. (Politische Akten) 1500–1785. Inv. č. 478. 1707. 131. doboz. No. 24.

⁸⁵ ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. a) Munkács, 1709. január 2.

⁸⁶ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 11. doboz. A szentiványi és körtvélyesi Szentiványi család iratai. 1711. Id. Görgey Ferenc meghívólevele szentiványi és körtvélyesi Szentiványi Mihály zempléni alispánnak Körtvélyesre, leánya Görgey Boriska és „Hamburki Berzeviczy János” lakodalmára, Görgöre, november 22-ére. Lőcse, 1711. november 2.

⁸⁷ Tornay János (?–?) tekintélyes köznemes a 18. század elején, 1702–1703-ban ungvári fiskális provizor, a Rákóczi-szabadságharc idején Csáky Krisztina lovászmestere, majd 1707–1710 között Bercsényi stabalis commissarius és udvari familiárisa, közben 1709-ben Náray László brigádja mellett hadi commissarius, 1725-ben pedig váradi harmincados. *Heckenast Gusztáv*: i. m. Bp., 2005. 436.

⁸⁸ MNL BAZML XV. 79. 4. csomó. Címeres pecsétlenyomatok A–Z. 16–19. sz. T. Tornay János özvegye, „Árva Bencze Éva” meghívója leánya, Klára és nemzetes, vitézlő Szerdahelyi Ádám lakodalmára Rutkay/Ruttkay Dániel Zemplén vármegyei nótárius számára Magyarjesztrebre. Bacska, 1733. július 19.

⁸⁹ Erdőcsinádi Szucsáky Ferenc 1751. évi házassági meghívójában leírta röviden korábbi házasságkötése idejét, és utalt első házassága rövidségére is, így ezekből következtetni lehet ennek adataira. Adattár. 3. Erdőcsinádi Szucsáky Ferenc meghívja agyagfalvi Sándor Mihályt a magyargyerőmonostori Kabós Klárával tartandó lakodalmára. Erdőcsinád, 1751. januarius 10. Közli: ifj. Biás István. In: *Genealógiai Füzetek*. XI. (1913) 2. sz. 55–56. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/GenealogiaiFuzetek_1913/?pg=72&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 14.)

⁹⁰ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. I. IV. 4. Fasc. 31. No. 805.

⁹¹ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. I. IV. 4. Fasc. 31. No. 807.

⁹² MNL BAZML SFL IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 97.

⁹³ Pottornyai és mezőcsáti Pottornay („Poturnyai”) László (?–1708 ősz) Liptó vármegyei eredetű család sarja, Pottornay Boldizsár és mellétei Divényi Mária fia. 1697 januárjában a királyi tábla esküdtje, 1706-ban Abaúj

„Tekintet[es], Nemzet[es], s V[ité]zlő Korláthkeőy László Ur[am] ő k[e]g[ye]lme” – Ottlyk Julianna és Korláthkeőy László házasságkötése, 1708–1709.⁹⁴

„Tekintetes Nemzetes Vitézlő Hamburky Berzeviczy János Ur[am]” – Görgey Borbála és Berzeviczy János házasságkötése, 1711;⁹⁵

„N[em]zetes Vitézlő Szerdahelyi Ádám Uram” – Tornay Klára és Szerdahelyi Ádám házasságkötése, 1733.⁹⁶

3. A meghívást megelőző házasságkötési esemény:

„Mivel az Úr I[ste]nnek rendeléséből az keresztyén Anya Szentegyházának bevett régi jó szokása szerint jegyzette el magának az Nemzetes és Vitézlő Berthóti László Uram jövődő házas társul az néhai boldog emlékezetű Nemzetes Mokcsay László Úrn[a]k meg maradott árva hajadon leányát Mokcsay Ilona Asszonyt” – Mokcsay Ilona és Berthóti László házasságkötése, 1643;⁹⁷

„Mivel az Felsőes Istennek bölcs rendeléséből, és az Keresztyény Anya Szentegyháznak jó rendelése szerint, az én szerelmes hajadon leányomat, Nemzetes Domik Zsuzsannát ígértem jövődő házas társul nemzetes Palotai Miklós Uramnak” – Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós házasságkötése, 1643;⁹⁸

„Istennek ez aránt való rendeléséhez, s a' közönséges Római Anya Sz. Egyháznak szokott folyásához, mind két részről való akaratok meg egyezvén, alkalmaztatta életének folyását, az mi első szülött szerelmes Fiunk, Rákóczi Ferenc, Erdélynek választott fejedelme, etc. Kívánván azzal is, hogy nagy Emlékezetű édes Eleinek egyetlen egy Maradékja s Ága lévén, Következendő hosszú időkre jó Emlékezeteket, s Nemzeteket, Iste[n] áldásából, az Házasságbéli kötelesség által terjessze. Kire nézve, Anyai javallásunkból jegyzette el magának, az Méltóságos, és N[agysá]gos Gróf Zrínyi Péter, Horvát Országi Bán ur[am] szerelmes hajadon Leányát Gróf Zrínyi Ilona Asszonyt” – Zrínyi Ilona és I. Rákóczi Ferenc házasságkötése, 1666;⁹⁹

„Istennek ő Sz. Felsőségének bölcs rendeléséből és az Anya Sz. Egyháznak régi bevett szokása szerint jegyzette el magának Tekintet[es] Nemzetes és Vitézlő Pottornyay László Ur[am], örökös

---

vármegyei juratus tabulae assessor, 1707–1708-ban abaúji alispán. A Heckenast-adattár szerint Abaúj vármegye követe az 1708. november 28.–december 20-ai sárospataki országgyűlésen (Generalis Convent), de ugyanott szereplő adat szerint meghalt már 1708. október 20. előtt! A Heckenast-adattár szerint lakodalmára 1707. szeptember 23-án, Görgön került sor. ŠAL Spišská župa 1314–1849 (1861) I. A. Spisy. (Politische Akten) 1500–1785. Inv. č. 478. 1707. 131. doboz. No. 24.; *Heckenast Gusztáv*: i. m. Bp., 2005. 346.

⁹⁴ ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. a) Munkács, 1709. január 2.

⁹⁵ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 11. doboz. A szentiványi és körtvélyesi Szentiványi család iratai. 1711. Id. Görgey Ferenc meghívólevele szentiványi és körtvélyesi Szentiványi Mihály zempléni alispánnak Körtvélyesre, leánya Görgey Boriska és „Hamburki Berzeviczy János” lakodalmára, Görgőre, november 22-ére. Lőcse, 1711. november 2.

⁹⁶ MNL BAZML XV. 79. 4. csomó. Címeres pecsétlenyomatok A–Z. 16–19. sz. T. Tornay János özvegye, „Árva Bencze Éva” meghívója leánya, Klára és nemzetes, vitézlő Szerdahelyi Ádám lakodalmára Rutkay/Ruttkay Dániel Zemplén vármegyei nótárius számára Magyarjesztrebre. Bacska, 1733. július 19.

⁹⁷ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 805.

⁹⁸ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 807.

⁹⁹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 97.

Házás Társul az én kedves Édes Hajadon Leányomat, Nemzetes Görgey Erzsébetet” – Görgey Erzsébet és Pottornyay László házasságkötése, 1707;¹⁰⁰

„Minthogy Isten ő Szent Felsége rendeléséből, és keresztény Anya Szent egy Háznak bevett szokása szerint ez elmúlt napokban Tekint[etes], Nemzet[es], s V[ité]zlő Korláthkeőy László Ur[am] ő K[e]g[ye]lme egyetlen egy hajadon Julianna Leányomat, örökös kedves Házás Társul magának el jegyzette”¹⁰¹

„Mint hogy Istennek bölcs rendeléséből és keresztény Anya Szent-Egy-Ház bevett szokásából egyetlen Leányomat, Juliannát Tekéntetes Nemzetes és V[ité]zlő Korláthkeőy László Ur[a]m[na]k jövődő örök házás Társul elígervén, szent copulával confirmáltattam.”¹⁰² – Ottlyk Julianna és Korláthkeőy László házasságkötése, 1708–1709.

„Istennek ő Szent Felségének bölcs rendeléséből és Keresztény Anya Szent egy ház dícséretes bevett s Regulául tett szokása szerint, Tekintetes Nemzetes Vitézlő Hamburky Berzeviczy János Ur[am] el jegyezvén magának örökös Házás Társul hajadon édes Leányomat Nemzetes Görgey Boriskát” – Görgey Borbála és Berzeviczy János házasságkötése, 1711;¹⁰³

„Mivel hogy az Úr Isten ő Szent Felsége bölcs rendeléséből az Anya Szentegyháznak törvényes szokása szerint Klára nevű hajadon Leányomat N[em]zetes Vitézlő Szerdahelyi Ádám Uram, Házás Társul az én tetszésemből magának már el jegyezte” – Tornay Klára és Szerdahelyi Ádám házasságkötése, 1733.¹⁰⁴

4. Az esküvő/menyegző/lakodalom helye és ideje:

Az esküvő/menyegző/lakodalom helyére és idejére vonatkozó adatoknál is szükséges természetesen a forráskritika, a más dokumentumokkal való összevetés a családkutatás során, hiszen előfordul, hogy az előre kitűzött időpont megváltozott, amelynek okairól, ha szerencsénk van, szintén fennmaradt a meghívottakat értesítő levél. Ilyenre példa Ottlyk Julianna és Korláthkeőy László fent idézett lakodalmi meghívói mellett gr. Esterházy Pál nádor és gróf Thököly Éva, Thököly Imre testvérének esküvője 1682-ben, amikor is pont a leendő sógor (és nem sokkal később a Felső-Magyarországi Részek fejedelme) törökkel szövetségben végrehajtott hadjárata miatt hozták előre az ifjú pár Kismarton várában, augusztus 23-ára tervezett lakodalmát

¹⁰⁰ ŠAP ŠAL Spišská župa 1314–1849 (1861) I. A. Spisy. (Politische Akten) 1500–1785. Inv. č. 478. 1707. 131. doboz. No. 24.

¹⁰¹ ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. a) Munkács, 1709. január 2.

¹⁰² MNL OL G 19 II. 2. e/A. 1709. január. 8–9. pag. Közl: *Mészáros K.*: i. m. 2018. 343.

¹⁰³ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. A szentiványi és körtvélyesi Szentiványi család iratai. 1711. Id. Görgey Ferenc meghívólevele szentiványi és körtvélyesi Szentiványi Mihály zempléni alispánnak Körtvélyesre, leánya Görgey Boriska és „Hamburki Berzeviczy János” lakodalmára, Görgőre, november 22-ére. Lőcse, 1711. november 2.

¹⁰⁴ MNL BAZML XV. 79. 4. csomó. Címeres pecsétlenyomatok A–Z. 16–19. sz. T. Tornay János özvegye, „Árva Bencze Éva” meghívója leánya, Klára és nemzetes, vitézlő Szerdahelyi Ádám lakodalmára Rutkay/Ruttkay Dániel Zemplén vármegyei nótárius számára Magyarjesztrebre. Bacska, 1733. július 19.

augusztus 9-ére, ugyanis I. Lipót elrendelte a nádor táborba szállását. Az eredeti időpontról és a változásról fennmaradtak Bars vármegye levéltárában Esterházy meghívói. A lakodalomra természetesen maga Thököly Imre is hivatalos volt, aki azonban éppen az ostromlott Kassa alól írott levelében menti ki magát azzal, hogy „ez mostani dolgok s boldogtalan idő” miatt nem lehet jelen személyesen az eseményen.¹⁰⁵

„Melynek kézfogásának Solemnitasat¹⁰⁶ Atyja fiainak s jó akaró Uraimnak egyező tetszéseiből/tetszéséből rendeltem az 1643 esztendőbeli Július havának 14 napján Bánóci házamnál celebraltatni.” – Mokcsay Ilona és Berthóti László házasságkötése, 1643;¹⁰⁷

„Mely szerelemes leányomnak kézfogásának napját Jó Akaró Uraim és Atyámfiainak tetszésekből, rendeltem ez jelen való 1643 esztendőbeli Júliusnak 5 napján az én Szőlőskei házamnál lenni” – Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós házasságkötése, 1643;¹⁰⁸

„Mely lakodalmi Solemnitast, ez jövendő Márciusnak első napján, Zborói kastélyunkban, Makovica vára alatt rendeltük meg lenni” – Zrínyi Ilona és I. Rákóczi Ferenc házasságkötése, 1666;¹⁰⁹

„kinekis Lakodalmi Solenitását (sic!) kedves Atyámfiainak tetszésekből rendeltem ezen folyó 1707. dik Esztendőbeli Sz. Jakab Havának 24. dik szegény Görgei Házamnál meglenni.” – Görgey Erzsébet és Pottornyay László házasságkötése, 1707;¹¹⁰

„kinekis lakodalmi solenitátsnak szolgáltatásul Nagy Sároست rendeltem diem Tertium affuturi Men[is] Februarii Ann[is] 1709.”¹¹¹

„Ennek lakodalmi solennitását /:mostani exulansi Állapotomhoz képest:/ p[ro] die 5. affuturi mensis Februarii Eperjesen meg szolgáltatnom rendelvén,”¹¹²

„Mint hogy ezen változó hírekre nézve kedves Leányom Lakodalmát kellett anticipálnom, nem pro 3 affuturi Men[is] Febr[uaris], hanem pro 27 p[rae]sentis Januar[is], nem is Eperjest, hanem

---

¹⁰⁵ A nádor a magyar jogban hagyományosan a hadsereg főparancsnoka a király távollétében, Esterházy ráadásul 1663-tól császári generális-főstrázsamester, 1679-től pedig egyes források szerint tábornagy. Emlékek Barsvármegye hajdanából (1439–1711). Közli: Szerémi. Hetedik és befejező közlemény. In: Történelmi Társ. 1893-diki évfolyam. I. füzet. (3. sorozat. 16. kötet.) Bp., 1893. 52–92. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MagyarTortnelmiTar_1893_41_3_16/?pg=55&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 14.); *Eckhart Ferenc*: Magyar alkotmány- és jogtörténet. Szerkesztette: Mezey Barna. Bp., 2000. (Millenniumi magyar történelem. Historikusok. Sorozatszerk.: Gyurgyák János, Pótv János.) 59–60., 69–71., 90–92., 202., 207–208., 210–211.; *Heckenast G.*: i. m. 137.; *Dr. Antonio Schmidt-Brentano* (München): Kaiserliche und k.k. Generale (1618–1815) Österreichisches Staatsarchiv/A. Schmidt-Brentano 2006. 30.; Thököly választát idézi: Varga J. János: Válaszúton. Thököly Imre és Magyarország 1682–1684-ben. Bp., 2007. (História Könyvtár. Monográfiák. 23. Szerk.: Glatz Ferenc.) 24–39.

¹⁰⁶ A kifejezés, a fent közöltekből alapján itt nem a mai fogalmaink szerinti eljegyzést, hanem a házasságkötést (annak is egyházi részét) jelentheti ez esetben, mivel a kézfogás eseményét megelőzte az eljegyzés. Lásd erről: *Szabó A. P.*: i. m. 1054–1058., 1070–1076.

¹⁰⁷ SRK TGyL K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 805.

¹⁰⁸ SRK TGyL K. I. l. IV. 4. Fasc. 31. No. 807.

¹⁰⁹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 97.

¹¹⁰ ŠAP ŠAL Spišská župa 1314–1849 (1861) I. A. Spisy. (Politische Akten) 1500–1785. Inv. č. 478. 1707. 131. doboz. No. 24.

¹¹¹ ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. a) Munkács, 1709. január 2.

¹¹² MNL OL G 19 II. 2. e/A. 1709. január. 8–9. pag. Közli: *Mészáros K.*: i. m. 2018. 343.

Sárosi kastélyban akarván meg szolgálhatnom”¹¹³ – Ottlyk Julianna és Korláthkeőy László házasságkötése, 1708–1709.

„kinekis ki adását s ki házasítását jó akaró uraim, s atyámfiai ő kegyelmek egyező akaratjából s tetszéséből rendeltem in diem 22. praesentis mensis Novembris anni infrascripti szokott Residentiam[na]k helyén Görgön meglenni, s annak rendén effectualtatni.” – Görgy Borbála és Berzeviczy János házasságkötése, 1711;¹¹⁴

„annak okáért régi bevett szokás szerint lakadalmi alkalmatosságot, ezen folyó Szent Jakab Havának 26dik napján Isten ő Szent Felsege engedelmeből itt Bacski Árva Házamnál jó akaró Uraimékkal és Atyámfiaival együtt tartani rendeltem” (Bacska, 1733. július 26.) – Tornay Klára és Szerdahelyi Ádám házasságkötése, 1733.¹¹⁵

5. A házas felek vallása:

E rovatnál csak olyan forrást idézünk, amely külön is említést tesz a vallási hovatartozásról.

„Istennek ez aránt való rendeléséhez, s a’ közönséges Római Anya Sz. Egyháznak szokott folyásához, mind két részről való akaratok megegyezvén, alkalmaztatta életének folyását, az mi első szülött szerelmes Fiunk, Rákóczi Ferenc” (római katolikus) – Zrínyi Ilona és I. Rákóczi Ferenc házasságkötése, 1666.¹¹⁶

6. A szülők, és/vagy gyámok, illetve más, a meghívást küldő rokonok (pl. nagyszülők) genealógiai adatai:

Ennél az adattípusnál előjáróban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az erdélyi fejedelmi udvari familiárisok esetében, ha a fejedelmi család házasította ki őket, akkor nem az atyai, vagy gyámi hatalommal bíró személy (özvegy anya, idősebb testvér, valamely férfitrokon), hanem a fejedelem küldte a meghívót, ezért ilyen esetekben a szülőkre, vagy a gyámokra nem minden esetben találunk adatokat. Amennyiben a vőlegény küldte el esküvői meghívóját, amire szintén van példa 1620-ból (Damokos Ferenc), vagy 1751-ből (erdőcsinádi Szucsáky Ferenc) – szintén Erdélyből –, előfordul, hogy nem tesznek említést a levélben (feltehetően néhai) szüleikről.¹¹⁷

¹¹³ ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. b) Eperjes, 1709. január 20.

¹¹⁴ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. A szentiványi és körtvélyesi Szentiványi család iratai. 1711. Id. Görgy Ferenc meghívólevele szentiványi és körtvélyesi Szentiványi Mihály zempléni alispánnak Körtvélyesre, leánya Görgy Boriska és „Hamburki Berzeviczy János” lakodalmára, Görgőre, november 22-ére. Lőcse, 1711. november 2.

¹¹⁵ MNL BAZML XV. 79. 4. csomó. Címeres pecsétlenyomatok A–Z. 16–19. sz. T. Tornay János özvegye, „Árva Bencze Éva” meghívója leánya, Klára és nemzetes, vitézlő Szerdahelyi Ádám lakodalmára Rutkay/Ruttkay Dániel Zemplén vármegyei nótárius számára Magyarjesztrebre. Bacska, 1733. július 19.

¹¹⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 97.

¹¹⁷ Adattár. 6. I. Rákóczy György Bethlen Ferencet meghívja a fejedelemasszony két szolgáló leánya lakodalmára, Fogarasba. Medgyes, 1635. január 8.; 9. Rákóczy György Bethlen Ferencet Cserényi János és Szentiványi Anna lakodalmára hívja Fejérvárra. Fejérvártt, 1637. június 14. Közli: dr. Lukinich Imre.; 10. Haller György meghívja széki gr. Teleki Pált kövesdi ifj. Boér József és Haller Borbála lakodalmára. Kolozsvár, 1728. szeptember 13. Közli: Kelemen Lajos. In: Genealógiai Füzetek. VI. (1908.) 1. sz. 29–32. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/GenealogiaiFuzetek_1908/?pg=36&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május

Mokcsay Ilona szüleiről: „az néhai boldog emlékezetű Nemzetes Mokcsay László Úrn[a]k megmaradott árva hajadon leányát Mokcsay Ilona Asszonyt”, a meghívó küldője, feltehetően Mokcsay Ilona gyámja: „Generosae Dominationis Vestrae Servitor Paratissimus Sigismundus Banchj” – Mokcsay Ilona és Berthóti László házasságkötése, 1643.¹¹⁸

Domik Zsuzsanna szüleiről: „az én szerelmes hajadon leányomat, Nemzetes Domik Zsuzsannát,... Mely szerelemes leányomnak..., G. D. V. Ser. paratus Petrus Domik” – Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós házasságkötése, 1643.¹¹⁹

I. Rákóczi Ferenc szüleiről: „az mi első szülött szerelmes Fiunk, Rákóczi Ferenc,... Affectionata Sofia Batori”, Zrínyi Ilona szüleiről: „Az Méltóságos, és N[agysá]gos Gróf Zrínyi Péter, Horvát Országi Bán ur[am] szerelmes hajadon Leányát” – Zrínyi Ilona és I. Rákóczi Ferenc házasságkötése, 1666.¹²⁰

Görgey Erzsébet szüleiről: „az én kedves Édes Hajadon Leányomat, Nemzetes Görgey Erzsébetet,... Jóakaró szolgálja Görgey Ferenc” – Görgey Erzsébet és Pottornyay László házasságkötése, 1707;¹²¹

Ottlyk Julianna szüleiről: „egyetlen egy hajadon Julianna Leányomat... Ad serven. paratissimus Geor[gius] Ottljk” – Ottlyk Julianna és Korláthkeőy László házasságkötése, 1708–1709.¹²²

„hajadon édes Leányomat Nemzetes Görgey Boriskát... lakodalmi solennitássát édes Leányomnak... Obligatissimus Servus et Affinis Franciscus Görgey Senior” – Görgey Borbála és Berzeviczy János házasságkötése, 1711;¹²³

Tornay Klára édesanyjáról: „Klára nevű hajadon Leányomat..., Becsülettel való szolgálója Árva Bencze Éva” – Tornay Klára és Szerdahelyi Ádám házasságkötése, 1733.¹²⁴

14.); Adattár. 7. Damokos Ferencz menyegzőre hívó levele. Alsócsernáton, 1620. május 31. Közli: Péter Lajos.; 10. I. Apafi Mihály meghívója Bethlen Ferencnéhez Kollatovich György és Henter Klára lakodalmára. Fogaras, 1669. április 25. Közli: dr. Lukinich Imre.; 11. Özv. Daniel Jánosné Gerendi Zsófia meghívója Daniel Péter és Nagy Zsófia lakodalmára. Mártonfalva, 1762. július 3.; 13. Balog Mihály meghívója Décei István és Szintai Éva lakodalmára. Somlyó, 1699. június 26. Közli: ifj. Biás István. In: Genealógiai Füzetek. VIII. (1910.) 5. sz. 122–128. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/GenealogiaiFuzetek_1910/?pg=125&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 14.); Adattár. 3. Erdőcsinádi Szucsáky Ferencz meghívja agyagfalvi Sándor Mihályt a magyargyerőmonostori Kabós Klárával tartandó lakodalmára. Erdőcsinád, 1751. januarius 10.; 4. Ifj. gróf Teleki Ádám és báró Wesselényi Mária lakodalmi meghívója. Kendilóna, 1766. augusztus 25. Közli: ifj. Biás István. In: Genealógiai Füzetek. XI. (1913.) 2. sz. 55–56. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/GenealogiaiFuzetek_1913/?pg=72&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 14.); Szabó A. P.: i. m. 1032.

¹¹⁸ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. I. IV. 4. Fasc. 31. No. 805.

¹¹⁹ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. I. IV. 4. Fasc. 31. No. 807.

¹²⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 97.

¹²¹ ŠAP ŠAL Spišská župa 1314–1849 (1861) I. A. Spisy. (Politische Akten) 1500–1785. Inv. č. 478. 1707. 131. doboz. No. 24.

¹²² ŠAP Pracovisko Archív Bardejov MMB Korešpondencia. 1709: Fasc. 2. No. 1. a) Munkács, 1709. január 2.

¹²³ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. A szentiványi és körtvélyesi Szentiványi család iratai. 1711. Id. Görgey Ferenc meghívólevele szentiványi és körtvélyesi Szentiványi Mihály zempléni alispánnak Körtvélyesre, leánya Görgey Boriska és „Hamburki Berzeviczy János” lakodalmára, Görgőre, november 22-ére. Lőcse, 1711. november 2.

¹²⁴ MNL BAZML XV. 79. 4. csomó. Címeres pecsétlenyomatok A–Z. 16–19. sz. T. Tornay János özvegye, „Árva Bencze Éva” meghívója leánya, Klára és nemzetes, vitézlő Szerdahelyi Ádám lakodalmára Rutkay/Ruttkay Dániel Zemplén vármegyei nótárius számára Magyarjesztrebre. Bacska, 1733. július 19.

7. Magánszemély esetében a címzettre vonatkozó genealógiai adatok:

A menyegzői/lakodalmi (keresztelői, temetési) meghívó és értesítőlevelek, címzettjei amennyiben magánszemélyek, akkor – nevükön kívül – róluk is megtudhatunk bizonyos genealógiai adatokat, így címeiket, tisztségeiket, tartózkodási vagy lakhelyüket, családi állapotukat, vagy a levélíróval való rokonságukat.

„Az Úr I[ste]n minden kívánatos jókkal áldja meg k[e]g[yelme]det asszonyommal ő k[e]g[yelme]dvel együtt szibül^a kívánom... Minek okáért k[e]g[yelme]det szeretettel kérem mint jó akaró Sógor Uramat Asszonyommal ő k[e]g[yel]mével együtt legyen jelen az felül megírt napján és helyen”. Címzés: „Generoso Domino Michaeli Sentivanj de Körtvelies...” – Mokcsay Ilona és Berthóti László házasságkötése, 1643;¹²⁵

„kegyelmed szerelmes házanépével együtt jelen lenni”. Címzés: „Generoso Domino Michaeli SzentIvanj...” – Domik Zsuzsanna és Palotai Miklós házasságkötése, 1643;¹²⁶

„Mint jó akaró Ángyom Asszonynak ajánlom szolgálatomat k[egyelmedne]k... k[e]g[yelme]d[e]t mint Jó akaró Ángyom Asszonyt kérem”. Címzés: „Tekintetes Nemzetes Szmezsányi Zsófia Asszonynak Néhai Tek[intet]es Nemzetes és Vitézlő Görgey Zsigmond Ur[am] ő k[egye]lme elhagyatott özvegyének Jó akaró Ángyom Asszonynak ő k[egyelme]k[n]ek Toporc” – Görgey Erzsébet és Pottornyay László házasságkötése, 1707;¹²⁷

„kegyelmedet jó akaró Sógor u[ra]mat kötelesen kérem”. Címzés: „Perillustri ac Generoso Domino Michaeli SzentIvanyi de Eadem et in Körtvélyes, Inclyti Comitatus Zempliniensis ordinario Vice Comiti etc. (:Tit.:) Domino et Affini Mihi Colendissimo. Körtvélyes” – Görgey Borbála és Berzeviczy János házasságkötése, 1711;¹²⁸

„nagy jó Asszonyommal maga Szerelmes Párjával”. Címzés: „Tekintetes Nemzetes és Vitézlő Rutkay Dániel Uramnak, T[ekin]t[e]tes Nemes Zemplén Vármegye Érdemes Nótáriusának, Nagy jó Uramnak ő k[e]g[yel]l[méne]k becsülettel írák Jesztrebbe” – Tornay Klára és Szerdahelyi Ádám házasságkötése, 1733.¹²⁹

Temetési meghívó- és értesítőlevelek adatai

^a szívből

¹²⁵ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. I. IV. 4. Fasc. 31. No. 805.

¹²⁶ SRK TGyL Dókus-hagyaték. K. I. I. IV. 4. Fasc. 31. No. 807.

¹²⁷ Ángy a családhoz, illetve a közeli rokonsághoz tartozó vér szerinti férfirokon felesége. ŠAP ŠAL Spišská župa 1314–1849 (1861) I. A. Spisy. (Politische Akten) 1500–1785. Inv. č. 478. 1707. 131. doboz. No. 24.; A fogalmat teljes egészében lásd: Magyar Néprajzi Lexikon I. kötet. A–E Főszerk: Ortutay Gyula. Bp., 1977. (Interneten: <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/1-256.html> - utolsó letöltés: 2020. május 14.)

¹²⁸ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. A szentiványi és körtvélyesi Szentiványi család iratai. 1711. Id. Görgey Ferenc meghívólevele szentiványi és körtvélyesi Szentiványi Mihály zempléni alispánnak Körtvélyesre, leánya Görgey Boriska és „Hamburki Berzeviczy János” lakodalmára, Görgőre, november 22-ére. Lőcse, 1711. november 2.

¹²⁹ MNL BAZML XV. 79. 4. csomó. Címeres pecsétlenyomatok A–Z. 16–19. sz. T. Tornay János özvegye, „Árva Bencze Éva” meghívója leánya, Klára és nemzetes, vitézlő Szerdahelyi Ádám lakodalmára Rutkay/Ruttkay Dániel Zemplén vármegyei nótárius számára Magyarjesztrebbe. Bacska, 1733. július 19.

A 16–19. századi temetési meghívó- és értesítőlevelekben (szomorúlevelek), gyászjelentésekben (szomorújelentések) az alábbi genealógiai adatokkal találkozhatunk:¹³⁰

1. Az elhunyt neve, címei, tisztségei, kitüntetései:

„Tekintetes, és Nag[y]ság]os Nagy Lucsei [Dóczy András Ur]^bat, a ki Bars és Szatmár vármegyéknek fő ispánja, Ró[mai csász. és Kir. Ő]^b Föl[sé]gének Magyarországi fő komornyik Mestere, és Tanác[sosa,¹³¹ Felső]^b magyarországnak Generálisa, és Szatmár Várának fő Kapitánya” – 1623;¹³²

„néhai Gímessi Gróff Forgács Ferenczet, Bars vármegye Főispánját, Császár Urunk ő Fölsége Komornikját, szécséni végházának Főkapitányát, szentelt vitézt” – 1648;¹³³

„néhai tekintetes és nagyságos gróf rimaszécsi Szécsy Dénes uram” – 1650;¹³⁴

„néhai tekintetes és nag[y]ság]os Szendrei Bornemisza János V. Szentelt vitéz,¹³⁵ császár és koronás király urunk ő Fölsége Felső magyar országa részeinek viceG[ene]rálisa” – 1653;¹³⁶

¹³⁰ Az idézett példák végén a meghívó keletkezésének éve és az elhunyt neve olvasható.

^b A meghívóból kiszakadt egy darab, a Dóczyra vonatkozó adatokat Kazinczy Ferenc pótolta ki.

^b Ua.

¹³¹ Főkamrás, 1606-tól haláláig fizetett királyi tanácsos. Állami (királyi és császári) tisztségviselők a 17. századi Magyarországon. Adattár. (Nemzeti Téka. Sorozatszerk.: Kéglí Ferenc és Monok István) Óa.: Fallenbüchl Zoltán. Bp., 2002. 78.

^b Ua.

¹³² MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 8.; Pálffy G.: i. m. In: Történelmi Szemle. XXXIX. évfolyam. 1997. 2. sz. 273., 285.

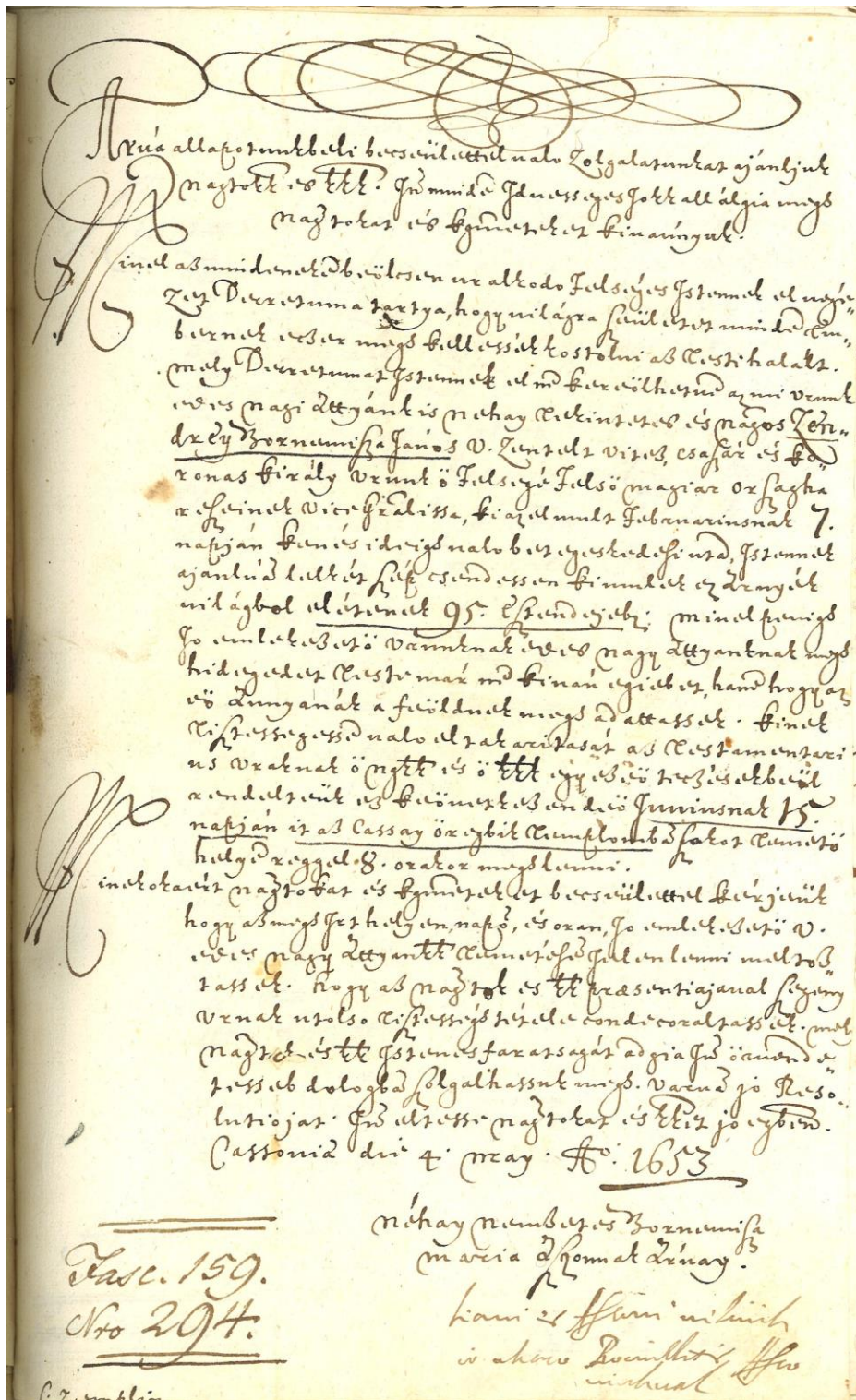
¹³³ Gr. Forgách Ferencz szécsényi főkapitány temetésére hívogató-levél, 1648. Közli: Szerémi /Odescalchi Artúr/ In: Századok. 9 (1875. jan.) 1. füzet. 63–65. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1875/?pg=66&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 21.)

¹³⁴ Lásd: Pálffy Géza–Pergler, Richard: A magyarországi török háborúk résztvevőinek síremlékei Bécsben (XVI–XVII. sz.) In: Fons. (Forráskutatás és Történelmi Segéttudományok.) V. (1998) 2. sz. 207–264. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Fons_1998/?pg=212&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 21.) (Kivonatossan közli rimaszécsi Szécsy Dénes győri magyar vicekapitány 1650. évi temetési meghívóját.)

¹³⁵ Szentelt vitéz, azaz aranyarkantyús vitéz (Eques auratus): cím és kitüntetés, Anjou-kori eredetű, magyar királyok adományozták saját vagy családi érdekem alapján. Szendrői Bornemissza Jánosnál e címmel már 1625-ben is találkozunk, amikor még Bethlen Gábor erdélyi fejedelem tanácsosa és kassai vicegenerálisa. Az Eques auratus-nak szentelt vitézként történő 17–18. századi fordítására lásd Pápai-Páriz Ferenc szótárát. Birtokátruházási megállapodás Lengyelfalva birtokról Bornemissza János fejedelmi tanácsos és felesége, Bay Katalin részére. Bécs, 1625. április 23. Az eredeti forrás jelzete: MNL OL A 57 Magyar Kancelláriai Levéltár. Libri regii 7. köt. 374–379. E 227 Magyar Kamara Archivuma. Libri donationum. 6. köt. 56. In: Királyi Könyvek 1527–1848 (1867). Hungaricana közgyűjteményi portál. (Interneten: https://archives.hungaricana.hu/hu/libriregii/hu_mnl_ol_a057_07_0238/, https://archives.hungaricana.hu/hu/libriregii/view/hu_mnl_ol_a057_07_0238/?image=0&pg=176&bbox=-305%2C-2046%2C3313%2C46 – utolsó letöltés: 2020. május 25.); Magyar Katolikus Lexikon. I. köt. A–Bor. Főszerk.: Diós István. Szent István Társulat, Bp., 1993. 384.; Dictionarium Latino-Hungaricum... a Francisco Páriz-Pápai... intentione ac labore Petri Bod de F. Tsernaton V. D. Ministri M. Igeniensis. Tomus I. Posonii et Cibirii. 1801. 237.

¹³⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.; A meghívó adatát említi: Dongó Gyárfás Géza: Kazinczy Ferenc jegyzetei vármegyénk levelestárának tárgymutatóiban. III. In: Adalékok Zemplén Vármegye Történetéhez. XIV. köt. XV. (Sátoraljaújhely, 1909. aug.–nov.) 8–11. sz. 257–259. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/AdalekokZemplenVarmegyeTortenetehez_14/?pg=278&layout=s – utolsó letöltés: 2020. június 15.); A meghívó közölvő: Oláh Tamás: Egy protestáns főtiszt 17. századi kassai temetési meghívója Zemplén Vármegye Levéltárából. In: Magyar Nemzeti Levéltár „Reformáció MNL” honlapja. Közzétéve: 2018. augusztus 31. (Interneten:

6. kép. Bornemissza Mária leányai meghívják Zemplén vármegyét, nagyapjuk, báró Bornemissza János kassai vicegenerális temetésére. Kassa, 1653. május 4.

„Néhai Méltóságos második Rákóczi György, Erdély Ország[na]k fejedelme, Magyar Ország Részek[ne]k ura, és Székelyek Ispánja” – 1661;¹³⁷

„az én szerelmes édes Ur[am] is Néhai Nemzetes Zabolai Mikes Mihály Ur[am], ki minék utána életében méltóságos Fejedelmellett (sic! – feltehetően Fejedelme/Fejedelem mellett – kiemelés tőlem: O. T.) szolgált volna dicséretesen” – 1663;¹³⁸

---

¹³⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 92. Báthori Zsófia meghívja férje, II. Rákóczi György erdélyi fejedelem temetésére Zemplén vármegyét. Sárospatak vára, 1661. március 18. Közölve: Kazinczy Ferenc: Tudósítások a' Rákóczy-ház' Genealógiai ismertetének megigazítására, kibővítésére. In: Felső-Magyarországi Minerva Folyó-írás. II. évf. 1826. 4. negyed. 11. füzet. Kassa, 1826. november. 941–960. (Interneten: <http://fulltext.lib.unideb.hu/journals/bin/tibi.cgi?fi=minerva&ev=1826&sz=04> – utolsó letöltés: 2020. május 21.); Oláh Tamás: Egy sárospataki református fejedelmi temetés meghívója. In: Magyar Nemzeti Levéltár „Reformáció MNL” honlapja. Közzétéve: 2016. december 23. (Interneten: http://reformacio.mnl.gov.hu/egy_sarospatiki_reformatus_fejedelmi_temetes_meghivoja - utolsó letöltés: 2020. május 21.); Dokumentumok az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárából. Szerk.: Oláh Tamás. A forrásokat válogatta, átírta, jegyzetekkel ellátta: Uő. Életrajzi adattár és rövidítésjegyzék: Uő. MNL, Bp., 2018. (Forrásaink a reformációról. Sorozatszerk.: Kovács Eleonóra) 74–76.

¹³⁸ Zabolai Mikes Mihály előkelő székely katolikus család sarja, erdélyi katonatiszt, politikus. Művelt, egyetemet járt nemes, aki európai peregrinációja során tüzérségi ismereteket is szerzett. Fivérei Mikes János és Pál. János beleszeretett a szomszédos birtokos, Tarnóczy Sebestyén leányába, Sárába, akit mivel nem akart hozzá menni feleségül, Mikes János fivéreivel, valamint embereikkel 1637 novemberében erőszakkal elrabolja a kézdiszentléleki Tarnóczy-kastélyból, amely miatt a Mikes-fiukat I. Rákóczi György felségstíbe perbe fogatta, ők pedig ez elől Lupul moldvai vajdához menekültek. Ezt a történetet dolgozta fel Kemény Zsigmond az Özvegy és leánya c. regényében. Mikes Mihály később kegyelmet kapván, igen jelentős udvari karriert fut be. I. Rákóczi György 1644–1645. évi Habsburg-ellenes hadjáratában tüzérségi parancsnok. 1648-ban és 1655-ben a fejedelem udvari hadainak, ill. lovasságának alkaptányaként, 1654-ben udvari lovassága alezredeseként említik. II. Rákóczi György neki és feleségének, Paczolai Borbálának adományozza 1649. május 22-én Marosújvár felét. Rákóczi diplomatájaként járt Lengyelországban és Velencében. 1652 februárjától 1656-ig a fejedelmi tábla ülnöke, legkésőbb 1656-tól kancellár, 1658-tól tanácsúr, 1659-ben Rákóczi egyik követeként kéri Wesselényi nádor segítségét a török ellen és Rákóczi híveként harcol a török ellen. 1660-ban Barcsay Ákos fejedelem száműzte. Oltalomlevelét Paczolay Barbara, Mikes Mihály özvegye részére. Laxenburg, 1663. május 29. MNL OL A 57 Magyar Kancelláriai Levéltár. Libri regii 13. köt. 47. In: Királyi Könyvek 1527–1848 (1867). (Interneten: https://archives.hungaricana.hu/hu/libriregii/view/hu_mnl_ol_a057_13_0029/?image=0&pg=24&bbox=1276%2C-1350%2C2628%2C-616 – utolsó letöltés: 2020. június 15.); II. Rákóczi György erdélyi fejedelem zabolai Mikes Mihálynak, az udvari lovasság vicekapitányának („Aulicae n[ost]rae Militiae Aequestrís ordinis Vice Capitanei”) és feleségének, Paczolai Borbálának adományozza Marosújvár kastélya és mezővárosa felét, Csongva portióját és Debrek birtok egészét. Gyulafehérvár, 1649. máj. 22. MNL OL F 1 Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára. Libri regii. 25. köt. 87–88., II. Rákóczi György birtokzálogosítási oklevele a Belső-Szolnok vármegyei Felső-Szűtsről zabolai Mikes Mihály, az udvari lovasság vicekapitánya, táblai ülnök részére. Tordai sókamara, 1655. március 21. MNL OL F 1 Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára. Libri regii. 29. köt. 515–517. In: Az erdélyi fejedelmek oklevelei (1560–1689) – Erdélyi Királyi Könyvek DVD. Szerk.: Gyulai Éva. Bp., 2005.; MNL BAZML IV. 2001/p. Lajstromozatlan, évre rendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, Paczolai Borbála meghívja férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. január 16. Közölve: Zabolai Mikes Mihály temetése 1663-ban. Közli: Dongó Gyárfás Géza. In: Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez. XV. köt. XVI. 4–6. sz. Sátoraljaújhely, 1910. ápr.–jún. 165–166 (Interneten:

„Néhai boldog emlékeztű Nemzetes Vitézlő Melléthei Barna György Urunk” – 1663;¹³⁹

„Maritus meus, Generosus quon[dam] Dominus Andreas Hartvány” – 1676;¹⁴⁰

„Néhai Méltóságos Báthori Sophia Fejedelem Asszony, az Néhai boldog emlékeztű Méltóságos második Rákóczy Györgynek Erdély Országa Fejedelmének megmaradott özvegye” – 1681;¹⁴¹

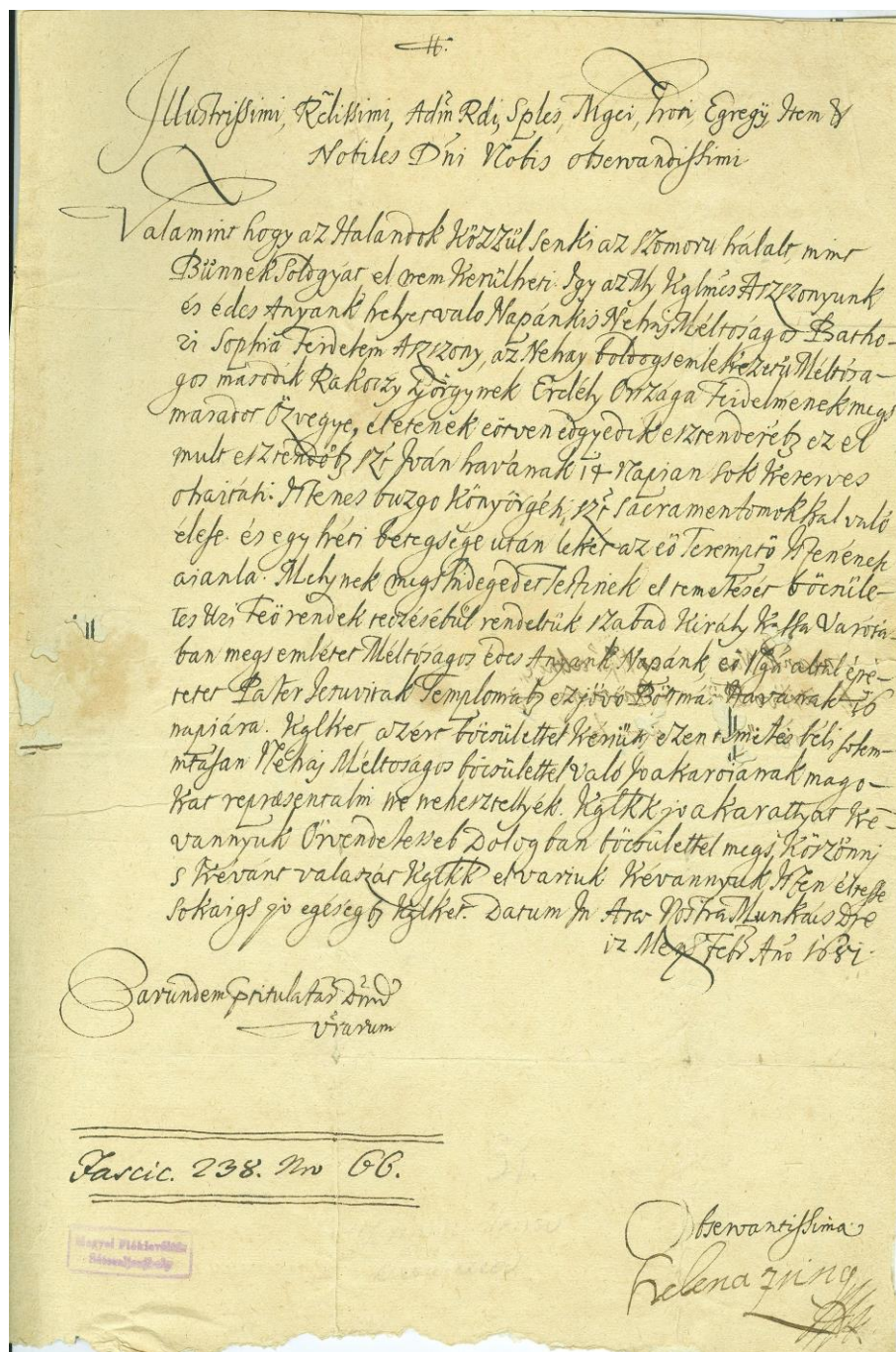
---

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/AdalekokZemplenVarmegyeTortenetehez_15/?pg=180&layout=s – utolsó letöltés: 2020. június 15.); *Balogh Judit*: Politikaformáló székely főemberek II. Rákóczi György Erdélyében. 2012. (Interneten: file:///C:/Users/User/Downloads/Politikaformalo_szekely_foemberek_II_Ra.pdf - utolsó letöltés: 2020. június 15.); Magyarország története 1526–1686. Főszerk.: Pach Zsigmond Pál. Szerk.: R. Várkonyi Ágnes. 2. köt. Akadémiai Kiadó, Bp., 1985. (Magyarország története tíz kötetben. 3. rész.) 1081.; Mikes család. (Zabolai, gróf.) In: *Nagy Iván*: Magyarország családai. Hetedik kötet., Paczolai család. In: *Nagy Iván*: Magyarország családai. Kilencedik kötet. Arcanum DVD könyvtár IV. – Családtörténet, heraldika, honismeret. Arcanum. Bp., 2003. (Interneten: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/hetedik-kotet-5828/mikes-csalad-zabolai-grof-6819/>, <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/kilencedik-kotet-796B/paczolai-csalad-798F/> – utolsó letöltés: 2020. június 15.); *Szádeczky Lajos*: Az „Özvegy és leánya” megosztása Kézdi-Szentléleken. (Adalék a székely történelemhez.) In: Erdélyi Múzeum. 14. köt. (1897.) 4. füzet. 207–212. (Interneten lásd: https://epa.oszk.hu/00900/00979/00092/pdf/EM-1897_14_04_207-212.pdf, illetve: Erdélyi Digitális Adattár. <https://eda.eme.ro/handle/10598/5169>, https://eda.eme.ro/bitstream/handle/10598/5169/EM_1897_4_003_Szadeczky_OzvegyEsLanyaMegosztodasa.pdf?sequence=3&isAllowed=y – utolsó letöltés: 2020. június 15.); *Trócsányi Zsolt*: Erdély központi kormányzata 1540–1690. Akadémiai Kiadó, Bp., 1980. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai III. Hatóság- és hivataltörténet 6.) 31., 40., 44., 107., 123–124., 182., 184., 254., 340., 360–362. (Interneten: https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv3_06/?pg=0&layout=s – utolsó letöltés: 2020. június 15.)

¹³⁹ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.; *Forgon Mihály*: Gömör-Kishont vármegye nemes családai. I. köt. Kolozsvár, 1909. 71–77.; A meghívó adatát említi: *Dongó Gyárfás Géza*: Kazinczy Ferenc jegyzetei vármegyénk levelestárának tárgymutatóiban. III: i. m. 257–259. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/AdalekokZemplenVarmegyeTortenetehez_14/?pg=278&layout=s – utolsó letöltés: 2020. június 16.); Közölve: Dokumentumok az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárából. Szerk.: Oláh Tamás. A forrásokat válogatta, átírta, jegyzetekkel ellátta: Uő. Életrajzi adattár és rövidítésjegyzék: Uő. MNL, Bp., 2018. (Forrásaink a reformációról. Sorozatszerk.: Kovács Eleonóra) 84–86.

¹⁴⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus XVII. Fasc. 189. No. 27.

¹⁴¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum. Fasc. 238. No. 66. Zrínyi Ilona meghívója Zemplén vármegyének anyósa, Báthori Zsófia, II. Rákóczi György erdélyi fejedelem özvegyének temetésére. Munkács, 1681. febr. 12.

7. kép. Zrínyi Ilona meghívója Zemplén vármegyének anyósa, Báthori Zsófia, II. Rákóczi György erdélyi fejedelem özvegyének temetésére. Munkács, 1681. február 12.

„az én Szerelmes, engem soha meg nem keserítő Édes Uram is, az Tekintetes, és N[agysá]ghos Groff Forgács [Forgách] András” – 1683;¹⁴²

„Néhai M[éltóság]os Groff idősbik Szalai Barkóczi Ferenc” – 1709;¹⁴³

„az én kegyes Uramat Atyámat Néhai Groff Karancs Berény Berényi György Uramat ő N[agysá]gát” – 1733;¹⁴⁴

„Nagy Méltóságú Szentséges Római Birodalom’ Hercegén, Esztergomi Érseken, Ország’ Prímásán Néhai Gróff Szalai Barkóczy Ferenc Úron (tit.) &c. &c.” – 1765;¹⁴⁵

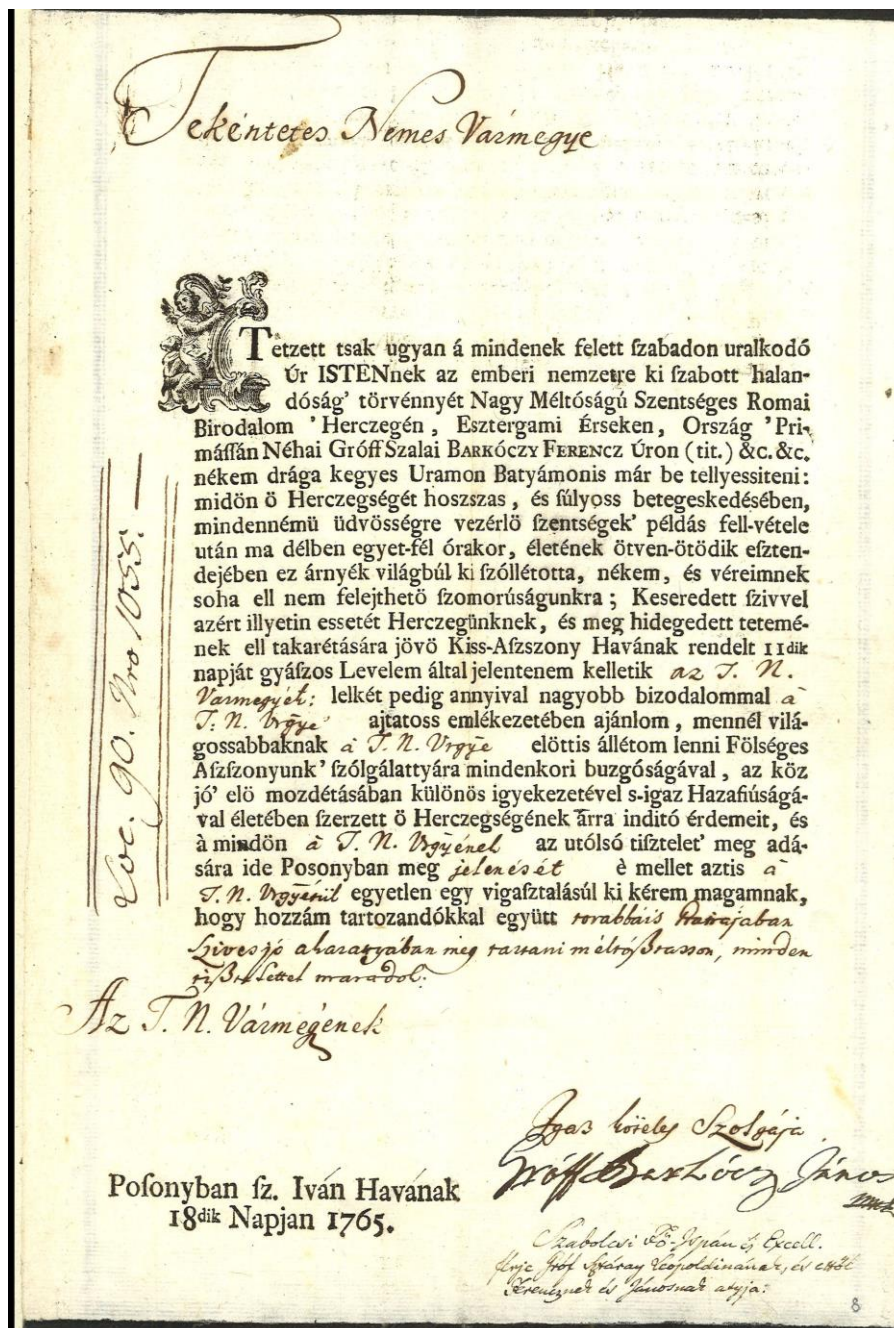
¹⁴² MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 63. Gróf Homonnai Drugeth Krisztina, gróf gimesi Forgách András özvegye meghívója Zemplén vármegyének férje temetésére. Ungvár, 1683. február 3.

¹⁴³ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Fasc. 156. No. 92. Árva Andrássy Anna, idősebb szalai Barkóczy Ferenc, kuruc szenátor, tábornagy, zempléni főispán özvegyének levele Zemplén vármegyéhez, melyben tudósítja a vármegyét, hogy férje július 28-án, Kassán nyolcvankét éves korában meghalt. Zemplén vármegye közönségét meghívja továbbá, hogy képviseltesse magát férje temetésén, amelyre 1709. augusztus 12-én, Kassán a „P. Franciskánus Uraimék” templomában kerül sor. Kassa, 1709. augusztus 2.; A meghívó adatát említi: *Dongó György Gézsa*: Kazinczy Ferenc jegyzetei vármegyénk levelestárának tárgymutatóiban. III.: i. m. 257–259. (Interneten:

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/AdalekokZempenVarmegyeTortenetehez_14/?pg=278&layout=s – utolsó letöltés: 2020. június 16.); Közli: *Mészáros Kálmán*: Még egyszer a kuruc hadvezérek halálzásáról és temetkezéséről. Források Csáky László brigadéros, Bagossy Pál generális-főstrázsamester, idősebb Barkóczy Ferenc tábornagy és Berthóty István vicegenerális halálához és végtisztességéhez. In: HK. 123. évf. 4. sz. 2010. december. Tanulmányok Csákváry Ferenc tiszteletére. 876–885. (Interneten: https://epa.oszk.hu/00000/00018/00051/pdf/EPA00018_hadtortenelmi_2010_4_0876-0885.pdf, https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/HadtortenelmiKozlemenyek_2010/?pg=885&layout=s – utolsó letöltés: 2020. június 16.)

¹⁴⁴ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1730–1735: Gróf karancsberényi Berényi György (†1733. július 31.) gyászjelentése. Bodok, 1733. augusztus 2.

¹⁴⁵ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Loc. 90. No. 1055.

8. kép. Gróf Barkóczy János szabolcsi főispán meghívója Zemplén vármegyének, testvére, gróf szalai Barkóczy Ferenc esztergomi érsek temetésére. Pozsony, 1765. június 18.

„Néhai Nagy Méltóságú Gróf Buzini Keglevich József Urat, Szent István Keresztes Rendének közép Rendü Vitézét, Császári, és Apostoli Királyi Felségnek Arany Kulcsos Kamarását, és belső titkos Tanácsosát, Nemes Magyar Hazánkunk Fõ Lovász Mesterét, és Tekintetes Nemes Torna Vármegye Fõ Ispánját” – 1798;¹⁴⁶

„a’ kedves el felejthetetlen Férjem üdõsbik Buzini Gróf Keglevics Károly, Császári Királyi valóságos Titkos Tanácsos és Kamarás, Tekintetes Torna Vármegyének Fõ Ispánja” – 1804.¹⁴⁷

2. Az elhunyt életkora:

Az életkorra vonatkozó adatoknál figyelembe kell venni, hogy a vizsgált korszakban ezen adatokban nem feltétlenül lehet megbízni, hiszen még nem létezik a pontosnak tekinthetõ polgári anyakönyvezés, illetve a 16–18. században kezd egyáltalán elterjedni és általánossá válni az egyházi anyakönyvezés Magyarországon, így a forrásokban szereplõ és a tényleges életkori adatok között komoly eltérés lehet. (Ráadásul a levéltári munkában szerzett gyakorlat azt mutatja, hogy még a 19. századi, már általánosnak mondható felekezeti anyakönyvezés idõszakában is elõfordul, hogy az emberek nem feltétlenül ismerték pontosan anyakönyvi adataikat, amelyre a kutatóknak is figyelemmel kell lenni a családkutatások során.)

Egyes, már idézett vagy alább bemutatásra kerülõ források (Tussay Márton, báró szendrõi Bornemissza János kassai vicegenerális, gróf Barkóczy Ferenc zempléni fõispán, kuruc tábornagy és szenátor) esetében például nem elképzelhetetlen, hogy a 17–18. században elõforduló „tudatos szépkorúsítással” állhatunk szemben, amelyre pl. gróf Széchenyi (VI.) György esztergomi érsek életrajza kapcsán Koltai András, vagy id. gróf Barkóczy Ferenc esetében Mészáros Kálmán hívta fel a figyelmet. A „gyanúsnak” tûnõ esetekben ezért mindenképpen szükség van további, aprólékos levéltári kutatásokra.¹⁴⁸

Példák:

„huszonkét esztendõs korában” – gimesi gróf Forgách Ferenc, 1648;¹⁴⁹

„életének 95. esztendejében” – báró szendrõi Bornemissza János, aransarkantyús vitéz, kassai vicegenerális, 1653;¹⁵⁰

„életének negyvenedik esztendejében” – II. Rákóczi György erdélyi fejedelem, 1661;¹⁵¹

¹⁴⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

¹⁴⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276. Özv. gróf Keglevich Károlyné Zichy Katalin szomorúlevele Zemplén vármegyéhez, férje, gróf buzini Keglevich Károly császári-királyi valóságos titkos tanácsos és kamarás, Torna vármegyei fõispán haláláról és gyászszertartásáról. Bécs, 1804. január 10.

¹⁴⁸ Koltai András: Széchenyi (VI.) György 1685. márc. 21.–1695. febr. 18. In: Esztergomi érsek 1001–2003. Szerk.: Beke Margit. Bp., 2003. 310–318.; Mészáros K.: i. m. 876–885.

¹⁴⁹ Gr. Forgách Ferencz szécsényi fõkapitány temetésére hívogató-levél, 1648.: i. m. 63–65. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1875/?pg=66&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 21.)

¹⁵⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.

¹⁵¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 92.

„Tiszteletes Öreg Emberségre úgy mint Életének hetvenedik Esztendéjére jutott volna” – mellétei Barna György, volt országbírói ítélőmester, 1663;¹⁵²

„életének ötven egyedik esztendéjében” – Báthori Zsófia, 1681;¹⁵³

„Nyolcvan két esztendő korában” – gróf Barkóczy Ferenc zempléni főispán, kuruc tábornagy és szenátor, 1709;¹⁵⁴

„életének 71.dik esztendéjében” – gróf karancsberényi Berényi György, 1733;¹⁵⁵

„életének ötven-ötödik esztendéjében” – gróf Barkóczy Ferenc hercegprímás, esztergomi érsek, 1765;¹⁵⁶

„életének 70-dik Esztendéjében” – gróf buzini Keglevich József, 1798;¹⁵⁷

„életének 65^{ik} esztendéjében” – gróf buzini Keglevich Károly, 1804.¹⁵⁸

3. Az elhunyt személy vallása:

A szomorúlevelek nem mindig közlik az elhunyt vallását, azonban, ha egyéb forrás nem is áll erről rendelkezésünkre, de a temetkezés helye, vagy ha az elhunyt egyházi méltóság volt, akkor annak alapján, valamint a levél szövegkörnyezetéből is következtethetünk rá.¹⁵⁹ Az alábbiakban azonban olyan példák következnek, ahol világi személyekre vonatkozóan tesznek külön is említést a forrásokban a felekezeti hovatartozásról:

„a Római igaz Keresztény Anya [Szent Egy]háznak^c régi dicséretes szokása szerint, mindennemű Szent [Sacra]mentumival,^c úgy lelki óhajtasival élvén, lelkét az ő Teremtő Istenének szép csendesen meg adta” – gróf gimesi Forgách András, 1683;¹⁶⁰

„Kinek meghidegedett Tetemei több Úri véreinek s’ más úri rendeknek jelenlétében folyó

¹⁵² MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.

¹⁵³ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum. Fasc. 238. No. 66.

¹⁵⁴ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Fasc. 156. No. 92.

¹⁵⁵ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1730–1735: Gróf karancsberényi Berényi György (†1733. július 31.) gyászjelentése. Bodok, 1733. augusztus 2.

¹⁵⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Loc. 90. No. 1055.

¹⁵⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

¹⁵⁸ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276.

¹⁵⁹ A levelek szövegének a felekezeti hovatartozásra való utalására 1804-ből a római katolikus vallású gróf buzini Keglevich Károly gyászjelentéséből az alábbi részletet idézzük fel: „példás ájtatossággal el készülvén, a’ szentségek’ fel vétele után az örökké valóságra ki-szólított”. A reformációt követően a történelmi protestáns egyházak teológiai alapon két sákramentumot ismernek el, a keresztséget és az úrvacsorát, míg a római és görög katolikus, valamint görögkeleti egyház hét szentséget ismer el, köztük a bűnbocsánat szentségét (gyónás), az Eucharisziát/Szent Eucharisziát (áldozás), valamint a betegek kenetét/Szent Kenetet. Ebből fakadóan a fenti szövegrészben az előbbi háromra történhet utalás, mivel pl. a római katolikus egyház a holtak szentségei között a keresztséget, a bűnbocsánat szentségét (gyónás), valamint a betegek kenetét ismeri el, illetve a halálos ágyon fekvőknek a Eucharisziát/Szent Eucharisziát is kiszolgáltathatják (megáldoztathatják a halálos betegeket), ezzel szemben a protestáns egyházak nem ismerik el a holtak szentségeit. MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276.; Magyar Katolikus Lexikon. I. köt. A–Bor. Főszerk.: Diós István. Bp., 1993. 131–132., 138–139.; Magyar Katolikus Lexikon. III. köt. Éhi–Gar. Főszerk.: Diós István. Bp., 1997. 385–391.; Magyar Katolikus Lexikon. IV. köt. Gas–Hom. Főszerk.: Diós István. Bp., 1998. 522., 794., 927.

^c A meghívóból kiszakadt egy darab, a zárójelben lévő rész az ép szövegrész alapján kikövetkeztetett olvasat.

^c A meghívóból kiszakadt egy darab, a zárójelben lévő rész az ép szövegrész alapján kikövetkeztetett olvasat.

¹⁶⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 63.

karácsony havának 11dik napján az Augustána Confessiot tartó Anya szent-egyháznak Keresztényi szokásához képest, feltámadásnak csalhatatlan reménysége alatt tisztességesen eltakarított.” – komlóskeresztesi Fejérváry Károly, 1794;¹⁶¹

„minekutána a’ Római Katholika Anya Szent Egy Háznak Üdvösséges rendelése szerint, a’ Szentségeknak buzgó ájtatosságok közt lett fel-vételekkel Lelkét elkészítette volna” – gróf buzini Keglevich József, 1798.¹⁶²

4. A halál oka:

Változó terjedelmű az erre vonatkozó adatok megszövegezése. Egyes eseteken meglepően hosszan részletezik, másutt pár szó esik csupán róla. Ebben bizonyára szerepe van a halált előidéző okoknak, s a haláleset körülményeinek.

„Nyilván vagon kegyelmed előtt ezen szerencsétlen eseti szerelmes gyermekemnek. Midőn az mi Kegyelmes Urunk negyedik Ferdinánd Magyarországi Király koronázatjáról visszajött volna, ez elmúlt 1647 esztendőben, júniusnak 23. napján, kevesed magával Morvában akarván menni: az az ártatlan-vér szomjúhozó gyilkos Jakusich János, több, magához hasonló lator kóborló társaival, délután négy óra tájban tolvajmódon riáütvén, szabad ország-útján, ez világból kivégezte...” – gimési gróf Forgách Ferenc, 1648;¹⁶³

„kevés ideig való betegeskedési utá[n]” – báró szendrői Bornemissza János, 1653;¹⁶⁴

„ki midőn azon keresztyéni igyében, már harmadik derék harcot adott volna a’ Págannak^d, Fenes és Gyalu közt, midőn Példájával bátoritaná hadait, s kezével hullatná ellenségit, sok Pogányságtól környülvétetvén, négy sebeket vett; amelyektől meg bágyadván kénytelenített az harc helyét (:mellyet mind maga, és Pogány Vérével fogadása szerint megfestett:) az ellenség[ne]k engedni. Mely sebek miatt Váradon, azon helynek ottan következett Pogány kézben esésével (:s adná I[ste]n a Magyar nemzetnek, bár jövendőben nem több, s fájdalmasb kárával) nekünk, s árva szerelmes fiunk[na]k örökös keserűségünkre, s gyámoltalanságunkra, az elmúlt Esztendőbeli Június[na]k hetedik napján éjjel egy órakor, életé[ne]k negyvenedik Esztendejében, keresztyénül kimúlik e világból” – II. Rákóczi György erdélyi fejedelem, 1661;¹⁶⁵

„egy ideig való súlyos betegségének utána” – zabolai Mikes Mihály, 1663;¹⁶⁶

„Nem sok ideig tartó súlyos nyavalyái után” – mellétei Barna György, 1663;¹⁶⁷

---

¹⁶¹ MNL BAZML XIII. 11. 11. doboz. Komlóskeresztesi Fejérváry Károly, több vármegye törvényes táblabírája (†1794. december 6.) gyászjelentése özvegyétől, Semsey Poxlinától márkusfalvi Máriássy Boldizsárnak. Komlóskeresztes, 1794. december 13.

¹⁶² MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

¹⁶³ Gr. Forgách Ferencz szécsényi főkapitány temetésére hívogató-levél, 1648.: i. m. 63–65. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1875/?pg=66&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 21.)

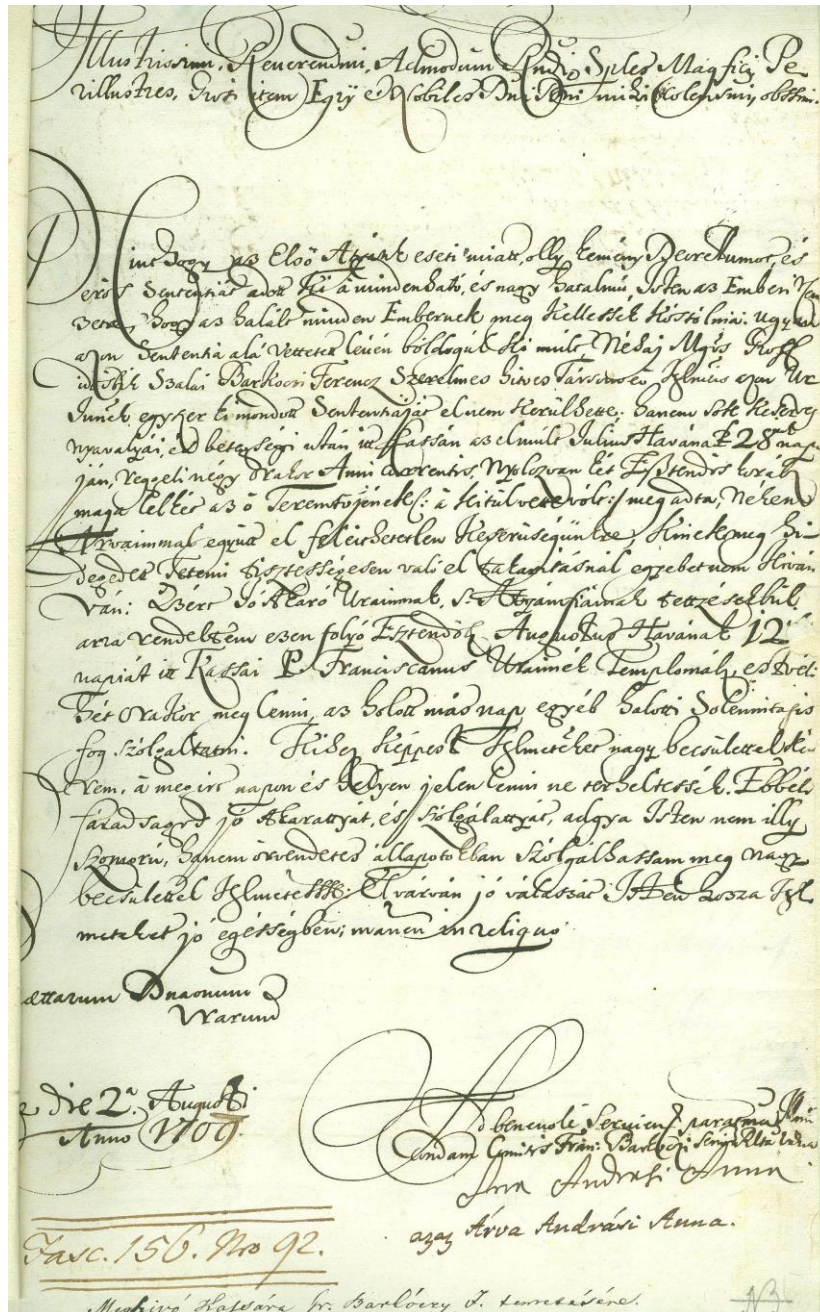
¹⁶⁴ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.

^d Paganus= pogány

¹⁶⁵ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 92.

¹⁶⁶ MNL BAZML IV. 2001/p. Lajstromozatlan, évrendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. 17. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, „Árva Paczoly Borbara” meghívja férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. január 16.

„in optimo aetatis suae flore, nimius expectata morbi vehementia correptus, non multo post, utpote 5. infirmitatis suae die, id est 18. elapsi Men[sis] Februarj...” – Hartyáni András, 1676;¹⁶⁸
„egy heti betegség után” – Báthori Zsófia, 1681;¹⁶⁹
„sok keserves nyavalyái és betegsége után” – gróf Barkóczy Ferenc, 1709;¹⁷⁰

9. kép. Id. szalai Barkóczy Ferenc temetési meghívólevele levele Zemplén vármegyéhez. Kassa, 1709. augusztus 2.

¹⁶⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Historiographia Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.

¹⁶⁸ MNL BAZML IV. 2001/b. Historiographia Tomus XVII. Fasc. 189. No. 27.

¹⁶⁹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum. Fasc. 238. No. 66.

¹⁷⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Fasc. 156. No. 92.

„hosszas, és súlyos betegeskedésében” – gróf Barkóczy Ferenc, 1765;¹⁷¹

„egynéhány hetekig való, ‘s tulajdon nagy Lelkűségével szenvedett Vizi-betegség után” – gróf buzini Keglevich József, 1798;¹⁷²

„három napi betegsége után” – gróf buzini Keglevich Károly, 1804.¹⁷³

5. Az elhalálozás helye és ideje:

„ez elmúlt 1647 esztendőben, júniusnak 23. napján, kevesed magával Morvában akarván menni:… délután négy óra tájban tolvajmódon riáütvén, szabad ország-útján…” – gimesi gróf Forgách Ferenc, 1648;¹⁷⁴

„az el múlt Februariusnak 7. napján” (1653. február 7.) – báró szendrői Bornemissza János, 1653;¹⁷⁵

„Váradon..., az elmúlt Esztendőbeli Június[na]k hetedik napján éjjel egy órakor” (Nagyvárad, 1660. június 7.) – II. Rákóczi György erdélyi fejedelem, 1661;¹⁷⁶

„Munkács várában ... die 15 M[ensis] 9br[is] A[n]no 1662 éjjeli 12 és egy órák között” – zabolai Mikes Mihály, 1663;¹⁷⁷

„Nem sok ideig tartó súlyos nyavalyái után Lelkét az ő Teremtő Istenének dicsőséges markában ajánlván Csendes Álomhoz hasonló szomorú halál által, ugyan itt Thernyei házánál, ez el múlt Május havának 5dik napján, Tizenkét és egy órák között szép csendese[n] megadá, Nékünk megmaradott Atyjafiainak gyászos koporsónkig való nagy szűbéli^e keserűségünkre.” – mellétei Barna György 1663;¹⁷⁸

„utpote 5. infirmitatis suae die, id est 18. elapsi Men[sis] Februarÿ” (Kassa, 1676. február 18.) – Hartványi András, 1676;¹⁷⁹

„ez elmúlt esztendő[en] Szt. Iván havának 14 Napján” (Munkács vára, 1680. június 14.) – Báthori Zsófia, 1681;¹⁸⁰

„ez elmúlt Boldog Asszony havának 11dik napján Ungvár várában” (Ungvár, 1683. január 11.) – gróf gimesi Forgách András, 1683;¹⁸¹

¹⁷¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Loc. 90. No. 1055.

¹⁷² MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

¹⁷³ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276.

¹⁷⁴ Gr. Forgách Ferencz szécsényi főkapitány temetésére hívogató-levél, 1648.: i. m. 63–65. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1875/?pg=66&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 21.)

¹⁷⁵ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.

¹⁷⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 92.

¹⁷⁷ MNL BAZML IV. 2001/p. Lajstromozatlan, évrendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. 17. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, „Árva Paczolay Borbara” meghívja férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. január 16.

^e szűbéli

¹⁷⁸ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.

¹⁷⁹ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus XVII. Fasc. 189. No. 27.

¹⁸⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum. Fasc. 238. No. 66.

¹⁸¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 63.

„itt Kassán az elmúlt Julius Havának 28^{ik} napján, reggeli négy órakor Anni currentis” (Kassa, 1709. július 28.) – gróf Barkóczy Ferenc, 1709;¹⁸²

„ez elmúlt Július Havának 31dik napján estvéli Tizedfél Óra tájban” (1733. július 31.) – gróf karancsberényi Berényi György, 1733;¹⁸³

„midőn ő Hercegségét hosszas, és súlyos betegeskedésében mindennemű üdvösségre vezérlő szentségek’ példás felvétele után ma délben egyet-fél órakor, életének ötven-ötödik esztendejében ez árnyék világból kiszólitotta”, „Pozsonyban sz. Iván Havának 18^{dik} Napján 1765.” (Pozsony, 1765. június 18.) – gróf Barkóczy Ferenc, 1765;¹⁸⁴

„e’ most folyó Szent Mihály Havának 20-dik Napján, dél után egy Óra táján” (1798. szeptember 20.) – gróf buzini Keglevich József, 1798;¹⁸⁵

„a’ folyó hónapnak első napján, estveli kilenc órakor Bécsben” (Bécs, 1804. január 1.) – gróf buzini Keglevich Károly, 1804.¹⁸⁶

6. Ideiglenes nyughely adatai:

„a’ hideg teteme itten a’ Sz. Mihály templomába pompa nélkül le-tétetvén” (Szent Mihály templom, Bécs) – gróf buzini Keglevich Károly, 1804.¹⁸⁷

7. A végső nyughely helye:

„az Leleszi Konvent Templomában” – báró nagylucsei Dóczy András, 1623;¹⁸⁸

„Nagy-Szombatban, az öreg szentegyházban, szerelmes atyja és több nemzetsége temetőhelyén” – gimési gróf Forgách Ferenc, 1648;¹⁸⁹

„itt az Kassai öregbik Templomban az szokott Temetőhelyen”¹⁹⁰ – báró szendrői Bornemissza János, 1653;¹⁹¹

¹⁸² MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Fasc. 156. No. 92.

¹⁸³ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1730–1735: Gróf karancsberényi Berényi György (†1733. július 31.) gyászjelentése. Bodok, 1733. augusztus 2.

¹⁸⁴ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Loc. 90. No. 1055.

¹⁸⁵ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

¹⁸⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276.

¹⁸⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276.

¹⁸⁸ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 8.

¹⁸⁹ Gr. Forgách Ferencz szécsényi főkapitány temetésére hívogató-levél, 1648.: i. m. 63–65. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1875/?pg=66&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 21.)

¹⁹⁰ A kassai dóm, azaz a nagy- vagy öregtemplom ekkor az evangélikus egyházé. Bornemissza evangélikuságát pedig alátámaszani látszik, hogy 1635-ben a kassai protestáns unió felbomlása után az evangélikus egyházközséget támogatta a református vallású polgársággal és lelkészekkel szemben, valamint veje a hite mellett következetesen kitaró evangélikus katona, a gömöri és kis-honti evangélikusok patrónusa, a Lorántffyakkal is rokon oszgyáni Bakos Gábor szendrői főkapitány volt. *Révész Kálmán: Százéves küzdelem a kassai református egyház megalakulásáért. 1550–1650. Bp., 1894.* (A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság kiadványai. Szerk.: Kenessey Béla.) 27–39.; *Oláh T.: Egy protestáns főtszt 17. századi kassai temetési meghívója... i. m.* (Interneten: http://reformacio.mnl.gov.hu/olah_tamas_egy_protestans_fotiszt_17_szazadi_kassai_temetesi_mehivoja_zemplen_varmegye_leveltarabol - utolsó letöltés: 2020. május 25.)

¹⁹¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.

- „Sáros Pataki külső Várunkbéli Templomunkban” – II. Rákóczi György erdélyi fejedelem, 1661;¹⁹²
- „Az Ungvári várbeli Sz. András Templomában” – zabolai Mikes Mihály, 1663;¹⁹³
- „az Kassai Helvetica Religion levő Templomunkbéli Új Temető helyén” – mellétei Barna György 1663;¹⁹⁴
- „in Templo Patrum Franciscanorum Cassovien[sis]” (Kassai ferences templom) – Hartyáni András, 1676;¹⁹⁵
- „Szabad Király Kassa Városában megemlített édes Anyánk Napánk, ő N[agysá]ga által építtetett Páter Jesuitak Templomában” – Báthori Zsófia, 1681;¹⁹⁶
- „Ungvár Várában” – gróf gimesi Forgách András, 1683;¹⁹⁷
- „itt Kassai P. Franciscanus Uraimék Templomában” – gróf Barkóczy Ferenc, 1709;¹⁹⁸
- „Tornai Parochialis Templomnak Familia Kriptájában” – gróf buzini Keglevich József, 1798;¹⁹⁹
- „a’ hideg teteme... , a’ Kiss Tapoltsáni²⁰⁰ Jóságába, Bars vármegyébe fog vitettetni, és ott a’ Familia Kriptájába temettetni.” – gróf buzini Keglevich Károly, 1804.²⁰¹

8. A temetkezés helye és ideje:

A haláleset és az ünnepélyes gyászszertartás között a kora újkori Magyarországon, különösen főrangúak esetében hónapok, de akár évek is eltelhettek. Erre példa a fogarasi fogságban meghalt Dóczy András felső-magyarországi főkapitány, vagy Báthori Gábor, illetve II. Rákóczi György erdélyi fejedelmek esete. Báthori hamvait például 1613-ban történt meggyilkolását követően csak 15 évvel később, 1628-ban helyezték fejedelmi tisztéhez illő módon végső nyugalomra.²⁰²

„az maga rendelése szerint az Leleszi Konvent Templomában, ez jövendő Március havának ötödik napján, mely lészen quadragesima, azaz Böjt elő Vasárnap, Végeztük jó akaró Uraink s atyánkfiai tetszésekből hideg tetemének tisztességes eltakarítását lenni. Kérem annakokáért keg[yelme]tkeket, mint jó akaró bizodalmas Uraimat, hogy azon az megírt napo[n] reggel hét órakor ittvaló Nagy Tárkányi házunknál legyen jelen, hogy innen praedicatio után megindulván az

¹⁹² MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 92. A temetés helyére vonatkozóan van olyan forrás, amely szerint a várban helyezték végső nyugalomra a fejedelem holttestét. Lásd: 1661. április 24. máig megválaszolatlan rejtélye (Interneten: <https://www.rakoczimuzeum.hu/hu/10-srm/578-i-rakoczi-gyorgy> - utolsó letöltés: 2020. május 21.)

¹⁹³ MNL BAZML IV. 2001/p. Lajstromozatlan, évre rendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. 17. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, „Árva Paczolay Borbara” meghívja férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. január 16.

¹⁹⁴ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.

¹⁹⁵ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus XVII. Fasc. 189. No. 27.

¹⁹⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum. Fasc. 238. No. 66.

¹⁹⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 63.

¹⁹⁸ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Fasc. 156. No. 92.

¹⁹⁹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

²⁰⁰ Kistapolcsány (szlovákul Topoľčianky, ma Szlovákia)

²⁰¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276.

²⁰² MNL BAZML SFL IV. 2001/b. Autographa Hungarorum. Fasc. 157. No. 116.; *Rüsz-Fogarasi Enikő*: Bocskay István, a Zemplén megyei főispán. In: Turul, 82 (2009) 3. füzet. 65–69.; *Szabó A. P.*: i. m. 1031.

meg nevezett helyre Leleszre, Dél előtt az keg[yelme]d becsületes jelen lételével keseresse, és ott az ő Anyjának az földnek gyomrában meg adása, és eltakarítása lehessen tisztességesen.” (Leleszi premontrei konvent temploma, 1623. március 5.) – báró nagylucsei Dóczy András, 1623;²⁰³

„én is ezen szerelmes Fiam testének temetési napját rendeltem az atyafiak ő Kegyelmek akarattjából ez jelen való 1648 esztendőben, decembernek 17. napján Nagy-Szombatban, az öreg szentegyházban, szerelmes atyja és több nemzetsége temetőhelyén” – gimesi gróf Forgách Ferenc, 1648;²⁰⁴

„Mivel pedig Jó emlékezetű Urunknak édes nagy atyánknak meg hidegedett teste már nem kíván egyebet, hane[m] hogy az ő Anyjának a földnek megadattassék. Kinek tisztessége[n] való eltakarítását az Testamentarius Uraknak ő n[a]g[yságo]k[na]k és ő k[egyelme]k[ne]k egyenlő tetszésekből rendeltük az következő Júniusnak 15. napján itt az Kassai öregbik Templomban szokott Temetőhelyen reggel 8 órakor meglenni” – báró szendrői Bornemissza János, 1653;²⁰⁵

„Kinek síralmas földben takarítását, méltóságához illendő, szomorú solemnitással, keresztyéni házasságbeli szeretetünk, s kötelességünk szerint, akarván celebráltatni, rendeltük azt: ez jelen való Esztendőbeli Szent György havának 24dik napján, nyolc óra tájban reggel Sáros Pataki külső Várunkbéli Templomunkban lenni” (Sárospataki vártemplom, 1661. április 24.) – II. Rákóczi György erdélyi fejedelem, 1661;²⁰⁶

„Mely meg nevezett édes Uram[na]k meg hidegedett teteme mivel már egyebet ne[m] kívá[n] hanem hogy az ő Anyjának az Földnek az honnan vétetett volt meg adassék. Ennek tisztességesen és keresztyén mód szerint való eltakarítását, Atyámfiak s jó akaróim egyenlő tetszésekből rendelem ez jövődő Februarius[na]k 1. napjára An[n]o 1663 Az Ungvári várbeli Sz. András Templomában meg lenni” – zabolai Mikes Mihály, 1663;²⁰⁷

„Mi is ahhoz képest bizodalmas jó akaróink s Atyánkfiak tetszésekből Néhai édes Urunk Szerelmes Atyánkfiának érdemes és utolsó tisztességes eltakarítását rendeltük ugyan maga életbeli Dispositioja szerint az Kassai Helvetica Religion levő Templomunkbéli Új Temető helyén, eze[n] Június havának 12. napján Reggel hét órakor véghez vinni” – mellétei Barna György 1663;²⁰⁸

„Hunc itaq[ue] honorem, veluti ultimum omni conveniensi, possibilitat[ue] modo eidem exhibere cupiens, 22. praesen[tis] Men[sis] Aprilis diem sepulturae eiusdem in Templo Patrum

²⁰³ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 8.

²⁰⁴ Gr. Forgách Ferencz szécsényi főkapitány temetésére hívogató-levél, 1648.: i. m. 63–65. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1875/?pg=66&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 21.)

²⁰⁵ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.

²⁰⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 92. Lásd még: 1661. április 24. máig megválaszolatlan rejtélye (Interneten: <https://www.rakoczimuzeum.hu/hu/10-srm/578-i-rakoczi-gyorgy> - utolsó letöltés: 2020. május 21.)

²⁰⁷ MNL BAZML IV. 2001/p. Lajstromozatlan, évrendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. 17. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, „Árva Paczolay Borbara” meghívja férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. január 16.

²⁰⁸ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicorum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.

Franciscanorum Cassovien[sis] fiendae...” (Kassai ferences templom, 1676. április 22.) – Hartyáni András, 1676;²⁰⁹

„Melynek meghidegedett Testének el temetését böcsületes Úri Fő rendek tetszéséből rendeltük Szabad Király Kassa Városában meg említett Méltóságos édes Anyánk Napánk, ő N[a]g[y]ságja által épített Páter Jesuitak Templomában ez jövő Böjtmás Havának 16 napjára.” (Kassai jezsuita templom, 1681. március 16.) – Báthori Zsófia, 1681;²¹⁰

„N[a]g[y]ságotokat k[e]g[e]lmeteket nagy becsülettel kérem, e jelen való hónapnak 22dik napján Ungvár Várában, estvéli öt órakor, ne nehezteljen jelen lenni, hogy az említett Néhai Édes Uramnak meg hidegedett Teste el takarítása, N[a]g[y]ságotok, és k[e]g[e]lmetek Tekintetes jelen létével ékesítessék meg.” (Ungvár, 1683. február 22.) – gróf gimesi Forgách András, 1683;²¹¹

„Kinek meg hidegedett Tetemi tisztességesen való el takarításnál egyebet nem kívánván: azért Jó Akaró Uraimnak, s Atyámfiainak tetszésekből arra rendeltem ezen folyó Esztendőben Augustus Havának 12^{ik} napját itt Kassai P. Franciscanus Uraimék Templomában, estvéli hét órakor meg lenni, az holott más nap egyéb halotti Solemnitasis fog szolgáltatni.” – gróf Barkóczy Ferenc, 1709;²¹²

„meg hidegedett tetemének el takarítására jövő Kis-Asszony Havának rendelt 11^{dik} napját gyászos Levelem által jelentenem kellett az T[ekintetes]. N[emes]. Vármegyé[ne]k..., és a’ midőn a T[ekintetes]. N[emes]. V[á]r[me]gyének az utolsó tisztelet’ meg adására ide Pozsonyban meg jelenését e’ mellett azt is a’ T[ekintetes]. N[emes]. V[á]r[me]gyétől egyetlen egy vigasztalásul ki kérem magamnak, hogy hozzám tartozandókkal együtt továbbra is Gratiajában Szíves jó akaratjában megtartani méltóztasson” (Pozsony, 1765. augusztus 11.) – gróf Barkóczy Ferenc, 1765;²¹³

„Kinek-is hideg tetemei eltakarításának Napjául, ugyan e’ folyó Hónak 24-dik Napja, ‘s ennek reggeli Órái Tornai Parochialis Templomnak Familia Kriptájában rendeltettek” (Torna, 1798. szeptember 24.) – gróf buzini Keglevich József, 1798;²¹⁴

„ a’ hideg teteme... , a’ Kis Tapolcsányi Jóságába, Bars vármegyébe fog vitettetni, és ott a’ Familia Kriptájába temettetni. A’ szokott Exequiak pedig ugyan itt Bécsben a’ Sz. Mihály Templomában a’ folyó hónapnak 14^{ikén} tartatni” (Bécs, 1804. január 14.) – gróf buzini Keglevich Károly, 1804.²¹⁵

9. Családtagokra vonatkozó adatok (az elhunyt családi állapota, szülők, testvérek, özvegyek,

²⁰⁹ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus XVII. Fasc. 189. No. 27.

²¹⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum. Fasc. 238. No. 66.

²¹¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 63.

²¹² MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Fasc. 156. No. 92.

²¹³ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Loc. 90. No. 1055.

²¹⁴ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

²¹⁵ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276.

gyermek, unokák, lakó- és tartózkodási helyek, stb):²¹⁶

„ittvaló Nagy Tárkányi házunknál... Datum Nagy Tárkány die 4ª Februarii A^o:1623ae. Kegyelmeteknek szeretettel szolgál Az Tekintetes, és Nag[y]ság[os] Nagy Lucsei Dóczy András Uram Árvája Paczoth Judit” – báró nagylucsei Dóczy András, 1623;²¹⁷

„ezen kedves Fiamat... ezen szerencsétlen eseti szerelmes gyermekemnek... ezen szerelmes Fiam... In Castello Kovarcz, 12. 9-bris Anni 1648. ... Bossáni Eszter m. k.”– gimesi gróf Forgách Ferenc, 1648;²¹⁸

„az mi urunk édes nagy Atyánk..., Jó emlékezetű Urunknak édes nagy Atyánk... Cassoviae die 4. May. A^o. 1653 Néhai Nemzetes Bornemissa Mária Asszonyinak Árvái. leány és Asszony nekünk jó akaró Becsületes Asszonyinknak”²¹⁹ – báró szendrői Bornemissza János, 1653;²²⁰

„nekünk, s árva szerelmes fiunk[na]k, ... keresztyéni házasságbeli szeretetünk..., Sofia Bátor” – II. Rákóczi György erdélyi fejedelem, 1661;²²¹

„az én szerelmes édes Ur[am] is Néhai Nemzetes Zabolai Mikes Mihály Ur[am], ki minek utána életében méltóságos Fejedelmellett (sic!) szolgált volna dicséretesen, Munkács váráb[an] k[e]g[y]elme]s Asszonyunk s Urunk ő Nag[y]ság[os]ok kegyelmességekből Continualva[n] lakását...²²² nekem meg maradt özvegyének... Ex Arce Munkács die 16 Janu[ar]i An[n]o 1663... Néhai Nemzetes Zabolai Mikes Mihály Ur[am] meg hagyott Özvegye árva Paczolai Borbara” – zabolai Mikes Mihály, 1663;²²³

„édes Atyánk helyett való kedves Atyánkfia is”, „ugyan itt Thernyei házánál”, „az megírt napon és órán Kassai házamnál”, „Datum Thernye die 2. Mensis praesentis Junii Anno 1663.”, „Néhai

---

²¹⁶ A gyászjelentésekben, többek között pl. Tussay Márton fent idézett 1729. évi, vagy Dóczy András 1623. évi gyászjelentésében a levelet író hozzátartozók az elhunytal való rokonságukat és/vagy családi állapotukat, aktuális lakó-, vagy tartózkodási helyüket név szerint is megemlítik, de utóbbira adatot nyújt természetesen a levél keltezése is. (Ez például birtoktörténeti kutatásoknál jelenthet támpontot az egyes nemesi családok birtokaira, rezidenciáira, azok építéstörténetére.) Ezen túl megtudhatunk pl. részletesebb adatokat is az elhunyt családi állapotáról, így pl. Tussay Márton gyászjelentésében fiai megírták, hogy édesapjuk özvegyesége 9. évében halt meg.

²¹⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 8.

²¹⁸ Gr. Forgách Ferenc szécsényi főkapitány temetésére hívogató-levél, 1648.: i. m. 63–65. (Interneten: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1875/?pg=66&layout=s – utolsó letöltés: 2020. május 21.)

²¹⁹ Az unokák személyére lásd: *Oláh T.*: Egy protestáns főtiszt 17. századi kassai temetési meghívója... i. m. (Interneten:

http://reformacio.mnl.gov.hu/olah_tamas_egy_protestans_fotiszt_17_szazadi_kassai_temetesi_meghivoja_zemplen_varmegye_leveltarabol - utolsó letöltés: 2020. május 25.)

²²⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus V. Fasc. 159. No. 294.

²²¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Rákóczi-ház. Fasc. 217. No. 92.

²²² A szöveg arra utal, hogy Mikes II. Rákóczi György erdélyi fejedelem és Báthori Zsófia párthíve, ezért el kell hagynia a fejedelemséget az 1657 után kirobbanó erdélyi–török háború idején és Munkács várába húzódott feleségével. (A zabolai Mikes család és a Rákócziak kapcsolatáról lásd: V. Balogh Judit: A székely elit katonai identitás elvesztése Kemény János és Apafi Mihály között c. előadása. Várostromok és Közép-Európa Zrínyi Miklós (1620–1664) korában c. nemzetközi tudományos konferencia. Dobó István Vármúzeum–Vártörténeti Műhely. Eger, Dobó István Vármúzeum, 2014. október 15–17.); Illetve: Uó: Politikaformáló székely főemberek II. Rákóczi György Erdélyében. 2012. (Interneten: file:///C:/Users/User/Downloads/Politikaformalo_szekely_foemberek_II_Ra.pdf - utolsó letöltés: 2020. június 15.)

²²³ MNL BAZML IV. 2001/p. Lajstromozatlan, évrendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. 17. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, „Árva Paczolay Borbara” meghívja férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. jan. 16.

Nemzetes Vitézlő Melléthei Barna Ferenc Ur[am] meg maradott özvegye Czeczey Dorkó meg szomorodott árva gyermekivel együtt”, azaz mellétei Barna György sógornője és gyermekei – mellétei Barna György, 1663;²²⁴

„mihí vero afflictissimae, moestissimaeque Viduae una cum Orphanis meis”, „Cassoviae die 4 Men[sis] Aprilis 1676”, „Humillima Ancilla Anna Mező Szegedy: Ge[ner]osi quond[am] D[omi]ni Andreae Hartiany R[e]l[ic]ta Vidua” – Hartányi András, 1676;²²⁵

„az Mi Kegyelmes Asszonyunk és édes Anyánk helyett való Napánk”, „Méltóságos édes Anyánk Napánk, ő N[a]g[y]ság[a]”, „Datum In Arce Nostra Munkács die 12 Men[sis] Febr[uaris] An[n]o 1681.” „Helena Zriny” – Báthori Zsófia, 1681;²²⁶

„az én Szerelmes, engem soha meg nem keserítő Édes Uram is, az Tekintetes, és N[agysá]ghos Groff Forgács [Forgách] András”, „hogy az említett Néhai Édes Uramnak”, „Datum in Arce Ungh die 3. Febr[uaris] Anno 1683.” „Néhai Tekintetes, és N[agysá]ghos Groff Gimesi Forgács [Forgách] András Ur[am] meg hagyatott Özvegye Groff Homonnaÿ [Homonnai] Krisztina” – gróf gimesi Forgách András, 1683;²²⁷

„Néhai M[é]ltóságos Groff idősbik Szalai Barkóczi Ferenc Szerelmes hitves Társam”, „Cassoviae die 2^a. Augusti Anno 1709.” „Ill[ustriss]mi condam Comitis Fran[cisci] Barkoczi Senior[is] R[e]l[ic]ta Vidua Árva András Anna” – gróf Barkóczy Ferenc, 1709;²²⁸

„az én kegyes Uramat Atyámat Néhai Groff Karancs Berény Berényi György Uramat ő N[agysá]gát”, „nékem s édes Testvéreimnek el felejthetetlen szomorúságunkra”, „magamat pedig s említett édes Testvéreimet”, „Bodok 2. Augusti 1733.” „Thomas Berenyi mp.” – gróf karancsberényi Berényi György, 1733;²²⁹

„Nagy Méltóságú Szentséges Római Birodalom’ Hercegen, Esztergomi Érseken, Ország’ Prímásán Néhai Gróff Szalai Barkóczy Ferenc Úron (tit.) &c. &c. nékem drága kegyes Uramon Bátyámon is” „Pozsonyban sz. Iván Havának 18^{dik} Napján 1765. Igaz köteles szolgálja Gróf Barkóczy János” – gróf Barkóczy Ferenc, 1765;²³⁰

„nekem pedig szeretett kedves Bátyám Uramat”, „Néhai Szeretett Kedves Uram Bátyámat”, „Tornán, Szent Mihály Havának 21-dik Napján, 1798. Esztendőben.” „öregebb gróf Keglevics

---

²²⁴ A gyászjelentésből kiderül, hogy mellétei Barna Ferenc abaúji alispán özvegyének, Czeczey Dorottyának volt háza Kassán, míg férje testvére, mellétei Barna György Ternyén (Sáros vármegye) rendelkezett házzal (udvarház/kúria), itt hunyt el egyébként mellétei Barna Ferenc is 1661-ben. MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus IV. Fasc. 156. No. 102.; *Forgon M.*: i. m. I. köt. Kolozsvár, 1909. 71–77.; Dokumentumok az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárából. Szerk.: Oláh Tamás. A forrásokat válogatta, átírta, jegyzetekkel ellátta: Uő. Életrajzi adattár és rövidítésjegyzék: Uő. MNL, Bp., 2018. (Forrásaink a reformációról. Sorozatszerk.: Kovács Eleonóra) 84–86., 134.

²²⁵ MNL BAZML IV. 2001/b. Historicum Tomus XVII. Fasc. 189. No. 27.

²²⁶ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum. Fasc. 238. No. 66.

²²⁷ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Fasc. 181. No. 63.

²²⁸ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Fasc. 156. No. 92.

²²⁹ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1730–1735: Gróf karancsberényi Berényi György (†1733. július 31.) gyászjelentése. Bodok, 1733. augusztus 2.

²³⁰ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum I. Barkóczy család. Loc. 90. No. 1055.

Károly” – gróf buzini Keglevich József, 1798;²³¹

„a’ kedves el felejthetetlen Férjem üdösbik Buzini Gróf Keglevics Károly, Császári Királyi valóságos Titkos Tanácsos és Kamarás, Tekintetes Torna Vármegyének Fő Ispánja” „s engemet gyászos özvegységre, Gyermekeimet pedig szomorú árvaságra hagyott;” „alázatos szolgálója Özvegy Gr: Keglevicsné Zichy Katalin. Bécsben Január 10^{dikén} 1804.” – gróf buzini Keglevich Károly, 1804.²³²

10. Magánszemélyek esetében a címzetre vonatkozó genealógiai adatok (pl. családi állapot, tartózkodási vagy lakóhelyüket, stb):

„Minek okáért kegyelme]det mint jó akaró Urama[t] böcsülettel kérem, Asszonyommal ő kegyelmével, az megírt napra és helybe Ungvárra 8(?) Óraker reggel jelen lenni, és maga jelen létével szegény édes Ur[am] meg hidegedetett tetemének eltakarításának napját Condecoralnj ne neheztelje.” Címzés: „Gener[oso] Domino Ladislao Farkas, vice Comiti Comitatus Zemplinie[nsis] etc...” – zabolai Mikes Mihály, 1663;²³³

„Illustrissimo D[omi]no Sigismundo Barkoczj, L. Baroni de Szala S[u]ae C[aesare]ae R[egi]ae M[ai]est[er]is Partium Cis-Tibiscanar[um] Tabulae Districtual[is] Praesidi D[omi]no affini colendissimo,. Eperjes. Körtvélyes//:” (Báró szalai Barkóczy Zsigmondnak, a Tiszáninneri Kerületi Tábla²³⁴ elnökének, sógor uramnak. Eperjes, Körtvélyes) – gróf karancsberényi Berényi György, 1733;²³⁵

Komlóskeresztesi Fejérváry Károly, több vármegye törvényes táblabírája 1794. évi gyászjelentése – a címzett: márkusfalvi Máriássy Boldizsár adatai: „Drága Uram Öcsémnek” „Tekintetes Nemes Nemzetes és Vitézlő Márkusfalusi Máriássy Boldizsár Uram[nak] Számos Te[kin]t[e]tes Táblabeli hites Bírójának /:Tittl. etc.:/ nekem nagy jó Uram Öcsémnek ’s egyszersmind atyafiságosan íram p[er] Miskolc Kazinc”,²³⁶

²³¹ MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 149. No. 165.

²³² MNL BAZML IV. 2001/b. Autographa Hungarorum II. Loc. 168. No. 276.

²³³ MNL BAZML IV. 2001/p. Lajstromozatlan, évrendezett vegyes közgyűlési iratok. 13. cs. 16–18. század. 17. század. Zabolai Mikes Mihály özvegye, „Árva Paczolay Borbara” meghívja férje temetésére Farkas László zempléni alispánt. Munkács, 1663. január 16.

²³⁴ Eperjes volt a Tiszáninneri Kerületi Tábla székhelye is.

²³⁵ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 5. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) 1730–1759 (+1759–1819). 1730–1735: Gróf karancsberényi Berényi György (†1733. július 31.) gyászjelentése. Bodok, 1733. augusztus 2. Gróf karancsberényi Berényi György fia, Tamás felesége, gróf Barkóczy Teréz révén állt rokonságban báró Barkóczy Zsigmonddal; *Kempelen Béla*: Magyar nemes családok. I. köt. Aágh – Bazzendorf. Bp., 1911. Barkóczy (szalai és tavarnai), nemes, báró és gróf. 419–422. In: Arcanum DVD könyvtár IV. – Családtörténet, heraldika, honismeret. Arcanum. Bp., 2003. (Interneten: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Kempelen-kempelen-bela-magyar-nemes-csaladok-1/1-kotet-2/barkoczy-szalai-es-tavarnai-nemes-baro-es-grof-1613/>, https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Kempelen_MagyarNemesCsaladok_01/?pg=426&layout=s – utolsó letöltés: 2020. június 15.)

²³⁶ MNL BAZML XIII. 11. 11. doboz. Komlóskeresztesi Fejérváry Károly, több vármegye törvényes táblabírája (†1794. december 6.) gyászjelentése özvegyétől, Semsey Poxlinától márkusfalvi Máriássy Boldizsárnak. Komlóskeresztes, 1794. december. 13.

Oláh Tamás: 16–19. századi keresztelői, házassági, valamint temetési meghívó- és értesítőlevelek mint genealógiai források a történelmi Magyarországon

Vajai Ibrányi Mikós 1807. évi gyászjelentése – a címzett özv. báró Barkóczy Ferencné Szuhányi Anna Mária adatai: „Méltóságos Asszony Nékem Kedves Néném Asszony” „A Madame Madame la Baronne Barkóczy neé de Szuhányi à Csebb”,²³⁷

Nagykállói Kállay János 1808. évi gyászjelentése – a címzett özv. báró Barkóczy Ferencné Szuhányi Anna Mária adatai: „Méltóságos Asszonyom!” „A’ Madame Madame la Baronne Douariere de Barkóczy neé de Szuhányi a Csepe”.²³⁸

Összegzés

A fentiekben megfogalmazott gondolatok, a címben szereplő forrástípus irattani és genealógiai szempontú elemzése, s a számos példa a szélesebb olvasóközönség számára is megvilágítja a meghívó- és értesítőlevelek jelentőségét a történelmi kutatásokban. Példáinkkal és azok lelőhelyeinek megadásával is igyekeztünk érzékeltetni, hogy érdemes kiaknázni e sokféle irategyüttesben fellelhető forrástípus nyújtotta lehetőségeket. E dokumentumok annál inkább is nagy jelentőségűek, mivel nem csupán az ismertebb főnemesi, köznemesi, vagy polgárcsaládok kutatásában tölthetnek be kiemelkedően fontos szerepet, de a saját korukban fontos szerepet játszott, ismert, azonban mára feledésbe merült családok történetének megismerésében is segíthetnek.

Válogatás a témakör irodalmához:

Internetes adatbázisok:

A magyar arisztokrácia családi kapcsolatrendszere a 16–17. században.
<http://archivum.piar.hu/arisztokrata/>

(Ennek a 2004–2008 közötti, OTKA által támogatott kutatás révén létrejött honlapnak jelen témakör kutatásánál két használható eleme a Források fejezet, ahol a kutatásba bevont levéltári forrásokról és az átnézett okmánytárakról kapunk tájékoztatást, valamint Genealógia fejezet, ahol adatlapok olvashatóak a vizsgált személyek családi adatairól)

Országos Széchényi Könyvtár Gyászjelentések (adatbázis):
<https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/663648;jsessionid=D754E1C1E6C394546297D9E338431DA1>

²³⁷ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 8. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) (1765) 1798–1817 (1838). (1765) 1806–1809: Özv. vajai Ibrányi Miklósné gróf Klobusiczky Mária gyászjelentése férje, vajai Ibrányi Miklós, Kassán 1807. február 9-én, 44 éves korában bekövetkezett haláláról özv. báró Barkóczy Ferencné hiripi Szuhányi Anna Máriának. Kassa, 1807. február 12.

²³⁸ MNL BAZML XIII. 1. Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák. 8. doboz. Miscellanea (Levelezés, jogi és gazdasági iratok, genealógiai táblák) (1765) 1798–1817 (1838). (1765) 1806–1809: Meghívó nagykállói Kállay János temetésére. Kiskálló, 1808. február 27.

Oláh Tamás: 16–19. századi keresztelői, házassági, valamint temetési meghívó- és értesítőlevelek mint genealógiai források a történelmi Magyarországon

Magyar Családtörténet-Kutató Egyesület Egyedileg gyűjtött gyászjelentések (adatbázis):

https://macse.hu/society/egyedi_gyaszjelentések.php

Monográfiák (és forráskiadványok):

Radvánszky Béla: Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. I. köt. Bp., 1895. [A képeket válogatta és az utószót írta: László Emőke, H. Kolba Judit, Vadászi Erzsébet. Bővített reprint kiadás, 1986.]

Radvánszky Béla: Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. II. köt. (Adatgyűjtemény I.) Bp., 1879. [Reprint, 1986.]

Radvánszky Béla: Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. III. köt. (Adatgyűjtemény II.) Bp., 1879. (Itt találhatóak keresztelői, lakodalmi és temetési meghívók.) [Reprint, 1986.]

Forráskiadványok, forrásközlemények:

Kazinczy Ferenc: Tudósítások a 'Rákóczy-ház' Genealógiai ismertetének megigazítására, kibővítésére. In: Felső-Magyarországi Minerva Folyó-írás. II. évf. 1826. 4. negyed. 11. füzet. Kassa, 1826. november. 941–960. (Interneten: <http://fulltext.lib.unideb.hu/journals/bin/tibi.cgi?fi=minerva&ev=1826&sz=04>)

Régi magyar nyelvemlékek. Szerk. Döbrentei Gábor. II. Buda, 1840. II. Vegyes tárgyú régi magyar iratok. CCLXXVII számmal. Időkor: 1600-zig. (Interneten: http://nyelvemlekek.oszk.hu/tud/regi_magyar_nyelvemlekek, <http://mek.oszk.hu/07800/07897/pdf/>)

Jedlicska Pál: Eredeti részletek gróf Pálffy-család okmánytárához 1401–1653 s gróf Pálffyak életrajzi vázlatai. Bp., 1910. 48., 60., 75., 81., 94–95, 131, 218., 259., 261–262., 267–268.

Politika és házasság. Mennyegzőre hivatkozó levelek a 16. századi Erdélyből. Sajtó alá rendezte: Horn Ildikó – Kreutzer Andrea – Szabó András Péter. ELTE BTK. Bp., 2005. (TDI Könyvek 2. Sorozatszerk.: Gergely Jenő)

Dokumentumok az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárából. Szerk.: Oláh Tamás. A forrásokat válogatta, átírta, jegyzetekkel ellátta: Uő. Életrajzi adattár és rövidítésjegyzék: Uő. MNL, Bp., 2018. (Forrásaink a reformációról. Sorozatszerk.: Kovács Eleonóra)

A Rákóczi-család a Sárospataki Református Kollégiumban őrzött dokumentumok tükrében. Szerk.: Dienes Dénes. Sárospatak, 2003. (Acta Patakina XIV. Redigit Dionysios Dienes) 116–117.

Mészáros Kálmán: Három lakodalom a Rákóczi-szabadságharc idején. Források Ráday Pál és Kajali Klára, Ráthonyi János és Nagydai Anna, valamint Korláthkeőy László és Ottlyk Julianna házasságkötéséhez. In: Hadi és más nevezetes történetek. Tanulmányok Veszprémy László

Oláh Tamás: 16–19. századi keresztelők, házassági, valamint temetési meghívó- és értesítőlevelek mint genealógiai források a történelmi Magyarországon

tiszteletére. Szerk.: Kincses Katalin Mária. HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Bp., 2018. 336–343.

Periodikák:

Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez (Interneten: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/AdalekokZemplenVarmegyeTortenetehez/>)

Gyászjelentés 1769-ből. Közli: Dongó Gyárfás Géza. In: Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez. I. köt. II. évf. 11. sz. Sátoraljaújhely, 1896. nov. 1. 349. (Gróf Sztáray Imre ungi főispán temetésére meghívó, másodközlés)

Báthory Zsófia levele 1660-ból. Közli: Szilágyi István. In: Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez. II. köt. III. évf. 3. sz. Sátoraljaújhely, 1897. márc. 1. 89. (Lorántffy Zsuzsanna temetésére meghívó, Bereg vármegye levéltárából)

Zrínyi Ilona levele 1681-ből. Közli: Szilágyi István. In: Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez. II. köt. III. évf. 3. sz. Sátoraljaújhely, 1897. márc. 1. 89–90. (Báthory Zsófia temetésére meghívó, Bereg vármegye levéltárából)

Báthory Zsófia levele. Közli: Dongó Gyárfás Géza. In: Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez. VI. köt. VII. évf. 1. sz. Sátoraljaújhely, 1901. márc. 19–20. (II. Rákóczi György 1661. évi temetésére meghívó Zemplén vármegye levéltárából, kiadta: Kazinczy Ferenc a „Felső Magyarországi Minerva” 1826. évi novemberi füzetében)

Temetésre hívó levél. Közli: Dongó Gyárfás Géza. In: Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez. VII. köt. VIII. évf. 7. sz. Sátoraljaújhely, 1902. aug. 224. (Szirmay Jób István 1791. haláláról gyászjelentés)

Zabolai Mikes Mihály temetése 1663-ban. Közli: Dongó Gyárfás Géza. In: Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez. XV. köt. XVI. évf. 4–6. sz. Sátoraljaújhely, 1910. ápr–jún. 165–166. (Zabolai Mikes Mihály 1663. évi temetésére meghívó Zemplén vármegye levéltárából.)

Fons

Pálffy Géza – Perger, Richard: A magyarországi török háborúk résztvevőinek síremlékei Bécsben (XVI–XVII. sz.) In: Fons. (Forráskutatás és Történeti Segédtudományok.) V. évf. 1998. 2. sz. 207–264. (Kivonatossal közli rimaszécsi Szécsy Dénes győri magyar vicekapitány 1650. évi temetési meghívóját.)

Genealógiai Füzetek (Interneten: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/GenealogiaiFuzetek/>)

Adattár. 1631. május 12. nagyteremi Sükösd György temetési meghívója. In: Genealógiai Füzetek. Családtörténeti Folyóirat. II. évf. 1904. 76.

Adattár. 1634. október 30. Károlyi Kata, iktári Bethlen Istvánné temetési meghívója. In: Genealógiai Füzetek. II. évf. 1904. 76.

Adattár. 1636. január 8. borsai Nagy Tamás temetési meghívója. In: Genealógiai Füzetek. II. évf. 1904. 77.

Adattár. 1682. január 20. getinczi Ostrosith Borbála temetési meghívója. In: Genealógiai Füzetek. II. évf. 1904. 77.

Adattár. 1652. június 17. brenhidi Huszár Mátyás temetési meghívója. In: Genealógiai Füzetek. II. évf. 1904. 128.

Temetési meghívók. 1. Báthori Andrásné Zakreska Anna meghívja férje temetésére Rhédey Jánost. Somlyó, 1634. május 7. 2. Rhédey Ferencz 1648. január 10-én elhalt gróf Bethlen Istvánnak 1648. márczius 29-én leendő temetésére meghívja Udvarhelyszék rendeit. Ecsed, 1648. január 16. Közli: dr. Vass Miklós. In: Genealógiai Füzetek. IV. évf. 3. sz. 1906. márc. 29–30.

Temetési meghívók. 1666. november 5. I. Apaffi Gergely temetési meghívója. Gyulafehérvár, 1666. november 5. II. Bálpataki Jánosné, Barathi Borbála temetési meghívója. Borberek, 1683. szeptember 6. III. Zabolai Gróf Mikes Mihály gyászjelentése. Ádámos, 1721. januárius 26. IV. Rádai Ráday Pál gyászjelentése. Losoncz, 1733. szeptember hava. V. Gróf Károlyi Sándor gyászjelentése. Erdőd, 1743. szeptember 12. VI. Nagyvárad báró Inczédi József és hasonló unokája gyászjelentése. Marosszentkirály, 1751. március 24. VII. Bethleni Gróf Bethlen Kata temetési meghívója. Nagyszében, 1759. október 16. Közli: Kelemen Lajos. In: Genealógiai Füzetek. V. évf. 6. sz. 1907. jún. 58–60.

Adattár. 1664. június 6. Apaffi Mihály fejedelem keresztelőbe hívja Rhédei Ferenczet. In: Genealógiai Füzetek. V. évf. 8. sz. 1907. aug. 84.

Adattár. 6. I. Rákóczy György Bethlen Ferencet meghívja a fejedelemasszony két szolgáló leánya lakodalmára, Fogarasba. Medgyes, 1635. január 8.; 7 I. Rákóczy György Bethlen Ferencet Haller Istvánné temetésére küldi. Jakabfalva, 1635. január 31. 8 I. Rákóczy György Bethlen Ferencet Kemény Boldizsárné leánya lakodalmára küldi egy kupával. Gyulafejérvárott, 1637. május 3.; 9. Rákóczy György Bethlen Ferencet Cserényi János és Szentiványi Anna lakodalmára hívja Fejérvárra. Fejérvártt, 1637. június 14. Közli: dr. Lukinich Imre.; 10. Haller György meghívja széki gr. Teleki Pált kövesdi ifj. Boér József és Haller Borbála lakodalmára. Kolozsvár, 1728. szeptember 13. közli: Kelemen Lajos. In: Genealógiai Füzetek. VI. évf. 1. sz. 1908. 29–32.

Adattár. 11. Ercsei Tholdalagi György temetésére meghívó. Gyulafehérvár, 1642. április 2. 12. Barcsay Zsigmond temetésére meghívó. Nagybarcsa, 1663. május 17.; 13. Haller Krisztina temetésére meghívó. Szent Pál, 1685. december 26.; 14. Gróf Haller László temetésére meghívó. Fejéregyház, 1720. május 25. Közli: Köblös Zoltán. In: Genealógiai Füzetek. VI. évf. 4. sz. 1908. 123–127.

Adattár. 17. I. Rákóczy György meghívója Bethlen Ferenchez Káposztás György és Horváth Borbála lakodalmára. Gyulafehérvár, 1642. június 12. Közli: dr. Lukinich Imre. In: Genealógiai Füzetek. VI. évf. 6. sz. 1908. 191.

Adattár. 1. I. Rákóczy György meghívója Bethlen Ferenchez ifj. Rákóczy György és Báthory Zsófia lakodalmára. Gyulafehérvár, 1642. december 20. Közli: dr. Lukinich Imre.; 2. Haller Pál meghívja Udvarhelyszék rendeit leányának Máriának Károlyi Mihállyal 1677. június 15-én Fejéregyházán tartandó esküvőjére. Fejéregyház, 1677. május hó. Közli: dr. Vass Miklós.; 3. Bethlen Gergely meghívja Udvarhelyszék rendeit Bethlen Elek temetésére. Fogaras, 1697. február 14. In: Genealógiai Füzetek. VII. évf. 3. sz. 1909. 93–95.

Adattár. 1. Gróf Csáky Istvánné (előbb somkerekai Erdélyi Istvánné) Mindszenti Krisztina temetési meghívója. Somkerék, 1685. április 18. Közli: ifj. Biás István. In: Genealógiai Füzetek. VIII. évf. 1. sz. 1910. 22–23.

Adattár. 7. Damokos Ferencz menyegzőre hívó levele. Alsócsernáton, 1620. május 31. Közli: Péter Lajos.; 9. Bethlen Mihályné Bornemissza Kata meghívója Bethlen Ferencné Kemény Katához Bethlen Mihály temetésére. Keresd, 1656.; 10. I. Apafi Mihály meghívója Bethlen Ferencnéhez Kollatovich György és Henter Klára lakodalmára. Fogaras, 1669. április 25. Közli: dr. Lukinich Imre.; 11. Özv. Daniel Jánosné Gerendi Zsófia meghívója Daniel Péter és Nagy Zsófia lakodalmára. Mártonfalva, 1762. július 3.; 13. Balog Mihály meghívója Décsei István és Szintai Éva lakodalmára. Somlyó, 1699. június 26. Közli: ifj. Biás István. In: Genealógiai Füzetek. VIII. évf. 5. sz. 1910. 122–128.

Adattár. 14. Osdolai Kun Gergely meghívja testvérét a Barcsay Drusiánnával tartandó lakodalmára. Algyógy, 1643. januarius 8.; 15. Apafi Mihály erdélyi fejedelem Rhédei Ferencz fiának elhunytá fölött részvétét fejezi ki. Segesvár, 1663. május 7.; 16. Apafi Mihály erdélyi fejedelem Rhédei László temetésén Rhédei Ferenczczel képviselteti magát. Alvincz melletti tábor, 1663. július 2.; 18. Daczó Gergelyné, Donáth Kata temetési meghívója. Harangláb, 1671. január 30. Közli: ifj. Biás István. In: Genealógiai Füzetek. VIII. évf. 6. sz. 1910. 139–143.

Adattár. 7. Bethlen János leányának, Zsófiának temetésére szóló meghívó. Teremi, 1668. május 18.; 8. Gr. Hadik András leányának Lubomirski Márton herceggel kötendő házasságára meghívó. Szeben, 1765. július 4.; 9. Báró Bruckenthal Sámuelné Klokner Zsófia szomorújelentése. Nagyszében, 1782. május 15. Közli: dr. Lukinich Imre. In: Genealógiai Füzetek. X. évf. 4. sz. 1912. 94–96.

Adattár. 1. Gróf Teleki József Teleki Zsigmond haláláról. Kerczesora, 1731. augusztus 17.; 2. Gróf Teleki Ádám tudatja József nevű 4 éves fiacskájának halálát báró Jósika Mózesnével. Kendilóna, 1777. augusztus 11. Közli: ifj. Biás István. In: Genealógiai Füzetek. XI. évf. 1. sz. 1913. 23–24.

Adattár. 3. Erdőcsinádi Szucsáky Ferencz meghívja agyagfalvi Sándor Mihályt a magyargyerőmonostori Kabós Klárával tartandó lakodalmára. Erdőcsinád, 1751. januarius 10.; 4.

Oláh Tamás: 16–19. századi keresztelők, házassági, valamint temetési meghívó- és értesítőlevelek mint genealógiai források a történelmi Magyarországon

Ifj. gróf Teleki Ádám és báró Wesselényi Mária lakodalmi meghívója. Kendilóna, 1766. augusztus 25. Közli: ifj. Biás István. In: Genealógiai Füzetek. XI. évf. 2. sz. 1913. 55–56.

Hadtörténelmi Közlemények (Interneten: <https://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=18>, <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/HadtortenelmiKozlemenyek/>)

Mészáros Kálmán: Kuruc tábornokok és brigadérosok nyughelyei. In: Hadtörténelmi Közlemények. 119. évf. 4. sz. 2006. dec. 973–994.

Mészáros Kálmán: Még egyszer a kuruc hadvezérek haláláról és temetkezéséről. Források Csáky László brigadéros, Bagossy Pál generális-főstrázsamester, idősebb Barkóczy Ferenc tábornagy és Berthóty István vicegenerális halálához és végtisztességéhez. In: Hadtörténelmi Közlemények. 123. évf. 4. sz. 2010. dec. Tanulmányok Csákváry Ferenc tiszteletére. 876–885. (Benne id. Barkóczy Ferenc 1709. évi temetési meghívója Zemplén vármegye levéltárából)

Századok (Interneten: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/Szazadok/>)

Báthory Zsófia gyászjelentése. Gróf Homonnay János gyászjelentése. (Történeti kalászatok. V–VI.) Közli: Lehoczky Tivadar. In: Századok. A Magyar Történelmi Társulat közlönye. III. évf. 5. füzet. 1869. máj. 328–331. (Mindkét temetési meghívót Bereg vármegye közönségéhez intézték.)

Botka Tivadar–Géresy Kálmán–Kubinyi Ferenc–Rainer Gyula–Nyáry Albert: III. A kérekereskény-bagonyai bizottság jelentése. In: Nyáry Jenő: A levéltárvizsgáló bizottságok jelentései. In: Századok. III. évf. 9. füzet. 1869. 625–640. (A kéri levéltárból ismert két meghívót 1551-ből, amelyek Majláth Margit és somlyói Báthori András esküvőjére szólnak.)

Gr. Forgách Ferencz szécsényi főkapitány temetésére hívogató-levél, 1648. Közli: Szerémi /Odescalchi Artúr/ In: Századok. IX. évf. 1. füzet. 1875. jan. 63–65. (A Bossányi család levéltárából származik.)

Reizner János: Jelentés Sárosmegye levéltáráról. In: A Magyar Történelmi Társulat 1881. évi aug. 22–28-iki vidéki kirándulása Sáros vármegyébe s Eperjes és Bártfa városaiba. Szerk.: Szilágyi Sándor. Bp., 1881. In: Századok. XV. évf. 8. füzet. 1881. 88–99. (Sáros vármegye levéltárának iratai közül néhány a 17. század első feléből származó esküvői és temetési meghívólevelet is ismertet.)

Parte 1607-ből. Közli: Berzeviczy Egyed. (Tárcza) In: Századok. XXXV. évf. 1901. 178–180. (Bocskai István fejedelem gyászszerzetására meghívó, rokona Berzeviczy Miklós részére, a Berzeviczy család levéltárából)

Meghívó Forgách Ferencz temetésére. Közli: Sörös [Pongrácz] (Tárcza) In: Századok. XXXIX. évf. 1905. 779–781. (Forgách Ferenc bíboros temetésére meghívó a Pannonhalmi Bencés Főapátság Levéltárából.)

Oláh Tamás: 16–19. századi keresztelők, házassági, valamint temetési meghívó- és értesítőlevelek mint genealógiai források a történelmi Magyarországon

Szabó András Péter: Menyegzőtől mennyegzőig. Gondolatok a házasságkötési szokásrend magyarországi fejlődéséről. Századok. 85. 5. sz. (2010) 1027–1083.

Történelmi Tár (Interneten: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/MagyarTortenelmiTar/>)

Gyászjelentések. (A Forgách-család levéltárából.) Közli: Szádeczky Lajos. In: Történelmi Tár. 1889-diki évf. I. füzet. Bp., 1889. 201–204.

XVII-ik századi gyászjelentések. Közli: Komáromy András. In: Történelmi Tár. 1891-diki évf. III. füzet. Bp., 1891. 513–517.

Emlékek Barsvármegye hajdanából (1439–1711). Közli: Szerémi. Hetedik és befejező közlemény. In: Történelmi Tár. 1893-diki évf. I. füzet. Bp., 1893. 52–92.

A b. Perényi család levéltárából. Közli: Komáromy András. Ötödik és befejező közlemény. In: Történelmi Tár. 1896-diki évf. IV. füzet. Bp., 1896. 688–717.